

Centerkvinnornas jämslällldhetspolitiska program

Antaget vid förbundsstämman 2020
Uppdaterat efter förbundsstämman 2022

1	Innehåll	
2	Inledning	5
3	Våra friheter	5
4	Politiska program	6
5	KAPITEL 1: Ekonomisk frihet	7
6	1.1 Jämställd arbetsmarknad	7
7	1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken och större sparkonton	7
8	1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor	8
9	1.1.3 Rätt till heltid.....	8
10	1.1.4 Lön för alla arbetade timmar	8
11	1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar	8
12	1.1.6 Mer RUT	9
13	1.1.7 Fler kvinnor på ledande positioner	9
14	1.1.8 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor	10
15	1.2 Jämställt företagande	12
16	1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt.....	12
17	1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare	12
18	1.3. Fler självständiga ekonomier	15
19	1.3.1. Egen inkomst för alla kvinnor	15
20	1.4 Ägande	19
21	1.5 Jämställd ekonomi för pensionärer	20
22	1.5.1 Skatt på pension och likvärdighet över hela landet.....	20
23	1.5.2 Bättre pensionsinformation behövs.....	21
24	1.5.3 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet	21
25	1.5.4 Rätt till tjänstepension	21
26	1.5.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder	21
27	1.5.6 Höjd pensionsavgift	22
28	1.5.7 Äldres arbetsmarknad	22
29	1.6 Jämställt boende	22
30	1.6.1 Bygg ägarrätter	22
31	1.6.3 Inlåsnings effekter i boende.....	23
32	1.6.4 Utred sambolagen	23
33	1.7 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring	25
34	1.7.1 Ge möjlighet till graviditetspenning	25
35	1.7.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna.....	25
36	1.7.3 Tidigt uttag	26
37	1.7.4 Ytterligare två månader	26
38	1.7.5 Obegränsat antal dubbeldagar	26
39	1.7.6 Mer flexibel förskola.....	27
40	1.7.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet	27
41	1.7.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen	27
42	1.7.9 Information och fria val.....	28
43	1.7.10 En trygg föräldraförsäkring för ensamstående föräldrar	28
44	1.7.11 Företagarvänlig föräldraförsäkring.....	28
45	1.7.12 Utred flerbarnstillägget	29

46	KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa	29
47	2.1 Jämställd trygghet	30
48	2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott.....	30
49	2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet.....	30
50	2.1.3 Högre krav på rättsväsendet	31
51	2.1.4 Bättre vård för de som utsatts för sexuella övergrepp.....	31
52	2.1.5 Stärkt stöd för de utsatta och till extra sårbara individer.....	32
53	2.1.6 Behandla förövare	33
54	2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin	34
55	2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp och straffa förövare	34
56	2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel.....	35
57	2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar	36
58	2.1.11 Straffskärpning för sexköp	36
59	2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen.....	36
60	2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa	38
61	2.2.1 Bättre förlossningsvård.....	38
62	2.2.2 Bättre eftervård.....	39
63	2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer	40
64	2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet.....	40
65	2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker	40
66	2.2.6 Mer forskning om könsdysfori	41
67	2.3 Jämställd hälsa.....	42
68	2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män	42
69	2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa	43
70	2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård.....	43
71	2.3.4 Rehabilitering behövs.....	43
72	2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan.....	43
73	2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom.....	44
74	2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk	44
75	2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre.....	45
76	2.4.1 Förebyggande hälsoarbete	45
77	2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar.....	47
78	2.4.3 Bättre villkor inom anhörigomsorgen	47
79	2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg.....	48
80	2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar	48
81	2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre.....	49
82	2.5. Internationell sexuell frihet	49
83	2.5.2 Reproduktiv hälsa	50
84	2.5.3 Krav på konventioner och deklARATIONER	50
85	2.5.4 Sexualbrott i EU	51
86	2.5.5 Våldtäkt ska inte användas som vapen!.....	51
87	2.5.6 Ett arbete mot dagens slavhandel.....	51
88	2.5.7 En jämställd global vård	52
89	KAPITEL 3: Strukturell frihet	55
90	3.1 Jämställd rätt till frihet från våld.....	55
91	3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen.....	55
92	3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem.....	55
93	3.1.3 Gör "kön" till grund för hatbrott.....	56
94	3.1.4 Stärk kvinnojourerna.....	57

95	3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner	58
96	3.1.6 Inför Huskurage.....	58
97	3.1.7 Lex-Lotta behövs	58
98	3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet.....	58
99	3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta ska få utbildning	59
100	3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel	59
101	3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och förtryck.....	63
102	3.2.1 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld	64
103	3.2.2 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap.....	64
104	3.2.3 Motverka könsstymning och oskuldkontroller	65
105	3.2.4 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck.....	65
106	3.2.5 Ökad tydlighet i förskola och skola.....	66
107	3.3 Jämställd maktfördelning	68
108	3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser.....	68
109	3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag	68
110	3.4 Jämställd utbildning	69
111	3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet	70
112	3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor	70
113	3.4.3 En mer jämställd akademi	70
114	3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras	71
115	3.4.5 Nolltolerans mot sexuella trakasserier och övergrepp i skolor	71
116	3.5 Jämställd samhällsplanering	72
117	3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet	72
118	3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med "gender budgeting"	73
119	3.6 Ett jämställt föreningsliv	75
120	3.6.1 Idrotten ska ha jämställda möjligheter.....	75
121	3.6.2 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur	76
122	3.6.3 Satsningar på hälsa i skolan.....	76
123	3.7 Jämställd utrikespolitik	77
124	3.7.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor	77
125	3.7.2 EU ska leda vägen fram till jämställdhet	78
126		
127		
128		
129		
130		
131		
132		
133		
134		

135 **Inledning**

136 Centerkvinnorna är en feministisk organisation som aktivt verkar för jämställdhet i
137 samhället och i Centerpartiet genom att opinionsbilda och utbilda kring samhällsfrågor och
138 jämställdhet. Med stöd och utbildning arbetar vi för att fler kvinnor ska ta plats på ledande
139 positioner i samhället och inom Centerpartiet.

140 Systerskapet är den gröna tråden i vårt arbete.

141 Alla individers lika rätt och värde är något som varit Centerkvinnornas utgångspunkt sedan
142 starten 1932. Organisationen grundare Märta Leijon skrev 1950 i sin reservation till förman
143 för att kvinnor skulle få prästvigas: "Vi äro dock inte främst könsvarelser utan födda till
144 medborgare". Än idag strävar vi efter att individens frihet och möjlighet till utveckling ska
145 sättas främst.

146 Centerkvinnorna är gröna liberala feminister. Vi kallar oss gröna eftersom vi tillhör
147 Centerrörelsen, en rörelse som värnar om den gröna omställningen till ett hållbart samhälle
148 och som verkar för att Sverige ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet.
149 Centerkvinnornas uppgift är att ha ett jämställdhetsperspektiv i miljöarbetet och belysa de
150 miljö- och klimatfrågor som har betydelse för jämställdheten.

151 Vårt mål är ett samhälle där alla, oavsett könsidentitet, har samma grundförutsättningar att
152 förverkliga sig själva och sina drömmar. Vår drivkraft ligger i att skapa ett mer jämställt och
153 bättre samhälle. Våra jämställdhetspolitiska förslag syftar till att göra skillnad – i de stora
154 frihetsfrågorna och i de vardagsnära.

155 För oss är feminism i grund och botten en frihetsfråga. Det handlar om att synliggöra och
156 vilja förändra de system och strukturer som behandlar kvinnor och män olika, både som
157 grupp och som individer. Som feminister ser vi ett samhälle idag där kvinnor fortfarande är
158 underordnade manliga maktstrukturer och att dessa strukturer måste ändras. Vi anser att
159 kampen mot ojämställdhet är en gemensam angelägenhet för kvinnor och män eftersom ett
160 jämställt samhälle gynnar alla.

161 Det finns flera olika feministiska utgångspunkter. Som liberala feminister ser vi de mönster i
162 samhället som begränsar vår frihet och utgår samtidigt från individen i sökandet efter
163 lösningar. Vi tror att svaren på många av dagens och morgondagens
164 jämställdhetsutmaningar blir mer långsiktigt hållbara då. De viktigaste verktygen i detta
165 arbete är kunskap och medvetenhet samt att stärka kvinnans egenmakt och undanröja
166 hinder för jämställdhet. Ibland återstår dock inget annat alternativ än lagstiftning.

167 Vårt arbete är angeläget. Att halva befolkningen inte har samma möjlighet att fritt utforma
168 sitt liv blir en förlust för hela samhället, inte bara för den enskilda kvinnan. Alla ska ha rätt
169 till ekonomisk frihet, sexuell frihet och god hälsa samt strukturell frihet. De tre friheterna
170 som presenteras i programmet är nycklar till en helhet – som möjliggör att varje individ,
171 oavsett var i landet en bor, ska kunna nå sin fulla potential och leva sitt liv i frihet. Därför
172 arbetar vi för jämställdhet, varje dag. Tillsammans gör vi skillnad.

173 **Våra friheter**

174 Centerkvinnorna arbetar med jämställdhetspolitik utifrån ett liberalt och feministiskt
175 perspektiv. Som liberaler är frihet ett centralt begrepp. Varje människa är född fri. En
176 människas frihet kan i grunden endast begränsas av hänsyn till andra människors lika rätt
177 till frihet. Alla ska kunna bestämma över sina egna liv genom individuella och fria val. Alla
178 människor, oavsett bakgrund, ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller härkomst, ska ges
179 möjlighet att utöka sina livschanser och känna frihet.

180 Vi tror att jämställdhet är en viktig komponent för att nå frihet. Centerkvinnorna utgår från
181 tre friheter som vi definierat som särskilt viktiga för att människor ska kunna nå sin fulla
182 potential och leva hela sina liv i frihet.

183 **För Centerkvinnorna handlar ekonomisk frihet om:**

184 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ekonomiskt självbestämmande och
185 egenmakt.

186 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ägande.

187 • Att det obetalda arbetet ska delas lika.

188 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till lika lön för lika arbete.

189 **För Centerkvinnorna handlar sexuell frihet och kvinnors hälsa om:**

190 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter till en god hälsa.

191 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till kroppslig integritet.

192 • Att kroppar inte ska behandlas som objekt och handelsvaror.

193 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fritt utforma sin egen
194 sexualitet.

195 **För Centerkvinnorna handlar strukturell frihet om:**

196 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fatta beslut över sitt eget
197 liv.

198 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att leva ett liv fritt från våld och förtryck.

199 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till frihet från diskriminering.

200 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att känna sig trygga i samhället.

201

202 **Politiska program**

203

204 Vid förbundsstämman i Karlstad 2022 antog Centerkvinnorna fem nya politiska program.

205 Dessa är:

206 - En starkare ekonomisk självständighet

207 - Förslag för jämställda livsinkomster

208 - Stärk kvinnors rättstrygghet

209 - Internationell politik för jämställdhet i hela världen

210 - En kraftsamling för jämställd folkhälsa

211

212 Det jämställdhetspolitiska programmet är ett samlingsprogram som innehåller beslut från
213 tidigare stämmor och beslut från programmen. Det jämställdhetspolitiska programmet finns
214 till för att samla och återge våra politiska ståndpunkter. I programmen från 2022 finns mer
215 utförliga problembeskrivningar och utbyggda texter för besluten som fattades där, och kan
216 därmed användas som fördjupande läsning.

217

218 **KAPITEL 1: Ekonomisk frihet**

219 Ekonomisk frihet är centralt för att kunna uppnå våra andra friheter. Vi lever i ett samhälle
220 där pengar till stor del innebär makt och inflytande. För oss är det självklart att samhällets
221 ekonomiska system inte ska gynna individer olika beroende på könstillhörighet.

222 Ekonomisk frihet handlar om att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till ekonomiskt
223 självbestämmande och egenmakt. Det innebär att ha lika möjlighet till ägande, att det
224 obetalda arbetet ska delas lika och att alla ska ha rätt till lika lön för lika arbete. Det handlar
225 om att kunna ha råd att leva ensam eller lämna en destruktiv relation.

226 Idag vet vi att män har en högre genomsnittlig lön och pension än kvinnor samt att kvinnor
227 gör mer av det obetalda arbetet i hemmet. Ekonomisk frihet är i dagsläget inte en realitet för
228 alla. Detta vill vi ändra på.

229 Ekonomisk frihet spänner över en rad områden – allt ifrån föräldraskap till pensionssystem.
230 För Centerkvinnorna är det viktigt att ekonomisk frihet är en verklighet i alla delar och
231 skeenden i livet.

232 **1.1 Jämställd arbetsmarknad**

233 En jämställd arbetsmarknad och möjlighet till arbete är grunden för hela samhällets
234 utveckling; för jämlikhet, jämställdhet, finansiering av välfärden, förebyggande av
235 utanförskap och inte minst tillväxt i hela landet. Eget arbete är en central grundbult för
236 ekonomisk frihet och trygghet för den enskilde individen. Att alla människor ska ges
237 möjlighet att arbeta och försörja sig själva, utifrån var och ens förmåga, är en av samhällets
238 absoluta huvuduppgifter.

239 Idag vet vi att arbetsmarknaden inte är jämställd. Fortfarande tjänar män som har samma
240 yrke som en kvinna mer och löneskillnaderna mellan mansdominerade och
241 kvinnodominerade yrken kvarstår. Lönediskriminering är något som fortsatt existerar och
242 som arbetsgivare än mer aktivt måste motverka. Diskrimineringslagen måste skärpas. Idag
243 ligger ett stort ansvar på den enskilda individen att uppmärksamma fall av
244 lönediskriminering. Vi anser att ansvaret att motivera löneskillnader borde ligga på
245 arbetsgivaren och att ett högre vite ska utgå vid lönediskriminering. Därtill ska alla anställda
246 ha rätt till stöd vid lönediskriminering, oavsett facklig anslutning eller inte. Därför föreslår vi
247 att lämplig myndighet ska få i uppdrag att inrätta ett organ för att ge stöd vid misstänkt
248 lönediskriminering och med ansvar att samla och analysera material för att få mer
249 kännedom om lönediskriminering.

250 **1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken och större sparkonton**

251 Att arbeta och utbilda sig ska löna sig. Vi vill att fler kvinnor ska ha mer pengar kvar på
252 kontot varje månad. Det ska löna sig att spara till en buffert. Genom arbete bygger individen
253 upp ett eget kapital och stärker sin ekonomiska frihet. För att kvinnor ska ha mer kvar i
254 plånboken behövs löneutveckling men också skattesänkningar. Vi vill se ett höjt
255 grundavdrag på arbetsinkomst. Grundavdraget är den lägsta nivån för att börja betala skatt
256 på inkomst. Förutom detta, vill vi att skatten på låga inkomster ska sänkas ytterligare. Det
257 innebär att de som tjänar upp till en viss summa, ska få göra ännu ett skatteavdrag. Det ska
258 löna sig att arbeta och det ska gå att överleva på en lön.

259
260 Kvinnor och mäns sparande skiljer sig åt – och det så kallade "spargapet" ökar.¹ En
261 undersökning från Folksam år 2019 visar att det nuvarande spargapet kan resultera i att
262 kvinnor efter 40 år sparar ihop drygt 350 000 kronor mindre än män vid en årlig avkastning

¹ Folksam 2021. <https://nyhetsrum.folksam.se/sv/2021/09/16/fler-sparar-men-gapet-mellan-man-och-kvinnor-okar/>

263 på två procent. För att stärka kvinnors sparande vill vi att sparande i ISK ska vara helt
264 skattefritt upp till ett visst belopp. Detta blir ett enkelt och träffsäkert sätt att främja
265 sparande för personer med lägre inkomst, eftersom det sällan är de personerna som har de
266 största sparkontona. Centerkvinnorna vill också att kvinnors kunskap om finansiella
267 instrument ska öka, så att sparande och investeringar kan ske i olika former, till exempel
268 genom aktier. I dag finns det flera ideella initiativ för att upplysa och uppmuntra kvinnor till
269 detta. Det vill Centerkvinnorna främja. Därför föreslår vi en särskild statlig satsning med
270 syfte att stötta initiativ som främjar ett ökat aktiesparande bland kvinnor.
271

272 **1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor**

273 Sveriges kommuner och regioner har tillsammans nästan 1,2 miljoner anställda. Nästan fyra
274 av fem anställda är kvinnor, vilket är en högre andel än i andra sektorer enligt Sveriges
275 kommuner och regioner, SKR, 2018². I flera kvinnodominerade yrken, inte minst inom vård-
276 och omsorg, är det svårt att byta jobb och därigenom påverka sin arbetsituation eller lön på
277 grund av att det finns alltför få arbetsgivare. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer
278 inom offentlig sektor sätter press på löneutvecklingen, karriärmöjligheter och villkor, vilket
279 gynnar kvinnor. Därför värnar Centerkvinnorna lagen om valfrihet LOV. (Läs mer under 1.2.1.
280 Vinstförbud är antifeministiskt)

281 **1.1.3 Rätt till heltid**

282 En av Centerkvinnornas främsta uppgifter är att främja en politik som skapar en jämställd
283 och hållbar arbetsmarknad. En av de viktigaste åtgärderna är att fler kvinnor ska få möjlighet
284 att välja att arbeta heltid. Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, har tecknat ett avtal med
285 Kommunal om att heltid som norm ska införas i vård- och omsorgsyrkena. Vi välkomnar att
286 offentlig sektor går före, samt att privata aktörer uppmuntras att i högre utsträckning
287 erbjuda heltid till sina anställda.

288 **1.1.4 Lön för alla arbetade timmar**

289 För de här yrkesgrupperna vill Centerkvinnorna se bättre inflytande över arbetstider och lön
290 för alla arbetade timmar. Många jouravtal är omoderna och inte anpassade till en
291 professionell yrkesroll. Vi vill förbättra villkoren och därigenom höja statusen för
292 jouranställda, inte minst alla kvinnor i vård- och omsorgsyrken. För att skapa ett hållbart
293 arbetsliv bör inte minst kommuner och regioner se över och rätta till arbetsförhållandena
294 inom vård och omsorg. Det är orimligt att inte alla schemalagda timmar räknas in i lönen
295 och inte acceptabelt att gömma sig från ansvar genom att hänvisa till att detta är en facklig
296 fråga. Centerkvinnorna ska därför verka för att lön ska ges för alla schemalagda timmar,
297 även jour.

298 **1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar**

299 Centerkvinnorna vill att det skapas karriärvägar inom alla yrkeskategorier, bland annat
300 genom att säkerställa att privata arbetsgivare kan verka inom den offentliga sektorn.
301 Yrkesgrupper, som undersköterskor och förskolepersonal, utgörs av kvinnor med låg lön,
302 tunga arbetsuppgifter och begränsade möjligheter till karriär och självbestämmande. Det
303 gör också att dessa personalgrupper ofta har hög sjukfrånvaro. Vi kräver därför att en
304 utredning tillsätts för att föreslå generella förbättringar i arbetsmiljön inom vård och omsorg
305 för samtliga vårdverksamheter. I direktivet vill vi att utredningen ska få i uppdrag att ta
306 bland annat ställning till storlekar på arbetsgrupper ur både ett medarbetar- och ett
307 chefsperspektiv, möjligheter till rast och vila, schemaläggningar och avsatt till administrativt
308 arbete.

² SKR (2018) Personalen i välfärden. Personalstatistik för kommuner och regioner

309
310 Vi behöver fler sjuksköterskor och undersköterskor, men det är få som söker sig till yrket.
311 Därför ser Centerkvinnorna behov av satsningar på särskilt vård- och omsorgssektorn, både
312 när det gäller höjda löner, förbättrade förutsättningar för karriärutveckling och en hållbar
313 arbetsmiljö. Vi vill satsa på ett sjuksköterske- och undersköterskelyft för att höja lönerna
314 inom sektorn. Därtill behövs det satsningar på att fler ska kunna utbilda sig till
315 specialistsjuksköterskor. Vi vill att de som gör det ska få lön under utbildningen, precis som
316 specialistläkaraspiranter får. Att fler ska kunna bli specialistsjuksköterskor förutsätts av att
317 det finns tillgängliga handledare, och för detta vill vi att regioner öronmärker pengar. För
318 barnmorskor ser vi, För barnmorskor vill Centerkvinnorna att det ska införas ett kliniskt
319 basår. Att nylegitimerade barnmorskor börjar arbeta på en gång är i sig bra, men de räknas
320 som en fullärd anställd trots att de är nya i yrket.

321 Centerkvinnorna ser också att liknande satsningar behövs för undersköterskor genom en
322 betald vidareutbildning för specialistundersköterskor. Vi vill även införa en standardiserad
323 grund- och specialistutbildning för undersköterskor, vilket skulle ge undersköterskerollen en
324 högre status. En höjning av kompetenskrav ska också visa sig i lönekuvertet.

325 I de kvinnodominerade yrkesgrupperna är det även vanligare med större personalgrupper
326 under varje chef än vad det är i traditionellt mansdominerade yrken. Större personalgrupper
327 påverkar arbetsmiljön negativt. Vi vill att kommuner och regioner ser över
328 personalgruppernas storlek så att chefer får möjlighet att vara bra chefer.

329 Centerkvinnorna vill också se nya förslag på förbättringar i kvinnodominerade sektorer,
330 såsom arbetskläder och slopad karensdag för förskolepersonal. De som arbetar med barn
331 utsätts i högre utsträckning för till exempel förkylningar och influensor än i andra
332 yrkesgrupper.

333 **1.1.6 Mer RUT**

334 Det är angeläget att skapa strukturer som möjliggör för alla, inte minst föräldrar, att orka
335 arbeta heltid. I många andra länder används tjänster för att underlätta livspusslet. Exempel
336 på sådana tjänster är städning, barnpassning och matlagning. Skatteavdraget för köp av
337 hushållsnära tjänster, det så kallade RUT- avdraget, har lett till att nya jobb har skapats i
338 Sverige. Tusentals människor som tidigare jobbade svart har kommit in i den vanliga
339 skattebetalande sektorn och därmed ökat skatteintäkterna. Över två tredjedelar av RUT-
340 arbetarna är kvinnor, enligt Riksrevisionens rapport³. Vi vet också att majoriteten av RUT-
341 företagarna är kvinnor och att en stor del har utrikesbakgrund. Möjligheten till köp av
342 hushållsnära tjänster och tillgången till flexibel barnomsorg är exempel på reformer som för
343 många är nödvändiga för att få ihop livspusslet. Att RUT frigör tid från hushållsarbete och att
344 det finns tendenser till att arbetsinkomsterna har ökat för kvinnor med småbarn som använt
345 RUT-avdrag är positivt. Det är en vinst för jämställdhet. Centerkvinnorna välkomnar därför
346 att RUT utvidgas till att omfatta fler tjänster och att taket för RUT-tjänster höjs.

347 **1.1.7 Fler kvinnor på ledande positioner**

348 För att skapa en jämställd arbetsmarknad behöver vissa normer och värderingar som
349 genomsyrar den svenska arbetsmarknaden förändras. I det arbetet är förebilder oerhört
350 viktiga. Att fler kvinnor finns på höga positioner inom arbetslivet är avgörande för att skapa
351 en arbetsmarknad som är inkluderande och som speglar samhället.

352 Kvinnor är idag fortfarande i minoritet när det kommer till fördelningen av ledamöter i
353 bolagsstyrelser. En positiv utveckling är på gång och behöver påskyndas, inte minst när det
354 gäller företag som till viss del finansieras med gemensamma skattemedel. De företag som
355 har jämställda bolagsstyrelser bör premieras när statliga aktörer beviljar lån. Nordiska bolag

³ Riksrevisionen (2020) "Rutavdraget – konsekvenser av reformen", tabell 7

356 med kvinnor i styrelsen och i ledningen presterar bättre och är mer lönsamma än andra
357 bolag, enligt en rapport från PwC 2019⁴.

358 Vi vill att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv. Tillväxtverket
359 är ett exempel på myndighet som spelar en viktig roll i arbetet med att ge förutsättningar för
360 näringslivets tillväxt och utveckling. För att skapa hållbar tillväxt och växande företag i alla
361 delar av Sverige behövs satsningar på kvinnor som driver eller vill driva företag. Andelen
362 kvinnor som driver företag ökar, men företagandet är fortfarande långt ifrån jämställt enligt
363 en rapport från Svenskt Näringsliv 2020⁵.

364 För Centerkvinnorna är det tydligt att staten och kommunerna skulle kunna ta ett större
365 ansvar för att främja ett mer jämställt näringsliv genom till exempel rådgivning, vägledning
366 och smidigt tillståndsgivande. På så vis skulle det ges ökade möjligheter för kvinnor att
367 starta och driva företag inom de områden där de har yrkeskompetens och erfarenhet.
368 Centerkvinnorna vill även se lägre skatt på ägande och en ökad acceptans för att företag
369 måste tillåtas att gå med vinst för att långsiktigt kunna utvecklas.

370 Centerkvinnorna är emot kvotering i bolagsstyrelser. Viljan till att ha jämställda styrelser
371 anser vi måste komma från företaget själv, inte genom tvång. Centerkvinnorna vill skapa en
372 långsiktig och hållbar förändring. Det tror vi sker genom att beslut inom näringslivet kommer
373 underifrån och inte detaljstyrs från statligt håll. Vi vill använda morötter, inte piskor.

374 Ytterligare en viktig faktor när det gäller att stärka kvinnor på ledande positioner och få fram
375 fler kvinnor på höga poster är att stärka genuskunskapen hos de aktörer som fördelar
376 samhällets investeringsstöd. Centerkvinnorna vill därför att tillväxtprogram,
377 innovationsstöd, investeringsstöd och lån ska ha och redovisas utifrån ett genusperspektiv.

378 **1.1.8 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor**

379 Idag händer det att par som får försörjningsstöd från kommunen inte får det var och en för
380 sig, utan att stödet enbart betalas ut till en av parterna. I vissa kommuner överlämnas
381 beslutet om vem som får pengarna till paret. Ofta blir det mannen som tar emot stödet, inte
382 minst i relationer med en maktobalans. I utsatta lägen kan det vara avgörande att kvinnorna
383 har makten över sin ekonomi. Ett sätt att minska kvinnors utsatthet och öka möjligheterna
384 för kvinnor att lämna destruktiva relationer är att stärka kvinnors ekonomiska
385 självständighet, och i de fall ett försörjningsstöd betalas ut spelar det en central roll. Att få
386 tillgång till sina egna pengar är också viktigt för de kvinnor som nyligen kommit till Sverige.

387 Centerkvinnorna anser att försörjningsstöd som beviljats till båda parter i ett förhållande
388 också ska utbetalas till respektive person. Vi vill även att en utredning av aktuell reglering
389 kring detta görs i syfte att stärka jämställdhet.

390

391 **1.1.9 En jämställd global arbetsmarknad**

392 Under de kommande 20 åren förväntas den globala arbetskraften öka med 800 miljoner
393 människor. Redan idag befinner sig, enligt FN, mer än hälften av världens arbetstagare i
394 osäkra anställningar med dålig lön. Det krävs gemensamma ansträngningar för att skapa
395 nya, hållbara jobb. Ur ett feministiskt perspektiv är det särskilt viktigt för kvinnor och flickor
396 – fler säkra anställningar med en lön som går att leva på är ett effektivt sätt att bekämpa
397 det moderna människoslaveriet, som sexhandel och barnarbete. En satsning på kvinnors
398 ekonomiska frihet genom en jämställd arbetsmarknad är i sig ett skyddsnet.

399

400 Att sätta gemensamma regler för arbetsmarknaden är svårt och riskerar att urholka

⁴ PwC (2019) "Investing in gender equality"

⁵ Svenskt Näringsliv (2020) "Företagsamheten 2020"

401 hållbara nationella system. Det betyder inte att det inte ska genomföras några
402 internationella ansträngningar för en jämställd global arbetsmarknad. Centerkvinnorna vill
403 att arbetet med Corporate Social Responsibility stärks (CSR), i hela världen, främst i mer
404 välbeställda länder. CSR syftar till företags samhällsansvar, och hur företag genom sitt
405 arbete kan påverka samhället på olika sätt, både ekonomiskt, klimatmässigt och socialt.
406 Flera svenska företag är mycket engagerade i detta arbete, och EU, genom kommissionen,
407 för också ett arbete på området. Vi vill att EU:s strategi om CSR utvärderas och uppdateras,
408 för att genomgående stötta och stärka arbetet med CSR i hela EU. Vi vill även att en
409 genomlysning och utvärdering av ISO 26 000 – en internationell CSR-standard för
410 organisationers samhällsansvar – för att kunna öka dess slagkraft och verkan i hela världen. I
411 Sverige vill vi öka kraven på upphandlingar som kommuner och regioner gör enligt LOU
412 (Lagen om offentlig upphandling). Upphandlingarna bör kontrolleras enligt CSR-riktlinjer,
413 som måste utformas och implementeras.

414
415

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 416 – Att lika lön ska ges för lika arbete samt att ett högre vite ska utgå vid
417 lönediskriminering.
- 418 – Att skärpa diskrimineringslagen.
- 419 – Att alla anställda ska ha rätt till stöd vid misstänkt lönediskriminering.
- 420 – Att lämplig myndighet ska få i uppdrag att inrätta ett organ för att ge stöd vid
421 misstänkt lönediskriminering och att det i uppdraget även ska ingå att samla och
422 analysera material för att få mer kännedom om lönediskriminering.
- 423 – Att det ska skapas möjlighet att göra karriär i alla yrkeskategorier.
- 424 – Att en utredning görs för att föreslå generella förbättringar för arbetsmiljö inom vård
425 och omsorg för samtliga vårdverksamheter.
- 426 – Att ett statligt sjuksköterske- och undersköterskelyft genomförs.
- 427 – Att sjuksköterskor som utbildar sig till specialistsjuksköterska sig ska få lön under
428 utbildningen.
- 429 – Att det ska införas ett kliniskt basår för barnmorskor.
- 430 – Att pengar öronmärks för att regioner ska kunna satsa på att fler studenter ska få
431 handledning.
- 432 – Att en standardisering av såväl grundutbildning som specialistutbildning för
433 undersköterskor genomförs.
- 434 – Att ökade kompetenskrav och kompetensutveckling ska innebära en justering av
435 grundlönen.
- 436 – Att inkomstskatten för dem med lägst inkomst ska sänkas och gränsen för statlig
437 inkomstskatt ska höjas.
- 438 – Att fler kvinnor får möjlighet att arbeta heltid och att den offentliga sektorn är en
439 förebild när det kommer till att erbjuda heltidstjänster.
- 440 – Att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv samt att
441 företag som får skattefinansierades lån ska premieras om de har jämställda
442 bolagsstyrelser.
- 443 – Att lön ska ges för alla schemalagda timmar.
- 444 – Att försörjningsstöd ska betalas ut till båda parter i ett förhållande om båda ansökt
445 och beviljats försörjningsstöd.
- 446 – Att utreda hur socialtjänstlagen kan justeras för att försörjningsstöd ska betalas ut
447 jämställt.
- 448 – Att EU:s strategi om CSR ska utvärderas och uppdateras med syfte att stötta och
449 stärka CSR-arbetet i hela EU.
- 450 – Att CSR-riktlinjer för upphandlingar i kommuner och regioner utformas och
451 implementeras.

452 – Att ISO 26 000 ska genomlysas med målet att tillgängliggöras och förbättras.
453

454 **1.2 Jämställt företagande**

455 Omkring 26 procent av Sveriges företag ägs av kvinnor. Det gör att Sverige placerar sig i
456 bottenligan bland EU-länderna vad beträffar andelen företag med en kvinna som ägare. Det
457 är underkänt för ett land med höga ambitioner kring jämställdhet och med uttalade
458 jämställdhetsmål. Att alla individer oavsett könsidentitet ska ha möjlighet att starta och
459 driva företag borde vara en självklarhet. Vi vet dock att betydligt fler män än kvinnor driver
460 företag och att fler kvinnor upplever svårigheter med att beviljas lån för att starta eller
461 utveckla sina företag.

462 **1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt**

463 Idag är utbildningssektorn tillsammans med vård- och omsorgssektorn de sektorer där det
464 finns flest kvinnor. Detta gäller inte bara arbetstagare utan även representation i styrelser
465 och ledningsgrupper. Inom dessa sektorer utgör den stora majoriteten av egenföretagare
466 kvinnor. Det är orimligt att de företag som bygger sjukhuset eller ger service till sjukhusens
467 IT-system får gå med vinst, men inte de aktörer som tar hand om patienterna. Att införa
468 vinsttak i vård-, omsorgs- och utbildningssektorn riskerar att öka klyftan på den redan
469 könssegregerade arbetsmarknaden. LOV, lagen om valfrihet, har beroende på politisk
470 majoritet varit hotad. Centerkvinnorna värnar LOV och vill att LOV ska finnas i alla
471 kommuner. Detta för att bekämpa regionala skillnader och ge kvinnor möjlighet att driva
472 lönsamma och växande företag i hela landet.

473 I takt med att LOV öppnat upp för privata aktörer inom välfärden har det blivit möjligt för
474 många anställda inom en kvinnodominerad sektor att välja bland en mångfald av
475 arbetsgivare. Medarbetare hos privata vård- och omsorgsföretag är sjukskrivna i mindre
476 utsträckning och tjänar mer än sina offentligt anställda kollegor. Ökad konkurrensutsättning
477 av dessa sektorer sätter press på löneutvecklingen inom offentlig sektor, vilket gynnar
478 kvinnodominerade yrkesgrupper.

479 **1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare**

480 Att ta steget och starta företag är för många förenat med risker och stor oro. Inte minst hos
481 kvinnor. Centerkvinnorna vill därför verka för att skapa möjligheter och incitament som
482 minskar flera av de farhågor som är förknippade med att starta företag. Vi vill bland annat
483 förbättra tillgången till lån och mikrolån samt öka riskkapitalförsörjning riktad till företag
484 som drivs av kvinnor samt att starta-egget-bidrag ska kunna beviljas även till individer som
485 inte är arbetslösa. Offentligt finansierade aktörer med uppgift att främja företagande ska
486 arbeta för en jämställd kapitalförsörjning. Centerkvinnorna välkomnar det sänkta
487 kapitalkravet från 50 000 kr till 25 000 kr för att starta ett aktiebolag.

488
489 Centerkvinnorna vill att offentliga företagsstöd fördelas mer jämställt. Det ska göras på tre
490 sätt. För det första, ska fler av stöden utformas så att företagare i kvinnodominerade
491 branscher kan ansöka om dem. För det andra, ska myndigheter som beslutar om offentliga
492 stödåtgärder till företag få i uppdrag att göra jämställdhetsanalyser över sina bedömningar
493 och regelbundet beställa en extern utvärdering över sitt jämställdhetsarbete. För det tredje,
494 vill vi satsa på program för att öka andelen kvinnor som driver företag i mansdominerade
495 branscher. En lämplig myndighet ska få i uppdrag att ta fram ett sådant program i
496 samarbete med relevanta aktörer inom branscherna. Många kvinnor driver företag som
497 enskild firma utan eller med ett fåtal anställda och relativt låg omsättning och för att sänka
498 tröskeln att kunna söka om stöd vill vi att kraven på omsättning och anställda tas bort.
499

500 Riktade satsningar ger ofta mycket goda utfall, det ser vi inte minst när det gäller
501 företagsrådgivning riktad till företagare som är kvinnor. Därför vill vi att det görs liknande
502 satsningar för utrikesfödda kvinnor. En jämställdhetsgranskning av etableringsinsatser visar
503 att dagens insatser är verkningsfulla, men att de är utformade efter män och att nyanlända
504 kvinnor är underrepresenterade i insatserna. Centerkvinnorna vill främja och underlätta för
505 fler utrikesfödda kvinnor att driva företag, bland annat genom att fler kommuner och
506 regioner erbjuder SFI utbildning för företagare men också genom att möjliggöra för fler att få
507 tillgång till kursen Ungt Företagande på gymnasiet. Ytterligare en viktig satsning för att öka
508 andelen utrikesfödda kvinnor som väljer att starta företag är att främja att alla nyanlända får
509 information om svensk arbetsmarknad, skatt- och pensionssystem. Grundläggande
510 kunskaper inom dessa områden kan öka chansen att våga satsa på eget företagande. För att
511 underlätta utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och öka andelen kvinnor
512 som är företagare vill vi även se att Jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att främja
513 kvinnors företagande och etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.

514

515 **1.2.3 Satsa på kvinnor med riskkapital**

516 Endast en procent av allt riskkapital går till kvinnor som driver eller vill driva företag. Det
517 tycker vi är synd, för kvinnan som inte får riskkapital, för kvinnan som inte vågar söka
518 eftersom risken att bli nekad är stor, för samhället som kan gå miste om en riktigt bra
519 innovation och ett starkt företag, och för jämställdheten. Hur privata aktörer väljer att satsa
520 sina pengar är deras beslut, men det finns investeringsbolag som ägs av staten. När staten
521 äger ett bolag eller en stiftelse som beviljar riskkapital, ska riskkapitalet fördelas mer
522 jämställt. Vi vill att fler kvinnor ska ansöka om riskkapital, både hos statliga och privata
523 finansierare, men också att en tydlig satsning specifikt för kvinnor som vill driva företag
524 genomförs. Därför vill vi att det införs en statlig investeringsbank som stödjer investeringar i
525 företag som ägs och drivs av kvinnor.

526

527 **1.2.4 Starkare nätverk för företagare**

528 En del av stärka kvinnors företagare är att bistå med nätverk för företagare som vill starta
529 eller som driver företag, där de kan få stöd och råd av andra företagare, knyta kontakter och
530 göra affärer. Nätverk kan också fungera som stöd när kvinnor ska ansöka om riskkapital. Det
531 vill Centerkvinnorna satsa på genom att avsätta pengar för att stötta organiserade nätverk
532 för företagande med ett jämställdhetsfokus. Dessa nätverk behöver inte drivas av en
533 offentlig aktör, utan initiativtagare kan vara företagare själva. Därför ska möjligheten att göra
534 detta marknadsföras mot exempelvis relevanta branschföreningar och kvinnor som driver
535 företag. Vår utgångspunkt är emellertid inte att sådana nätverken måste vara enbart för
536 kvinnor, de kan också vara en plattform för alla företagare som ser vinsterna att fler blir
537 företagare. Ett jämställdhetsperspektiv och ett syfte att öka kvinnors företagande ska dock
538 vara en förutsättning för nätverket att få ta del av stöd.

539

540 Centerkvinnorna vill också lyfta fram kvinnor som är företagare, innovatörer, uppfinnare
541 eller entreprenörer. Det är oerhört viktigt med förebilder för att fler flickor som växer upp
542 idag ska våga och vilja satsa på en karriär som företagare. I Sverige finns en rad
543 organisationer som är pådrivande för en jämställd tillväxt där kvinnor ges möjlighet att delta
544 i samhällsutvecklingen på lika villkor som män. Insatser till organisationer som dessa
545 behöver utökas. Centerkvinnorna vill därför stärka verksamhetsstödet till organisationer
546 som arbetar med företagsrådgivning riktad till kvinnor.

547

548 **1.2.5. Företagare i hela landet**

549 På landsbygden är många företagare kvinnor. Centerkvinnorna vill att fler kvinnor ska bli
550 företagare inom jord- och skogsbruk för att skapa mer jämställda branscher, för att bryta
551 könssegregeringen och nå ett mer jämställt näringsliv. En väg framåt för att göra det, är att

552 synliggöra de kvinnor som är aktiva företagare inom jord- och skogsbruk. Särskilt som
553 skogsägare är kvinnor en relativt stor grupp. Därtill finns det särskilda företagsstöd att
554 ansöka om hos Jordbruksverket för att starta eller utveckla företag på landsbygden. Vi vill se
555 en satsning på att marknadsföra dessa företagsstöd mot kvinnor. Det kan dels stärka
556 kvinnors möjligheter att driva företag, dels göra landsbygden mer attraktiv att flytta till och
557 bygga sitt liv med en försörjning genom ett eget företag.

558
559 Ännu en förutsättning för att fler kvinnor ska driva företag, är ett fruktsamt och sunt
560 företagsklimat i hela landet, i alla kommuner. Centerkvinnorna vill verka för att både
561 kommunala och regionala representanter för Centerpartiet driver på för ett sunt
562 företagsklimat ur ett jämställdhetsperspektiv och att kommunala och regionala
563 representanter främjar kvinnors möjlighet att driva lokala företag.

564 565 **1.2.6. Stötta kvinnors företagande i EU**

566 Sverige ligger i EU:s bottenliga vad det beträffar andelen kvinnor som driver företag, men
567 det är knappast en majoritet av EU-länderna som imponerar på området. Fler män än
568 kvinnor driver företag i dag, och vissa sektorer är mer mansdominerade än andra.
569 Företagande växer inom flera sektorer och i en digitaliserad värld tar flera företag plats på en
570 global marknad utan fysiska gränser. Kvinnor ska ha inflytande i utvecklingen av ny teknik,
571 och så även i entreprenörskap för nyinnovationer. Den globala arenan ska inte ägas av
572 män. Därför vill Centerkvinnorna se satsningar på kvinnors företagande inom IT- och
573 teknikföretag på EU-nivå.

574
575 Det finns mer att göra för jämställt företagande på EU-nivå, bland annat genom EU:s
576 regionala företagsstöd. Centerkvinnorna vill att de regionala företagsstöden utvärderas
577 utifrån ett jämställdhetsperspektiv, både i fråga om vilka branscher som får stöd, och hur
578 kvinnor i mansdominerade branscher kan stöttas. Centerkvinnorna vill också att ett
579 jämställdhetsperspektiv appliceras på EU:s stöd till entreprenörer. Givetvis ska specifika
580 branscher kunna vara ledande för hur EU prioriterar sina företagsstöd men det utesluter
581 inte att det går att applicera ett jämställdhetsperspektiv i utformningen av stöden.

582
583 ESF-rådet är en svensk myndighet som beviljar stöd för flera miljoner kronor per år. Dessa
584 stöd finansieras från två EU-fonder, Europeiska Socialfonden och Fead, fonden för
585 europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt. Ett syfte med ESF-rådets stöd är att
586 driva utveckling och innovation för en inkluderande arbetsmarknad. Centerkvinnorna ser
587 att ESF-stöden kan vara ett verktyg för att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden
588 och företagandet inom IT, tech och gröna näringar. Därför vill vi att det undersöks vilka
589 möjligheter ESF-rådet kan tänkas att bistå med.

591 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 592 - Att tillgången till lån och mikrolån förbättras.
- 593 - Att offentliga företagsstöd ska fördelas mer jämställt.
- 594 - Att fler offentliga företagsstöd utformas så att företagare i kvinnodominerade branscher
595 kan ansöka om dem utan krav på omsättning eller tak på anställda.
- 596 - Att en lämplig myndighet får i uppdrag att ta fram ett program, i samarbete med relevanta
597 aktörer, för att öka andelen kvinnor som driver företag i mansdominerade branscher.
- 598 - Att verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad till
599 kvinnor ska stärkas.
- 600 - Att Jämställdhetsmyndigheten ska ges i uppdrag att främja kvinnors företagande och
601 etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.
- 602 - Att LOV ska finnas i alla kommuner och regioner.
- 603 - Att arbetsgivaravgiften för småföretag ska sänkas.

- 604 - Att statliga bolag och stiftelser ska fördela riskkapital mer jämställt.
605 - Att fler företag som ägs och drivs av kvinnor ska ansöka om riskkapital.
606 - Att det införs en statlig investeringsbank som stödjer investeringar i företag som ägs och
607 drivs av kvinnor.
- 608 - Att pengar avsätts och satsas på organiserade nätverk för företag som vill starta eller som
609 driver företag, med syfte att öka kvinnors företagande.
610 - Att möjligheten att initiera och driva ett nätverk marknadsförs mot relevanta, potentiella
611 initiativtagare.
612 - Att kommunala och regionala representanter för Centerpartiet driver på för ett sunt och
613 starkt företagsklimat ur ett jämställdhetsperspektiv.
614 - Att det sker en satsning på att marknadsföra företagsstöd för företagande på landsbygden
615 mot kvinnor.
616 - Att fler kvinnor ska bli synliga som företagare inom jordbruk och skogsbruk.
617 - Att Sverige, inom ramen för biståndsbudgeten, verkar för att främja kvinnors företagande
618 genom att mikrolån för uppstart och drift av företag.
619 - Att en särskild satsning på kvinnors företagande inom IT- och teknikbranschen drivs inom
620 EU.
621 - Att EU:s olika företagsstöd utvärderas och att ett jämställdhetsperspektiv appliceras i
622 högre utsträckning när stöden utformas.
623 - Att möjligheterna för ESF-rådet att bistå med medel för att öka kvinnors deltagande på
624 arbetsmarknaden och företagande inom IT, tech och gröna näringar undersöks.
625

626 **1.3. Fler självständiga ekonomier**

627 Att ha makten över sitt liv, innebär makten att kunna välja hur en ska leva. Det betyder att
628 alla relationer och äktenskap, ska vara byggda på frivillighet. Dessutom ska det vara möjligt
629 att kunna leva själv. Vi vill stärka den ekonomiska friheten för alla kvinnor, och i detta
630 program fokuserar vi särskilt på ekonomiska förutsättningar och hinder specifikt för de
631 kvinnor som står, eller vill stå, på egna ben – både de som lämnar en relation, de som redan
632 lever själv och de som i dag står utan en egen inkomst.
633

634 **1.3.1. Egen inkomst för alla kvinnor**

635 Vi vet att det finns ytterligare klyftor på arbetsmarknaden än de mellan kvinnor och män. En
636 sådan är klyftan mellan inrikes- och utrikesfödda. Att arbetslösheten bland utrikes födda
637 kvinnor är betydligt högre än bland inrikes födda kvinnor – 2021 var arbetslöshetsgraden
638 22,8 respektive 4,6 procent – är en tydlig indikator på att det finns klyftor på
639 arbetsmarknaden även mellan kvinnor. I dag är etableringstiden lång för kvinnor som har
640 flyttat hit från andra länder. Utrikes födda kvinnor är en stor grupp och finns skillnader i
641 gruppen, men att många kvinnor som är födda i ett annat land än Sverige inte kan försörja
642 sig själva är ett frihets- och jämställdhetsproblem. Vi anser att arbetsgivarens kostnader
643 och de utrikesföddas trösklar in till arbetsmarknaden är för höga. Det är dessutom onödigt
644 krångligt för dem som saknar utbildning att få ett jobb.
645

646 **1.3.1.1. Enklare etablering på arbetsmarknaden**

647 För att fler utrikesfödda kvinnor ska komma in på arbetsmarknaden och få möjlighet till en
648 egen ekonomisk frihet vill Centerkvinnorna att arbetsgivare som anställer en nyanländ
649 kvinna i exempelvis nystarts- eller instegsjobb, ska ges en högre subvention än nuvarande
650 nivå. Vi vill även se fler satsningar på yrkessvenska och kompletteringsutbildningar för
651 kvinnor med erfarenhet från alla typer av bristyrken, exempelvis vård och omsorg.
652 Centerkvinnorna vill se ett högre tempo och högre krav inom SFI (svenska för invandrare,
653 SFI). Vi välkomnar besluten inom ramen för Januariavtalet om att införa

654 integrationsförskolor, den förskola som bedrivs parallellt med SFI-undervisning för
655 föräldrarna. Vi är också positiva till den lagändring i skollagen, som trädde i kraft 1 juli 2022,
656 som gör det obligatoriskt att erbjuda förskola till de barn som har vårdnadshavare som har
657 bott i Sverige en kort tid och att kommuner blir skyldiga att göra detta genom uppsökande
658 verksamhet.
659

660 Idag klarar inte Arbetsförmedlingen av att förmedla jobb i tillräckligt hög utsträckning till
661 utrikesfödda kvinnor. Därför behövs en arbetsförmedlarpeng, motsvarande skolpengen, som
662 den arbetssökande kan nyttja gentemot en förmedlare som bistår i etableringen på
663 arbetsmarknaden. Detta öppnar upp för fler aktörer på marknaden, och för att förmedlare
664 kan specialisera sig, exempelvis på utrikesfödda kvinnor. Det finns redan idag flera ideella
665 organisationer som arbetar aktivt för att underlätta utrikesfödda kvinnors etablering. Dessa
666 förmedlare skulle med en arbetsförmedlarpeng kunna bidra än mer till att fler kvinnor
667 kommer i arbete. Vi vill också att kommuner ska ta tillbaka ansvaret för nyanländas
668 etablering. Att kommunen har etableringsansvaret tror Centerkvinnorna kan göra
669 etableringsprocessen mer sammanhållen och tydlig, då insatserna kan samlas på ett mer
670 konkret och omfattande sätt. Kommunen har större lokal kännedom om den offentliga
671 verksamheten där jobb kan finnas, men kan även via lokala projekt samla företag som kan
672 erbjuda jobb. Inom ramen för det kommunala etableringsansvaret ska kommuner
673 uppmuntras till projekt i samarbete med det lokala civilsamhället och näringslivet.

674 Inom ramen för det kommunala etableringsansvaret vill vi också att särskilda insatser ska
675 kunna riktas mot de kvinnor som står allra längst ifrån arbetsmarknaden, de som har varit
676 arbetslösa under en lång tid. Utmaningen att nå dem och medverka till att de ska få en egen
677 sysselsättning är stor, men därför är det också särskilt viktigt att samhället inte glömmer
678 dessa kvinnor. Det långsiktiga målet i sådana insatser ska vara att individen ska bli
679 självförsörjande, men vägen dit kan innehålla anpassad SFI-undervisning, hälsovägledning,
680 samhällsorientering, utbildning i digital navigering, övrig vuxenutbildning och arbetsträning.
681 Ännu en viktig insats är att säkra digital kompetens. I dag ställs ofta vissa krav på digital
682 kompetens både under arbetssökande och på arbetet.

683 En flexibel arbetsmarknad där människor kan komma in och få sitt första arbete hjälps
684 också av en stark bemanningsbransch. Denna kan för många, inte minst utrikesfödda,
685 innebära ett steg in på arbetsmarknaden och ett första jobb. Alla personer har olika
686 förutsättningar och erfarenheter, det primära är att befintliga färdigheter och kompetenser
687 som individen besitter kan användas och utvecklas. Matchning mot arbetsmarknaden är
688 inte något nytt, men Centerkvinnorna vill att det arbetet intensifieras. Alla ska kunna få ett
689 jobb utifrån sina förutsättningar och färdigheter, och det finns inga fula jobb. I arbetet med
690 etablering är det viktigt att kvinnor och män får samma stöd – så fungerar det inte i dag.
691

692 **1.3.1.2. Ett särskilt integrationsprogram**

693 Centerpartiet har sedan tidigare föreslagit ett integrationsprogram för särskilt motiverade
694 nyanlända. Integrationsåret ska, enligt Centerpartiets förslag, bestå av bland annat
695 yrkessvenska, praktik inom bristyrken och obligatorisk samhällsorientering.
696 Centerkvinnorna vill se ett särskilt integrationsprogram för kvinnor. Detta program ska bestå
697 av yrkesinriktad svenska för invandrare (SFI) varvat med praktik, samhällsorientering med
698 fördjupande studiecirklar för att lära sig mer om exempelvis svenska myndigheter, svenska
699 lagar och hushållsekonomi, samt studie- och yrkesvägledning. Integrationsprogrammet ska
700 erbjudas till alla nyanlända kvinnor i samverkan med arbetsmarknaden. De som väljer att gå
701 integrationsprogrammet omfattas av närvarokrav, men också en första-jobb-eller-
702 utbildnings-garanti: integrationsprogrammet ska garantera att deltagaren går vidare med
703 antingen ett första jobb eller vidare studier.
704

705 **1.3.1.3. Inga fler kvinnofällor**

706 Att kvinnor inte kommer ut i arbete och får en egen försörjning är ett allvarligt
707 jämställdhetsproblem. En lång föräldraledighet fördröjer inträdet till arbetsmarknaden och
708 försenar inläringen av språket. Föräldrapenningen till föräldrar som kommer till Sverige
709 med barn måste ses över, och att antalet föräldrapeningdagar måste minskas och
710 anpassas till barnets ålder. Enligt dagens regelverk har föräldrar som kommer till Sverige
711 rätt till alla 480 dagar föräldrapenning om barnet blir bosatt i Sverige under sitt första
712 levnadsår, 200 dagar föräldrapenning om barnet blir bosatt i Sverige efter sitt första
713 levnadsår, och till 100 dagar om barnet blir bosatt i Sverige efter sitt andra levnadsår. 100
714 dagars föräldraledighet med ett barn som är över två år är inte motiverat, särskilt inte då
715 lång föräldraledighet hämmar särskilt kvinnors etableringstid. Som föräldralediga deltar
716 färre i SFI och inträdet till arbetsmarknaden dröjer. Tiden i föräldraförsäkring bör därför
717 begränsas och språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet.

718
719 Ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd bör som regel
720 betalas ut jämnt mellan makar, för att stärka kvinnors ekonomiska makt, och kvinnor ska
721 alltid ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter, utan manlig släkting
722 eller bekant närvarande. Rätten till tolk måste också följas bättre än den gör idag. Kvinnor
723 får i större utsträckning än män enbart andrahandsinformation genom att barn eller en
724 manlig släkting eller bekant agerar tolk åt dem.

725
726 Ytterligare en insats för att öka kvinnors deltagande i SFI och även på arbetsmarknaden, är
727 att ställa krav på aktivering för att erhålla försörjningsstöd. Centerkvinnorna vill, precis som
728 Centerpartiet, att riktlinjerna till kommunerna tydliggörs så att samma krav på aktivering
729 ställs på en man och en kvinna som bor i samma hushåll och får försörjningsstöd. Vi vill
730 också att krav på aktivering ska ställas på alla individer med försörjningsstöd, om det inte
731 föreligger särskilda omständigheter. Genom att ställa krav på aktivering minskar risken att
732 fastna i hemmet och förlora kontakten med samhället, och incitamenten ökar för kvinnor att
733 få en egen försörjning och öka sin delaktighet i det svenska samhället. Det gynnar
734 självständigheten och friheten.

735 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 736 - Att kommuner ska få tillbaka ansvaret för nyanländas etablering.
- 737 - Att kommuner inom ramen för etableringsuppdraget ska uppmanas att ha projekt
- 738 tillsammans med det lokala civilsamhället och näringslivet.
- 739 - Att arbetet med matchning mot arbetsmarknaden intensifieras.
- 740 - Att ett särskilt integrationsprogram för kvinnor införs.
- 741 - Att särskilda insatser ska kunna riktas till de kvinnor som står allra längst ifrån
- 742 arbetsmarknaden.
- 743 - Att SFI-undervisning ska erbjudas i anknytning till förskola.
- 744 - Att föräldrapenningen till föräldrar som kommer till Sverige med barn ses över och
- 745 begränsas och anpassas bättre till barnets ålder.
- 746 - Att ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd, i regel
- 747 betalas ut jämnt till makar.
- 748 - Att kvinnor alltid ska ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter och
- 749 att rätten till tolk efterföljs bättre än vad den gör idag.
- 750 - Att språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet
- 751 - Att krav på aktivering ska ställas på alla individer med försörjningsstöd.

752
753 **1.3.2. Sparkonton är makt**

754 En grundläggande förutsättning för en stabil självständig ekonomi, är att ha en inkomst.
755 Ytterligare en pusselbit för en trygg ekonomi, är att ha ett sparkapital, vilket förutsätter en

756 inkomst. Kvinnor och mäns sparande skiljer sig åt – och det så kallade "spargapet" ökar.⁶
757 Att kvinnor sparar mindre pengar har konsekvenser för deras livsinkomst, men även för den
758 ekonomiska friheten. Ett sparkapital är både en frihet, trygghet och säkerhet. Det är en
759 förutsättning för investeringar som bostadsköp, men också för att exempelvis klara av
760 oväntade utgifter. Ett sparkapital kan också ge möjligheter att klara av en egen ekonomi,
761 och således ge mer frihet att välja hur en vill leva. För att stärka kvinnors ekonomiska frihet
762 vill vi att fler kvinnor ska kunna spara till ett stå-själv-kapital, ibland kallat ett "fuck-off"-
763 kapital. Särskilt kvinnor med låga inkomster har små möjligheter att spara pengar och
764 därmed bygga kapital.
765

766 ISK är ett enkelt och förmånligt sätt att spara pengar på. Vi vill att sparande i ISK ska vara
767 helt skattefritt upp till ett visst belopp. Detta blir ett enkelt och träffsäkert sätt att främja
768 sparande för personer med lägre inkomst, eftersom det sällan är de personerna som har de
769 största sparkontona. Centerkvinnorna är inte heller negativt inställda till en bredare
770 skattesänkning på sparande. Vi vill även att kvinnors kunskap om finansiella instrument ska
771 öka och att kvinnors finansiella muskler ökar så att kvinnor har möjlighet att ta risk i samma
772 utsträckning som män. Det finns flera ideella initiativ för att upplysa och uppmuntra kvinnor
773 till detta. Det vill Centerkvinnorna främja. Därför föreslår vi en särskild statlig satsning med
774 syfte att stötta initiativ som främjar ett ökat aktiesparande bland kvinnor.
775

776 **1.3.2.1. Frigörelsestöd för den som vill lämna en destruktiv relation**

777 För den som lever i en psykisk eller fysiskt våldsam relation kan möjligheten att lämna vara
778 livsavgörande – och drömmen om ekonomisk frihet en utopi. Därför vill Centerkvinnorna se
779 en utredning på att utreda ett slags offentligt stå-själv-kapital, ett frigörelsestöd.
780 Frigörelsestödet kan ge ett startkapital för ett nytt liv för kvinnor i våldsamma/destruktiva
781 relationer som inte själva har ekonomiska möjligheter att lämna. Utredningen bör se över
782 vilka som ska kunna få frigörelsestöd, när personer ska kunna få det, hur stort det kan vara,
783 vad det konkret ska kunna stödja, hur det ska distribueras och vem som är ansvarig för det,
784 och om det ska vara ett bidrag eller lån.
785

786 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 787 - Att det tillsätts en omfattande utredning som ser över de olika sparformerna och föreslår
- 788 åtgärder för att öka kunskap och underlätta för sparande, samt åtgärder för att göra möjligt
- 789 och förmånligt för de med lägst inkomster att spara pengar.
- 790 - Att företag eller föreningar som arbetar med att sprida kunskap om attinvestera och spar i
- 791 aktier med syfte att fler kvinnor ska delta på aktiemarknaden, ska kunna få särskilda medel
- 792 för det.
- 793 - Att sparande på ett ISK ska vara skattefritt upp till ett visst belopp.
- 794 - Att det tillsätts en utredning för att införa ett frigörelsestöd.
795

796 **1.3.3 En stark ekonomi utanför tvåsamheten**

797 Ensamstående mammor har historiskt sett hört till en av samhällets mest utsatta
798 ekonomiska grupper. Liksom samhället är präglad av patriarkala strukturer, är samhället
799 präglad av en tvåsamhetsnorm. Ensamstående mödrar är inte en homogen grupp, men på en
800 generell nivå har gruppen varit överrepresenterade bland mottagare av försörjningsstöd.
801 2020 så fick 15 procent av Sveriges ensamstående mammor försörjningsstöd och sett till
802 andel i befolkningen var ensamstående mammor den grupp där det var vanligast med
803 försörjningsstöd.⁷ För att minska den ekonomiska utsattheten och, i alla fall till en liten del,

⁶ Folksam 2021. <https://nyhetsrum.folksam.se/sv/2021/09/16/fler-sparar-men-gapet-mellan-man-och-kvinnor-okar/>

⁷ Socialstyrelsen 2020. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2021-6-7466.pdf>

804 kompensera för hålet i hushållsekonomin som uppstår för ensamförsörjare ser
805 Centerkvinnorna behov av särskilda reformer för ensamstående mammor. Ensamstående
806 mammor behöver helt enkelt ha större marginaler att leva på, både för att klara familjens
807 försörjning, men också för att ha en möjlighet att spara pengar.

808

809 **1.3.3.1 Höjt skatteavdrag för större marginaler i vardagen**

810 Förutom ett generellt höjt skattegrundavdrag på inkomst och ännu ett skatteavdrag på lägre
811 inkomster vill Centerkvinnorna inrätta ett särskilt skatteavdrag för hushåll där det finns
812 barn, med ensamförsörjare. Ett avdrag som detta skulle delvis betyda en viss kompensation
813 i de skillnader som finns mellan hushåll med en respektive två försörjare, men framför allt
814 en förbättring av ekonomisk standard för ensamhushållet. Syftet är att öka marginalerna i
815 vardagen för de som har en svår ekonomisk situation, och vinnarna blir flera ensamstående
816 mödrar och deras barn. Storleken på skatteavdraget bör utredas och måste avvägas mot
817 vinsten av heltidsarbete, ett skatteavdrag ska exempelvis inte ersätta en högre arbetsgrad
818 eller ett avancemang på jobbet som ger en högre lön.

819

820 **1.3.3.2 Bättre förutsättningar för studier med semesterlån**

821 Att studera är inte bara ett medel för att kunna följa sina drömmar, det är också ett sätt att
822 på sikt kunna höja sin lön. Studielånet och studiebidraget betalas ut under de veckor som
823 personen studerar. Hösttermin och vårtermin är i regel ungefär 20 veckor, och sommaren är
824 ett glapp mellan terminerna. Om en läser en sommarkurs är det möjligt att ta lån under
825 sommaren, men de som endast läser på höst- och vårterminerna är inte berättigade
826 studiemedel under sommaren. Alternativen för att försörja sig under sommaren är att läsa
827 sommarkurs är att arbeta, att få stöd av anhöriga, eller söka ekonomiskt bistånd hos
828 kommunen.

829

830 Att stå utan inkomst under sommarmånaderna är svårt för alla, men särskilt svårt för den
831 som är förälder. Sverige har en välutbyggd barnomsorg och det är i grunden det som
832 möjliggjort för kvinnors självständighet, och som i mångt och mycket underlättar för
833 ensamstående föräldrars försörjning. Men barn behöver också vara lediga. I Sverige är
834 barnkonventionen lag och artikel 31 anger att barnet har rätt till lek, vila och fritid. Detta kan
835 vara en utmaning för flera föräldrar, även de som arbetar och kanske inte har ett fast jobb
836 med semesterersättning. För den ensamstående föräldern, är det ännu svårare, både
837 praktiskt och ekonomiskt.

838

839 För att den ensamstående föräldern ska ha möjlighet att ge sitt eller sina barn ledigt under
840 sommaren under studieperioden, vill Centerkvinnorna att det införs ett semesterlån inom
841 ramen för CSN-lånet. Det förmånliga lånet bör främst finnas till för de ensamstående som
842 befinner sig i en särskilt utmanande situation. Risken är att ensamstående mammor väljer
843 att inte studera, vilket kan ge en negativ effekt på deras livsinkomst.

844

845

846 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 847 - Att särskilt skatteavdrag för hushåll där det bor barn och som har en vuxen försörjare
848 utreds och införs.
- 849 - Att det införs ett semesterlån riktat emot ensamstående föräldrar inom ramen för CSN-
850 lånet.

850

851 **1.4 Ägande**

852 Pengar är makt. Utöver inkomst av tjänst, blir det allt viktigare att äga och låta sitt kapital
853 växa, som en del av inkomsten och inte minst ur ett livsinkomstperspektiv. Kvinnor äger

854 mindre än män. Till exempel ägs 14% av svenska fastigheter av kvinnor, 15% av marken ägs
855 av kvinnor, 34% av de privatägda bilarna ägs av kvinnor, 30% av Sveriges 369 000 företag
856 ägs av kvinnor och 4% av det totala aktievärdet privatägs av kvinnor, enligt en rapport från
857 Ownershift⁸. Det ojämställda ägandet är ett strukturellt och ekonomiskt
858 jämställdhetsproblem.

859 För att komma till rätta med den ojämställdhet som råder gällande ägande föreslår
860 Centerkvinnorna att Statistiska Centralbyrån, SCB, ska presentera könsuppdelad statistik
861 om förmögenhet. Centerkvinnorna vill även att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av
862 mark och fastigheter som ägs av kvinnor, män och företag utan även presenterar värdet av
863 dessa. Centerkvinnorna vill även uppmana banker att informera sina kunder om jämställt
864 ägande och aktivt arbeta för att öka kvinnors ägande.

865 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 866 - Att SCB ska presentera könsuppdelad statistik om förmögenhet.
- 867 - Att Tillväxtverket förnyar och uppdaterar information kring företag och förtydligar
- 868 skillnaderna mellan ägande, företagande och ledning av företag.
- 869 - Att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som ägs av kvinnor,
- 870 män och företag utan även presenterar värdet av dessa.

871 **1.5 Jämställd ekonomi för pensionärer**

872 En ojämställd arbetsmarknad begränsar kvinnors frihet under hela livet och leder till
873 ojämställda pensioner. Könsdiskriminering ska inte förekomma inom pensionsystem och
874 verkningseffekterna av pensionsystem måste vara jämställda.

875 **1.5.1 Skatt på pension och likvärdighet över hela landet**

876 Vi vet att de pensionärer som har minst pengar att leva på är kvinnor. För dem krävs
877 reformer redan idag, utöver insatser för att skapa en jämställd arbetsmarknad och bättre
878 ekonomi. Centerkvinnorna anser även att garantipensionärer inte ska betala skatt alls. Vi vill
879 även se att en större andel av redan avsatta medel i pensionsfonderna utbetalas i pension.

880 Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa
881 kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg med mera är betalde. Maxtaxan ska
882 sedan finnas för att garantera att det finns ett tak för utgifterna. Men det finns flera utgifter
883 som inte ingår i maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan olika kommuner vilka
884 kostnader de har för trygghetssystem för de äldre. Nivåer och vad som ingår i
885 försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över för att
886 säkerställa likvärdigheten. Centerkvinnorna vill att en översyn genomförs av äldres
887 kostnader och ersättningar där jämställdhetsperspektivet finns med.

888 Centerkvinnorna välkomnar den pensionsöverenskommelse som innebar höjd
889 garantipension och höjt bostadstillägg från 2020. Att höjningen sker med ett bibehållet
890 respektavstånd är ett viktigt perspektiv för Centerkvinnorna. Respektavståndet är den
891 skillnad i pensionsinkomst mellan de pensionärer som arbetat och tjänat in
892 pensionsgrundande inkomster, men med låg lön, och de som helt saknar arbetsinkomster.
893 Det ska alltid löna sig att arbeta framför att inte göra det. Beslutet är viktigt ur
894 jämställdhetssynpunkt eftersom de flesta med låg pension är ensamstående kvinnor.

895 Vi vill att alla, oavsett ålder, ska kunna åtnjuta livskvalitet och frihet efter pensionering.
896 Därför vill vi att det säkerställs att ansökningarna om bostadstillägg hanteras likvärdigt i hela
897 landet. Centerkvinnorna vill även att pensionärer som äger en bil ska ha rätt att söka
898 bostadstillägg, eftersom kollektivtrafiken är bristfällig i många delar av landet.

⁸ Ownershift (2019) "Vem äger Sverige?"

899 **1.5.2 Bättre pensionsinformation behövs**
900 En stor orsak till dagens ojämsställda pensioner beror på att kvinnor i högre utsträckning
901 arbetat deltid, spenderat mer tid hemma med barn och för att de i större utsträckning har
902 ägnat sig åt anhörigvård av sina föräldrar vid sjukdom eller ålderdom. Många känner inte till
903 hur deltid och föräldraledighet inverkar på pensionen.

904 Båda parter ska ha samma rätt och möjlighet att förvärvsarbeta i lika hög grad för att
905 undvika att pensionen påverkas negativt. Idag är inte detta en verklighet. Kvinnor nyttjar
906 flest dagar av föräldraförsäkringen och är de som jobbar mest deltid under småbarnsåren.
907 Vårt mål är att alla föräldrar ska dela lika på föräldraförsäkringen och på det obetalda
908 hemarbetet.

909 Centerkvinnorna vill därför att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan
910 med berörda aktörer, att på ett bättre och mer effektivt sätt informera allmänheten om hur
911 pensionen påverkas av olika livsval. Den information som riktas till föräldrar och även
912 företagare behöver stärkas ytterligare. Informationsuppdraget syftar till att människor ska
913 kunna göra välinformerade val och väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter.

914 **1.5.3 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet**
915 För att komma åt de pensionsklyftor som fortsätter att växa fram i samband med det
916 ojämsställda föräldraskapet behövs bland annat åtgärder vidtas gällande pensionsrätterna.
917 Centerkvinnorna vill därför att pensionsrätter automatiskt ska överlåtas under
918 småbarnsåren från den förälder som arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar
919 deltid inom ramen för föräldraledighetslagen. Samtidigt ska det erfordras ett aktivt beslut
920 för att pensionsrätterna inte ska överlåtas.

921 **1.5.4 Rätt till tjänstepension**
922 I samtliga skandinaviska länder spelar de kollektivavtalade tjänstepensionerna en
923 betydande roll för pensionärens sammanlagda pension. I Sverige blir det allt vanligare att
924 människor inte har tjänstepension som en del i sina anställningsavtal. Inte minst gäller detta
925 i de nyare branscherna. Sedan 2006 är norska arbetsgivare skyldiga enligt lag att erbjuda de
926 anställda en tjänstepension. Företagen kan välja mellan att erbjuda en förmånsbestämd
927 eller en avgiftsbestämd tjänstepension. Företagaren har stor frihet att själv utforma
928 pensionsavtalet vad gäller ersättnings- och premienivåer, sjuk- och efterlevandeförmån.
929 Eftersom tjänstepensionen utgör en stor del av den enskilda pensionen vill Centerkvinnorna
930 att alla anställda ska få erbjudande om en tjänstepension som de sedan aktivt kan välja eller
931 avsäga sig. Centerkvinnorna har sedan tidigare ett stämmobeslut på att vi vill att det ska
932 utredas huruvida arbetsgivare som idag ej erbjuder tjänstepension till tillsvidare- eller
933 deltidsanställda ska kunna åläggas att avsätta likvärdig procentuell summa som statlig
934 pension.

935 **1.5.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder**
936 Vi lever idag allt längre, vilket såklart är positivt då det innebär att vi är vid god hälsa även på
937 äldre dagar. Idag har de flesta ett efterlevandeskydd om partnern avlider före 65 års ålder.
938 Det är av stor vikt, inte minst för kvinnor som ofta har en lägre inkomst eller pension. Få har
939 dock efterlevandeskydd när de har passerat 65 år, då det ofta är kopplat till att vara
940 yrkesverksam. Kunskapen är låg om att efterlevandeskyddet ofta upphör vid 65 års ålder,
941 vilket kan innebära en stor ekonomisk påfrestning.

942 Centerkvinnorna vill därför att ett informationsansvar åläggs Försäkringskassan eller
943 Pensionsmyndigheten om bland annat efterlevandeskyddet då människor uppnår
944 pensionsålder. Med kunskap och rätt information kan välgrundade beslut fattas om en vill
945 teckna ett efterlevandeskydd eller ej.

946 **1.5.6 Höjd pensionsavgift**

947 Vi är friskare, lever längre och kan arbeta längre än tidigare. För att upprätthålla bra
948 pensioner behöver arbetslivet förlängas och bli mer hållbart. Därför höjs alla
949 pensionsåldersgränser och motsvarande åldersgränser i trygghetssystemen och följer
950 medellivslängden. Men för att finansiera pensionssystemet och trygga våra framtida
951 pensioner räcker inte det. Centerkvinnorna föreslår därför att avgiften till den allmänna
952 pensionen höjs.

953 **1.5.7 Äldres arbetsmarknad**

954 Att arbeta de sista åren före pension är extra viktigt för att uppnå en bättre pension. Det
955 gällerspeciellt för dem med lägst inkomst, oftast kvinnor. Men många äldre möts av
956 åldersdiskriminering på arbetsmarknaden, trots erfarenhet, kompetens och ett enklare
957 livspussel. Vi anser att studie och yrkesvägledning för äldre ska ingå hos arbetsförmedlare,
958 eftersom äldre är en grupp som har svårt att återinträda på arbetsmarknaden vid
959 arbetslöshet.

960 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 961 - Att garantipensionärer inte ska betala skatt alls.
- 962 - Att en översyn, med jämställdhetsperspektiv, genomförs av äldres kostnader och
963 ersättningar.
- 964 - Att finna lösningar för en höjd pension med ett bibehållet respektavstånd mellan de
965 pensionärer som arbetat och tjänat in pensionsgrundande inkomster, men med låg
966 lön, och de som helt saknar arbetsinkomster, är för Centerkvinnorna ett viktigt
967 perspektiv.
- 968 - Att pensionsrätter under småbarnsåren automatiskt ska överlåtas från den förälder
969 som arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar deltid inom ramen för
970 föräldraledighetslagen och att ett aktivt beslut behövs för att pensionsrätterna inte
971 ska överlåtas.
- 972 - Att alla anställda ska få erbjudande om tjänstepension från sin arbetsgivare, som de
973 anställda aktivt kan välja eller avsäga sig.
- 974 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med berörda
975 aktörer, att informera om hur pensionen påverkas långsiktigt av olika livsval.
- 976 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag att informera om
977 efterlevandeskyddet i god tid inför att människor uppnår pensionsålder.
- 978 - Att avgiften till den allmänna pensionen höjs.
- 979 - Att arbetsförmedlare ska ge studie- och yrkesvägledning genom hela livet även till
980 äldre.
- 981

982 **1.6 Jämställt boende**

983 Vi lever allt längre och andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de närmaste
984 decennierna. Kvinnor lever längre än män och har inte sällan låg inkomst på äldre dagar.
985 Många av landets kommuner har bostadsbrist. Samtidigt vill äldre flytta till en mindre och
986 mer tillgänglig bostad, till exempel i centralorten. För att detta ska bli möjligt behövs på
987 vissa platser fler billiga och mindre lägenheter. Nya bostäder behöver byggas och
988 flyttkedjorna behöver komma igång. På vissa platser är det svårt att sälja och äldre sitter
989 kvar i alldeles för stora opraktiska dyra hus och barnfamiljer tvingas bo i mindre bostäder.

990 **1.6.1 Bygg ägarrätter**

991 Att ha ett eget boende som passar den fas i livet som en befinner sig i stärker
992 självständigheten. Bostadsbristen är på sina håll skriande samtidigt som det byggs mycket,
993 både hyresrätter och bostadsrätter. Men det finns andra former av boenden som inte nyttjas
994 i Sverige i särskilt stor utsträckning, till exempel ägarrätter. Ägarrätter, ibland kallade

995 "radhus på höjden", innebär att de boende inte har gemensamma lån, utan i stället enbart
996 sköter gemensamma utrymmen genom en förening. Den som köper behöver därför betala
997 en högre insats för sin lägenhet, men får istället en låg månadskostnad som finansierar viss
998 gemensam skötsel. Köparen behöver inte bekymra sig om föreningens gemensamma
999 ekonomi och upplägget liknar att ha ett betalt hus. För många äldre kvinnor som bor i hus
L000 helt utan lån, men med låga pensioner, skulle detta alternativ kunna vara mycket mer
L001 attraktivt än en hyresrätt eller bostadsrätt, den dag ett hus blir för mycket att ta hand om.
L002 Centerkvinnorna vill därför verka för ett ökat byggande av ägarrätter.
L003

1.6.2 Enklare bostadsköp och social bostadspolitik för de särskilt utsatta

L004 Bostadsmarknaden är svår och hård i många delar utav landet, särskilt i storstadsregionerna
L005 men även i mellanstora och mindre städer. Med långa köer och med låg rotationsgrad på
L006 hyresrätter, och med ökade bostadspriser på både bostadsrätter, radhus och villor, är det
L007 svårt att både hitta och ha råd med ett eget boende. Förutom att betala en kontantinsats,
L008 krävs en relativt hög inkomst och en mycket god betalningsförmåga för att få ett lån enligt
L009 bankens kalkylmodeller, särskilt om det bor barn i hushållet, för att få ett bostadslån. Att
L010 fler kan köpa bostad är ett sätt att främja rotation på bostadsmarknaden. Ett sätt att
L011 möjliggöra för fler att köpa bostad, är så kallade hyrköp. Det betyder att en får möjlighet att
L012 hyra lägenheten under en tidsperiod, under vilken tid en kan bygga sparkapital och kunna
L013 köpa lägenheten efter en tid. Modellen tillämpas idag av ett fåtal bostadsbolag och
L014 Centerkvinnorna vill utreda möjliga incitament eller styrmedel som skulle kunna göra hyrköp
L015 mer vanligt förekommande.
L016

L017 För kvinnor med lägre inkomst, är möjligheten att köpa sitt boende ännu mindre – för flera är
L018 det inte ens ett reellt alternativ. För de allra mest utsatta krävs en aktiv social
L019 bostadspolitik. Ett ökat utbud av hyresrätter är en förutsättning för det. I de fall då utsatta
L020 kvinnor skyndsamt behöver en ny bostad, vill vi införa en kommunal bostadsgaranti som
L021 garanterar en bostad till skälig kostnad. När kvinnor lämnar skyddade boenden har de sällan
L022 någonstans att ta vägen och återvänder därför till det tidigare boendet, som inte sällan
L023 delas med förövaren. Med en bostadsgaranti kan detta förhindras.
L024
L025

1.6.3 Inlåsnings effekter i boende

L026 Många äldre kvinnor med låg pension känner en inlåsnings effekt om de har bott länge i ett
L027 hus. Höga priser på nya lägenheter och reavinstskatten gör att det är mer ekonomiskt att bo
L028 kvar i sitt hus, även om det är för stort. En rörlighet på bostadsmarknaden är viktig både för
L029 den som har behov av större boende, med exempelvis en växande familj, och för den som
L030 har behov av ett mindre boende och inte behöva ägna tid åt skötsel av en fastighet eller en
L031 stor lägenhet. Genom att förändra beräkningen av reavinstskatten och exempelvis räkna
L032 upp inköpspriset med konsumentprisindex, KPI, sedan fastigheten köptes, skulle en
L033 rimligare beräkning av reavinstskatt ske.
L034 Centerkvinnorna vill motverka inlåsnings i för stora boenden, framförallt för äldre kvinnor,
L035 och därför utreda konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är
L036 uppräknat med KPI.
L037

1.6.4 Utred sambolagen

L038
L039 Ekonomisk jämställdhet handlar om att som individ ha möjlighet att själv styra över sin
L040 ekonomi. Och om situationen så kräver också ha rätt till de gemensamma ekonomiska stöd
L041 som finns att söka. Det finns idag brister i sambolagen (2003:376) som särskilt påverkar
L042 kvinnor i destruktiva relationer. Vid bedömningar för stöd kopplade till socialtjänstlagen
L043 räknas hela hushållets ekonomi, trots att människor i samboskap inte har
L044 underhållsskyldighet för varandra. Det finns en risk att ett ekonomiskt beroende av sambon
L045

L046 medför skuld- och skamkänslor och därmed ett maktövertag hos den individ som har det
L047 ekonomiska övertaget. Centerkvinnorna vill att kvinnors ekonomiska frihet och ekonomiska
L048 ställning inte ska påverkas av huruvida en är gift eller sambo. Vid separation och tvister blir
L049 detta extra kännbart och därför måste kvinnors ställning vid separation och bodelning
L050 stärkas.

L051

1.6.5 Stärk kvinnors rättigheter vid bodelning och skilsmässa

L052 Ungefär hälften av alla äktenskap i Sverige slutar idag med skilsmässa. I en svår tid ska
L053 människor med gemensamt hem och kanske också barn komma överens om praktikaliteter.
L054 Situationen blir självklart svårare om någon av parterna inte vill gå vidare med en bodelning,
L055 då hen känner sig förfördelad eller orättvist behandlad. Vi vet att många kvinnor lider
L056 ekonomiskt och känslomässigt av att män de tidigare har varit gifta med förhalar
L057 bodelningsprocessen. En avsiktlig förhaling av bodelningsprocessen används som
L058 ytterligare maktmedel. Idag saknas åtgärder och effektiva verktyg för att kunna påskynda
L059 processen. Vi vill att en bortre tidsgräns på hur lång tid en bodelning får ta från det att
L060 parterna tilldelats en bodelningsförrättare och att vite ska kunna utgå vid underlåtenhet att
L061 bidra till avslut av bodelningsprocess. Bodelning kan bli en kostsam process och alla ska ha
L062 möjlighet till det. Därför vill Centerkvinnorna att rättshjälp ska omfatta bodelningar och att
L063 grundnivån höjs. Personer ska också ha rätt att hämta personliga ägodelar i hemmet
L064 skyndsamt och socialtjänsten ska kunna erbjuda bevakning för det, om en person känner sig
L065 utsatt och hotad. Det är inte rimligt att en kvinna ska behöva vara utelåst från sitt hem med
L066 nödvändiga saker under den tid som en bodelningsprocess pågår. Kostnaden för bodelning
L067 ska delas lika mellan parterna.
L068

L069 En annan aspekt att beakta är den försörjningsskyldighet vid äktenskapsskillnad, som finns
L070 kvar under de sex månader som utgör betänketid. Detta är något som i grunden är bra, men
L071 i de fall bodelningsprocessen förhållas kan den i stället utgöra ett ytterligare hinder för att
L072 bryta sig loss från en destruktiv relation. Försörjningsplikten kan när ekonomin är ojämn ge
L073 upphov till hot och våld från den ekonomiskt starkare parten. Centerkvinnorna vill att
L074 betänketid och försörjningsplikt vid äktenskapsskillnad avskaffas. Vi kommer även verka för
L075 att underhållsskyldigheten upphävs vid samma tidpunkt som ansökan om
L076 äktenskapsskillnad lämnas in till Tingsrätten oavsett om betänketid kommer att föreligga
L077 eller ej, och att avgiften på 900 kronor som ska betalas till Tingsrätten för att behandling av
L078 skilsmäsoansökan ska påbörjas avskaffas. För de med allra lägst inkomst kan det vara ett
L079 hinder att ens påbörja processen att skilja sig

L080

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- L082 - Att byggandet av ägarrätter ökar.
- L083 - Att det utreds vilka möjliga incitament eller styrmedel som skulle kunna göra hyrköp mer
L084 vanligt förekommande.
- L085 - Att kommunal bostadsgaranti för våldsutsatta personer införs.
- L086 - Att konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstantaxten där inköpspriset är uppräknat
L087 med KPI utreds.
- L088 - Att kvinnors ekonomiska frihet och ekonomiska ställning ska stärkas vid separation och
L089 tvister och inte påverkas av huruvida en är gift eller sambo.
- L090 - Att processen kring bodelning ska förenklas och att vite ska kunna utgå vid underlåtenhet
L091 att bidra till ett avslut av bodelningsprocess.
- L092 - Att det införs en bortre tidsgräns för förrättningsprocessen vid bodelning.
- L093 - Att personer ska ha rätt till skydd för att skyndsamt kunna hämta personliga ägodelar från
L094 tidigare gemensam bostad vid skilsmässa och separation.
- L095 - Att rättshjälp ska omfatta bodelningar och att grundnivån höjs
- L096 - Att kostnaden för bodelning ska delas lika mellan parterna.

- L097 - Att betänketid och försörjningsplikt vid äktenskapsskillnad avskaffas.
L098 - Att avgiften för ansökan om skilsmässa avskaffas.

L099

L100 **1.7 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring**

L101 Ojämställdhet i familjelivet begränsar kvinnors frihet, minskar deras ekonomiska utrymme,
L102 snävar in karriärvägar och riskerar i förlängningen att göra kvinnor sjuka. En del av
L103 utmaningen är den skeva fördelningen i uttaget av föräldraledighet. Att kvinnor får ta den
L104 ekonomiska smällen för den fördelningen kan vi inte acceptera. Därför är det inte en
L105 köksbordsfråga, det är en samhällsfråga och det behövs politik som möter problembilden.

L106 Dagens föräldraförsäkring har lappats och lagats vid upprepade tillfällen utan
L107 helhetsperspektiv. Föräldraförsäkringen är dessutom komplicerad och svår att överblicka.
L108 Den med hög kunskap kan planera och maximera sitt uttag, samtidigt som risken att göra fel
L109 är stor. Den svenska modellen för föräldraledighet är mycket flexibel, vilket innebär både
L110 möjligheter och utmaningar ur ett jämställdhetsperspektiv. Vissa studier pekar på att
L111 flexibiliteten möjliggör ett högre uttag hos pappor, samtidigt som kvinnors bortavaro från
L112 arbetsmarknaden blir längre. Kvinnor i Sverige tar ut lång sammanhängande ledighet när
L113 barnet är litet, medan männen i högre grad sprider dagarna över längre tid. Pappor är i högre
L114 utsträckning än mammor lediga under till exempel sommaren, mer lediga på deltid och har
L115 kortare perioder av ledighet⁹. Innan barnet fyllt två år står kvinnor fortfarande för
L116 80 procent av föräldradagarna.

L117 Vi vill att föräldraförsäkringen ska anpassas så att den syftar till ett jämställt uttag.
L118 Centerkvinnorna vill se en platt, jämställd och begriplig försäkring, om både är generös,
L119 speciellt gentemot dem med minst resurser, och främjar ett jämställt uttag av föräldradagar
L120 och därmed ett mer jämställt samhälle.

L121 Föräldraförsäkringen är en grundtrygghet. Människors behov av att vara hemma med sina
L122 barn kommer att variera och se olika ut för olika familjer. Därför krävs, utöver
L123 grundtryggheten i försäkringen, en ekonomisk politik med till exempel lägre skatt eller
L124 förändrad lönepolitik i offentlig sektor. Det skulle göra att en större andel av inkomsten
L125 stannade i den egna fickan och därmed ökade människors ekonomiska marginaler i
L126 vardagen och gav möjlighet att själva prioritera tid och resurser.

L127 **1.7.1 Ge möjlighet till graviditetspenning**

L128 Graviditeten kan skilja sig väldigt mycket från person till person, eller från en gång till en
L129 annan. Oavsett om en har en okomplicerad graviditet eller om graviditeten är förenad med
L130 komplikationer och oro blir det mer påfrestande för kroppen ju närmare beräknat
L131 födelsedatum en kommer. Att föda ett barn kräver också sina förberedelser och det är en
L132 stor omställning mentalt att bli förälder. Idag har endast vissa yrkesgrupper rätt till
L133 graviditetspenning, det krävs att arbetet är fysiskt ansträngande eller att det förekommer
L134 risker i arbetsmiljön. De som inte har rätt till graviditetspenning kan tvingas in i en
L135 sjukskrivning eller till att ta dagar från föräldrapenningen redan i slutet av graviditeten.
L136 Centerkvinnorna anser att kvinnor i lugn och ro ska få tid att förbereda sig inför barnets
L137 ankomst under de sista veckorna fram till förlossningen. Därför vill vi se en utökad
L138 graviditetspenning för samtliga gravida två veckor före beräknat födelsedatum.

L139 **1.7.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna**

L140 Föräldrapenningen är en del av vår gemensamma välfärd, av våra skattepengar, och grundar
L141 sig på den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI. Om alla dagar har samma värde och det

⁹ SOU 2017:101, "Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen"

L142 inte är mer fördelaktigt att vara ledig vid någon tidpunkt förenklas försäkringen. Samtidigt
L143 tror vi att incitamenten för att vara lediga blir mer likvärdiga för båda vårdnadshavarna. Det
L144 får även en positiv fördelningsekonomisk effekt. Centerkvinnorna vill därför ta bort
L145 garantidagarna i föräldraförsäkringen, så att alla dagar är på SGI-nivå.

L146 **1.7.3 Tidigt uttag**

L147 Vi vill att merparten av försäkringen används när barnen är små och att de delar av
L148 försäkringen som gör att föräldrar är borta länge från arbetsmarknaden begränsas.
L149 Centerkvinnorna vill att 80 % av dagarna ska tas ut innan barnet har fyllt tre år. De
L150 resterande dagarna kan användas tills barnet har fyllt tolv år. Förslaget uppmuntrar
L151 vårdnadshavare att dela mer lika på heltidsföräldraledigheten innan barnet börjar i förskolan
L152 och förenklar för alla vårdnadshavare att få ihop livspusslet under barnets uppväxt.

L153 **1.7.4 Ytterligare två månader**

L154 För ett mer jämställt föräldraskap krävs inte bara reformer för *när* försäkringen ska tas ut,
L155 utan också av *vem*. Flera utredningar har visat att de öronmärkta dagarna har haft stor
L156 effekt på uttaget av föräldraförsäkring. Den första månaden infördes 1995, den andra 2002
L157 och den tredje 2017. Det finns naturligtvis flera andra exempel på "morötter" för ett mer
L158 jämställt uttag, exempel på detta är ekonomiska incitament, informationskampanjer,
L159 uppdrag till myndigheter, med mera. Dessa insatser har dock inte haft samma effekter på
L160 mäns uttag som öronmärkningen.

L161 Det har också visat sig att ekonomi spelar mindre roll än vad många har trott för hur vi delar
L162 föräldraledighet. När kvinnan tjänar mest är familjer i hög grad beredda att avvara en
L163 betydande del av hennes inkomst för att hon ska vara hemma en längre tid. Detsamma
L164 gäller inte när mannen tjänar mest.

L165 Flera nordiska länder planerar nu ytterligare öronmärkningar av sina föräldraförsäkringar.
L166 Det finns flera goda argument för detta, även ur ett liberalt perspektiv. Ingen tvingas att vara
L167 hemma med sitt barn. Varje förälders del av försäkringen är något som staten erbjuder och
L168 som den enskilde, individen, kan välja att ta emot eller avstå från.

L169 Förändring i uttag av föräldraförsäkringen sker i huvudsak i samband med ytterligare
L170 öronmärkning och Centerkvinnorna föreslår därför att ytterligare två månader ska
L171 öronmärkas till respektive vårdnadshavare.

L172 De dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna användas av för barnet
L173 andra viktiga vuxna. Finns bara en vårdnadshavare ska motsvarande antal månader som för
L174 två vårdnadshavare kunna överlätas till för barnet andra viktiga vuxna.
L175

L176 **1.7.5 Obegränsat antal dubbeldagar**

L177 Studier visar att en gemensam föräldraledighet i samband med att barnet är nyfött kan
L178 bidra till gemensamt ansvar och underlätta återhämtningen för mamman¹⁰ (Persson &
L179 Rossin 2019, ISF 2018). Idag kan endast ett begränsat antal dagar tas ut som så kallade
L180 dubbeldagar. Centerkvinnorna ser ingen anledning till att staten ska reglera om
L181 vårdnadshavarna väljer att vara hemma ensamma eller tillsammans och föreslår därför att
L182 familjen själv bestämmer hur många av dagarna inom föräldraförsäkringen som familjen
L183 väljer att ta ut som dubbeldagar, i likhet med i Island och Danmark. På så vis försvinner i
L184 praktiken begreppet dubbeldagar, vilket är ett steg mot en förenklad föräldraförsäkring.
L185 Förslaget behöver stärkas med information om fördelar med ett jämställt föräldraskap som
L186 ingår i Försäkringskassans föreslagna informationsuppdrag.

¹⁰ "When Dad Can Stay Home: Fathers' Workplace Flexibility and Maternal Health",
Stanford University (2019)

L187 **1.7.6 Mer flexibel förskola**

L188 För att möjliggöra för fler föräldrar att komma tillbaka i arbete efter föräldraledighet vill
L189 Centerkvinnorna att kommuner ska erbjuda större valfrihet vid inskolning, så att den inte
L190 måste ske vid terminsstart, samt mer flexibla öppettider. För föräldrar som arbetar deltid
L191 eller har egna företag kan det vara särskilt viktigt. Kanske behövs bara några timmars
L192 barnomsorg per vecka för att företaget ska fortsätta att gå runt. Med den oflexibla
L193 förskolestart som idag råder i vissa kommuner kan föräldrar ibland behöva vänta tills barnet
L194 är 1,5 år innan de erbjuds en förskoleplats, trots att kommuner ska garantera plats från 1 år.
L195 Vi vill att barnomsorgen ska vara flexibel och erbjuda barnomsorg på helger, nätter och lov i
L196 högre utsträckning. Då krävs att inskolning kan ske kontinuerligt under hela året.
L197 Centerkvinnorna ser positivt på att det också finns en valfrihet och ett alternativ till förskola,
L198 såsom pedagogisk omsorg.

L199 **1.7.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet**

L200 Kvinnor väljer att i betydligt högre utsträckning än män nyttja den möjlighet att jobba deltid
L201 som föräldraledighetslagen ger. Idag är det möjligt för föräldrar att få ledigt genom
L202 förkortning av arbetsdagen ned till 75 procent av heltidstjänst tills barnet fyllt åtta år eller
L203 slutar första skolåret, så kallad delledighet utan föräldrapenning). Detta påverkar
L204 lönebildningen, men även pensionen, negativt. För att uppmuntra till ett mer jämställt
L205 nyttjande av delledighet utan föräldrapenning vill vi se över rätten att vara delledig i
L206 samband med småbarnsåren. Vi vet att om båda föräldrarna delar mer lika på det obetalda
L207 arbetet påverkas jämställdheten positivt och tiden då barnen är hemma blir ändå
L208 densamma.

L209 Centerkvinnorna vill också ta bort möjligheten att ta ut föräldrapenning då en arbetar heltid.
L210 Idag är det möjligt att ta ut föräldrapenning lediga dagar, även då föräldern arbetar heltid.
L211 Föräldraförsäkringen ska således kopplas till föräldraledighetslagen.

L212 För att säkerställa att även vårdnadshavaren som är hemma den sista delen av
L213 föräldraledigheten inte riskerar sin sjukpenninggrundande inkomst, SGI, behöver reglerna
L214 göras om så att de baseras på hur länge föräldern har varit hemma, inte hur gammalt barnet
L215 är. Nuvarande regler gör att den vårdnadshavare som väljer att vara hemma efter att barnet
L216 fyllt ett år, vanligtvis pappan, måste ta ut ersättning för minst fem dagar för att inte förlora
L217 sin SGI. Detta gör att pappornas valmöjligheter att vara hemma begränsas, eftersom
L218 papporna oftast tar den andra delen av ledigheten. Innan barnet uppnått ett års ålder är
L219 uttaget mer generöst och går att dryga ut med obetalda dagar utan att gå miste om sin SGI.
L220 Efter ett års ålder är reglerna striktare. Om ledigheten knöts till respektive vårdnadshavare
L221 skulle även den vårdnadshavare som är ledig senare i ledigheten (oftast mannen) också
L222 kunna dryga ut sin ledighet utan att gå miste om SGI. Då skulle det vara lika lönsamt för
L223 båda vårdnadshavarna att vara lediga med barnet oavsett när under ledigheten de är lediga.

L224 **1.7.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen**

L225 Centerkvinnorna vill se en återinförd och kraftigt höjd jämställdhetsbonus till de föräldrar
L226 som tar lika stort ansvar för barnen i praktiken, inte bara i teorin. Den jämställdhetsbonus
L227 som betalades ut 2008-2016 beräknades på ersättning som tagits ut ur
L228 föräldraförsäkringen. Vi anser att den beräkningsgrunden inte var tillräcklig.

L229 Bonusen tillföll de föräldrar som delade lika på antalet ersättningsdagar, men inte
L230 nödvändigtvis delade lika på tiden hemma med barnen. En återinförd och höjd
L231 jämställdhetsbonus bör istället ges till de föräldrar som i realiteten delar på ansvaret och är
L232 borta lika länge från arbetet i samband med föräldraledighet.

L233 Centerkvinnorna vill även att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika
L234 för att vara hemma från arbetet för vård av barn.

L235 **1.7.9 Information och fria val**

L236 Centerkvinnorna vill att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med
L237 andra berörda aktörer, att till vårdnadshavare informera om att uttaget av föräldradagar
L238 påverkar familjeliv, hälsa och livsinkomst. Informationsuppdraget syftar till att
L239 vårdnadshavare ska kunna göra välinformerade val och väga in både kortsiktiga och
L240 långsiktiga effekter. Vetenskaplig kunskap i beteendekonometri, såsom olika former av
L241 nudging, bör användas för att hjälpa vårdnadshavare att dela lika och att välja en mer
L242 jämställd fördelning. Nudging används för att påverka människor till beslut i en viss riktning,
L243 till exempel genom att utnyttja det faktum att människor är mer benägna att välja det
L244 alternativ som uppfattas som huvudalternativet eller det förvalda "icke-vals-alternativet".
L245

L246 **1.7.10 En trygg föräldraförsäkring för ensamstående föräldrar**

L247 Familjekonstellationer ser annorlunda ut, bland annat genom att föräldrar inte lever ihop.
L248 För den ensamstående föräldern är jämställdhet inte möjlig så som den är för samlevande
L249 föräldrar – för en ensamstående mamma finns det ingen som ersätter hennes arbete i
L250 hemmet.
L251

L252 När föräldraförsäkringen reformerats har remissinstanser varnat för att
L253 föräldrapenningdagar används som maktmedel mellan separerade föräldrar, och att
L254 reserverade föräldrapenningdagar är en grund för konflikt. Detta genom att en förälder –
L255 oftast pappan – vägrar överföra föräldrapenningdagar till den andra, utan att ha som
L256 ambition att vara föräldraledig. I en reform av föräldraförsäkringen bör särskilt utredas hur
L257 tvister i samband med separation ska hanteras. Förmåner och möjligheter kopplade till
L258 barnen får inte bli möjliga maktmedel i en tvist. Det måste också utredas hur sådana
L259 ärenden skyndsamt ska kunna hanteras, så att mammor inte står utan försörjning medan
L260 pappor har föräldrapenningdagar som de inte använder.
L261

L262 Även då separerade föräldrar nödvändigtvis inte ligger i konflikt återstår det praktiska
L263 svårigheter att dela en föräldraledighet för ett väldigt litet barn, under ett år. Att barnet helt
L264 flyttar, från den ena – oftast mamman, som är ledig den första tiden – till den andra, när den
L265 är ett drygt halvår, hade kunnat vara upprivande för barnets anknytning. Det finns väldigt lite
L266 kunskap om hur föräldraledigheten kan fungera mellan separerade föräldrar, vilka modeller
L267 som är lämpliga för spädbarn och om det är nödvändigt med några juridiska förändringar. Vi
L268 vill se en bred utredning som gör en kartläggning över vetenskaps-läget om delat boende för
L269 barn under ett år med utgångspunkt från barnets bästa, och med förslag på hur
L270 föräldraledighet ska kunna delas mellan separerade föräldrar i praktiken med utgångspunkt
L271 från barnets bästa, och vilka juridiska justeringar som krävs för att det ska möjliggöras.
L272

L273 **1.7.11 Företagervänlig föräldraförsäkring**

L274 Centerkvinnorna vill skapa möjligheter för alla, oavsett yrke eller kön, att förena
L275 föräldraskap med arbetsliv. Därför vill vi verka för att föräldraförsäkringen förenklas för
L276 företagare, så att samma regler ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive dem
L277 som både är företagare och har en anställning, så kallade kombinatörer. Det ska dessutom
L278 vara möjligt att upprätthålla viss grundläggande verksamhet i företaget under
L279 föräldraledigheten, utan att gå miste om föräldrapenning. Detta för att företaget ska kunna
L280 hållas vid liv, så att det ens finns ett arbete att återgå till för egenföretagaren. När det finns
L281 fler egenföretagare bland män än bland kvinnor och föräldraförsäkringen är sämre anpassad
L282 för egenföretagare än för anställda, blir det svårare att nå en jämställd fördelning av
L283 föräldraledigheten.

L284 **1.7.12 Utred flerbarnstillägget**

L285 Det finns indikatorer på att den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer har ökat de
L286 senaste decennierna, särskilt för ensamstående med flera barn. Flerbarnstillägget är en del
L287 av den ekonomiska familjepolitiken som kan stärka dessa hushåll. Det finns dock
L288 jämställdhetsaspekter att beakta när det kommer till flerbarnstillägget, att kvinnor inte
L289 kommer in på arbetsmarknaden i lika stor utsträckning. Centerkvinnorna vill därför att en
L290 utredning kring flerbarnstilläggets jämställdhetseffekter genomförs. I utredningen bör
L291 hänsyn tas till kvinnors ekonomiskt utsatta situation.
L292

L293 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- L294 - Att uttaget av föräldraförsäkringen ska bli mer jämställt.
- L295 - Att införa en utökad graviditetspeng för samtliga gravida två veckor före beräknat
L296 födelsedatum.
- L297 - Att garantidagarna i föräldraförsäkringen tas bort och att 80 procent av dagarna ska
L298 tas ut innan barnet har fyllt tre år, samt att de resterande dagarna ska kunna
L299 användas tills barnet fyllt tolv år.
- L300 - Att ytterligare två månader ska öronmärkas för vardera vårdnadshavaren.
- L301 - Att det ska vara tillåtet med obegränsat antal dubbeldagar i likhet med i Island och
L302 Danmark.
- L303 - Att de dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna användas av
L304 för barnet andra viktiga vuxna.
- L305 - Att reglerna för SGI förändras, så att de baseras på hur länge föräldern har varit
L306 hemma istället för barnets ålder.
- L307 - Att ge Försäkringskassan ett informationsuppdrag riktat till vårdnadshavare om
L308 föräldraförsäkringens påverkan på familjeliv, hälsa och livsinkomst.
- L309 - Att i en reform av föräldraförsäkringen det särskilt bör utredas hur tvister i samband
L310 med separation ska hanteras. Förmåner och möjligheter kopplade till barnen får inte
L311 bli möjliga maktmedel i en tvist.
- L312 - Att det tillsätts en bred utredning om hur en föräldraledighet kan delas i praktiken
L313 mellan separerade föräldrar.
- L314 - Att jämställdhetsbonusen ska återinföras, förstärkas och ges till de föräldrar som i
L315 praktiken delar på föräldraansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband
L316 med föräldraledighet.
- L317 - Att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika för att vara hemma
L318 från arbetet för vård av barn.
- L319 - Att föräldraförsäkringen ska förenklas för företagare, där samma regler ska gälla för
L320 företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer.
- L321 - Att utreda flerbarnstillägget med syfte att undersöka jämställdhetseffekter. I
L322 utredningen bör hänsyn tas till kvinnors ekonomiskt utsatta situation.

L323 **KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa**

L324 Sexuell frihet för oss Centerkvinnor innebär att alla individer ska ha rätten till och
L325 självbestämmandet över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa, sexualitet och rätten till
L326 en god fysisk och psykisk hälsa.

L327 Tyvärr ser det inte ut så idag. Stereotypa bilder lever kvar av hur en kvinna och en man ska
L328 vara och se ut. Vi behöver ta nästa steg för att bekämpa den pågående sexualiseringen av
L329 vårt samhälle. Över 90 procent av dem som utsätts för sexuella ofredanden är flickor eller
L330 kvinnor och detsamma gäller alla anmälda våldtäkter 2021: en övervägande majoritet är

L331 kvinnor.¹¹ Förlossningsvården är eftersatt, trots att det är en vård som hela den svenska
L332 befolkningen någon gång tar del av. Den psykiska ohälsan, vilken påverkar möjligheten att
L333 känna frihet och ha självbestämmande, drabbar kvinnor hårt och har ökat de senaste åren.
L334 Unga flickor är en särskilt utsatt grupp. Detta är exempel på att kvinnors sexuella frihet och
L335 hälsa måste prioriteras högre.

L336 **2.1 Jämställd trygghet**

L337 Rätten till trygghet är en grundläggande mänsklig rättighet. Att känna otrygghet under
L338 joggingturen utomhus på kvällen, att hålla nycklarna krampaktigt i handen på vägen hem
L339 eller att känna oro över att våga träffa den potentiella kärleken på nätet är en verklighet för
L340 många tjejer och kvinnor idag. Den upplevda otryggheten begränsar kvinnors sätt att leva
L341 och därför måste vi fortsätta arbeta för att skapa trygga utemiljöer och med andra
L342 brottsförebyggande insatser. Faktum är att risken att utsättas för våld är större i det egna
L343 hemmet än utomhus för en kvinna. Våldet börjar tidigt. Nästan var fjärde ung kvinna i åldern
L344 16–24 år har utsatts för våld av en nuvarande eller före detta partner, en eller flera gånger.¹²
L345 Unga kvinnor utsätts också oftare för sexuellt våld och grövre våld än pojkar¹³. Våldet får
L346 aldrig normaliseras.

L347 **2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott**

L348 De senaste åren har omkring 5 av 100 anmälda våldtäkter resulterat i en fällande dom¹⁴. I de
L349 fall där en gärningsperson döms för sexualbrott, såsom våldtäkt, är straffen för låga och
L350 motsvarar inte brottets karaktär eller dess skadeverkningar. Den 1 juli 2018 trädde
L351 samtyckeslagstiftningen i kraft som innebär att sex ska vara frivilligt, att det är straffbart att
L352 ha sex med någon om samtycke saknas. Straffskärpningar och nya brottsrubriceringar kring
L353 oaktsam våldtäkt och sexuellt övergrepp infördes också. Det är steg i rätt riktning.

L354 **Minimistraff för ett antal sexualbrott, däribland våldtäkt, höjdes 2022. Det är bra. Men**
L355 **domarna lägger sig i regel lågt på straffskalan.** Det är viktigt för samhället att signalera att
L356 sexualbrott är allvarliga brott, som vi inte kan acceptera i ett jämställt och demokratiskt
L357 samhälle. Straffpåföljder och formuleringar i lagstiftningen får ojämslidda konsekvenser.
L358 Centerkvinnorna vill även att en utredning tillsätts, som ser över både formuleringar i
L359 lagstiftningen och straffpåföljderna ur ett jämställdhetsperspektiv. Våld mot kvinnor ska
L360 likställas med våld mot män, både i lagtext och straffpåföljd.
L361

L362 **2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet**

L363 Sexuella övergrepp är idag inte enbart fysiska brott. De senaste åren, i och med
L364 digitaliseringens utveckling, har sexuella övergrepp på internet ökat markant. Studier visar
L365 att övergrepp online innebär minst lika stora trauman för de utsatta som om övergreppen
L366 hade skett fysiskt. Ibland blir traumat till och med större, då offret känner stark oro över att
L367 bilderna finns kvar på nätet.

L368 Centerkvinnorna vill att straffansvaret för virtuella sexualbrott ska likställas med
L369 straffansvaret vid sexualbrott där förövaren har haft fysisk kontakt med den utsatta. Vi ser
L370 också ett stort behov av att skola, socialtjänst, psykiatri och rättsväsende ökar sina
L371 kunskaper om brott som sker på nätet.

¹¹ Brå (2022)

¹² Stiftelsen 1000 möjligheter (2020) "Ungarelationer.se – killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer"

¹³ Ibid.

¹⁴ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

L372 **2.1.3 Högre krav på rättsväsendet**

L373 Att kvinnors sexuella frihet begränsas genom rädsla är något som vi aldrig kan acceptera.
L374 Centerkvinnorna vill därför stärka det förebyggande arbetet i skolan, men också ställa högre
L375 krav på rättsväsendets kunskap när det gäller sexualbrott.

L376 Idag anmäls endast en bråkdel av de sexualbrott som uppskattningsvis sker och än färre
L377 leder till åtal eller fällande domar. Detta är inte bara rättsosäkert, utan också ett
L378 folkhälsoproblem. Centerkvinnorna vill att polis, åklagare, nämndemän och domare som
L379 hanterar sexualbrott mot vuxna och barn ska utbildas i högre utsträckning än idag. Falsa
L380 föreställningar om hur ett brottsoffer ska vara, reagera och agera får allvarliga konsekvenser
L381 i den dömande verksamheten. En obligatorisk utbildning i sexualbrott, dess allvar och
L382 offrets agerande menar vi kommer att höja statusen på sexualbrott och därmed också
L383 enskilda polisens engagemang i frågan. Vi vill även att domare och nämndemän ska
L384 genomgå utbildning för att få döma i sexualbrottsärenden. Centerkvinnorna vill också verka
L385 för att det införs en särskild fackdomstol för sexualbrott, en sexualbrottsdomstol. På så sätt
L386 kan rättsväsendet samla sakkunskap och resurser, vilket rimligen borde leda till högre
L387 rättssäkerhet och fler fällande domar. Vi vill även att det i alla polisregioner ska finnas en
L388 särskild utredningsgrupp som enbart jobbar med sexualbrott.
L389

L390 Brottsförebyggande rådets, Brå:s, granskning av våldtäktsärenden¹⁵ visar att våldtäktsoffret
L391 förhörs i 9 av 10 fall, oftast flera gånger. Det står i skarp kontrast till hur ofta den misstänkte
L392 förövaren får svara på frågor, endast hälften av de misstänkta förhörs. Detta trots att det
L393 finns en utpekad misstänkt och att det hade kunnat leda utredningen vidare.
L394 Åklagarmyndighetens och Polismyndighetens gemensamma rapport¹⁶ kring sexualbrott visar
L395 att åklagare gör en bevisvärdering istället för att låta tingsrätten pröva om bevisen håller för
L396 fällande dom. Centerkvinnorna vill att misstänkta förövare alltid ska förhöras och att fler
L397 våldtäktsanmälningar ska gå till domstol. Vi ser ett omfattande behov i hela organisationen,
L398 och vi vill satsa på ett nationellt kunskapslyft i polisen, med fokus på utredningsmetoder
L399 och rutiner, för att brotten ska prioriteras högre och utredas mer grundligt. För att stärka
L400 möjligheten att samla bevismaterial och driva en rättsprocess vill vi att tidiga förhör ska
L401 tillämpas vid fall som våldtäkt och våld i nära relation, och att tekniska undersökningar
L402 genomförs i tidigt skede.

L403
L404 I svenska rättssalar finns det ett antal omständigheter, både förmildrande omständigheter
L405 samt så kallade billighetsskäl, som domstolen kan ta hänsyn till vid dom. En sådan kan vara
L406 om förövaren tidigare är ostraffad, och det finns också exempel då en allmänt ordnad
L407 livssituation varit ett skäl till strafflindring. Centerkvinnorna anser att det är riktigt att
L408 återfallsförbrytare straffas därefter, men vi ser också att ett brott inte blir mindre allvarligt
L409 på grund av att gärningsmannen förlorat jobbet. Detsamma gäller då förövaren säger sig lida
L410 av en åkomma eller sjukdom, till exempel sexsömni. Det är åklagaren som har bevisbördan,
L411 men om sjukdom förekommit ska det fastslås genom en undersökning och i svenska
L412 domstolar kan sjukdom ge ett mildare straff, men sällan befria en från ansvar.
L413 Centerkvinnorna vill skyndsamt tillsätta en utredning som ser över förmildrande
L414 omständigheter, billighetsskäl och sjukdomar samt hur dessa bedöms vid sexualbrott.
L415

L416 **2.1.4 Bättre vård för de som utsatts för sexuella övergrepp**

L417 Sexuell frihet handlar inte bara om att vara fri från att utsättas för brott utan också om
L418 möjligheten att ta tillbaka sin sexuella frihet vid de fall då brott har begåtts. Idag vet vi att få
L419 av dem som har utsatts för sexuella övergrepp får tillgång till adekvat vård. Centerkvinnorna

¹⁵ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

¹⁶ Granskningsrapport (2019) "Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna"

L420 vill därför att både utsatta barn och vuxna ska få stöd och adekvat vård i ett så tidigt skede
L421 som möjligt. För att de utsatta ska få rätt stöd och vård vill vi att vård- och
L422 omsorgspersonalens kunskap om våld ökar samt att en utbildning i våldsutsattas behov ges
L423 till alla som verkar inom vård- och omsorgssektorn.

L424 I de allra flesta regioner får den som har utsatts för sexuella övergrepp söka stöd inom den
L425 allmänna psykiatrin. Kunskapen om sexuella övergrepp och dess effekter på individer är inte
L426 tillräcklig inom den allmänna psykiatrin, särskilt för icke-akuta symptom, vilket riskerar att
L427 leda till bristande vård för den utsatta. Vi vill ha en rehabiliteringskedja som ska vara
L428 sammanhållen och likartad, och bättre metoder för att identifiera, diagnosticera och
L429 behandla posttraumatiska symptom. Centerkvinnorna vill satsa medel både på att forska
L430 fram kliniska behandlingsmetoder och att implementera dem i hela landet, och att det i
L431 varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella övergrepp. Vi tror
L432 att det kan bidra till ett mer kvalitativt stöd för den som har utsatts för sexuella övergrepp
L433 och samtidigt bidra till att korta köerna till den allmänna psykiatrin.
L434

L435 **2.1.5 Stärkt stöd för de utsatta och till extra sårbara individer**

L436 Att genomgå en rättsprocess är en stor påfrestning för den som utsatts för brott. För de allra
L437 flesta kvinnor som har anmält en våldtäkt läggs förundersökningen fort ned, vilket kan göra
L438 att vissa väljer att inte anmäla överhuvudtaget. Kvinnor som utsatts för våld i nära relation
L439 befinner sig i en mycket sårbar situation. Att lämna en våldsam relation och att anmäla
L440 mannen som utsatt henne, kan vara bland det farligaste hon gjort. Kvinnor som utsatts för
L441 brott kan behöva mentalt stöd och vägledning genom hela processen, inte bara i juridisk
L442 mening. Därför vill vi att utsatta kvinnor ska erbjudas en stödperson när det misstänkta
L443 brottet upptäckts. Det kan vara i samband med ett sjukvårdsbesök, att kvinnan uppsöker
L444 kvinnojour, eller vid en polisanmälan. Stödpersonen ska särskiljas från målsägandebiträdet
L445 då det inte behöver vara en jurist, utan kan tillhandahållas av kommunens socialtjänst eller
L446 en kvinnojour. Stödpersonen ska inte ersätta ett målsägandebiträde, utan den utsatta ska
L447 ha fortsatt rätt till målsägandebiträde. Vi vill också att målsägande ska ha rätt till
L448 målsägandebiträde i hela rättsprocessen i samtliga instanser i mål som rör sexuellt våld och
L449 våld i nära relation, alltså inte endast i tingsrätten.
L450

L451 Kvinnor som berättar om när de har blivit våldtagna och förövaren har blivit dömd kan bli
L452 dömd för förtal. En grundprincip i en rättsstat är att avtjänat straff är ett avtjänat straff, men
L453 ett avtjänat straff gör inte att övergreppet försvinner. Den svenska förtalslagstiftningen,
L454 lagen om ärekränkning, är i grunden bra, men utsatta kvinnor måste få rätt att äga sin
L455 berättelse. Därför vill Centerkvinnorna se en översyn av lagen om ärekränkning. Alternativet
L456 till en möjlig lagändring som inkluderar sanningskriteriet är inte ett angivarsamhälle –
L457 sanningskriteriet tas i beaktning i flera andra länder i förtalsmål.
L458

L459 Personer med allvarlig psykisk ohälsa som använder sig av olika former av
L460 självskaðebeteende är en mycket utsatt grupp i samhället. Att skära sig själv är en form av
L461 självskaðebeteende känt sedan länge. Vad många inte känner till är att sexmissbruk och
L462 sexberoende är andra former av självskaðebeteende. Dessutom finns det de som utsätter
L463 sig själva för sexuellt våld och kränkningar. Det kan handla om handlingar från en annan
L464 person som sexuellt tvång, våld och kränkningar, jämförbara med våldtäkt, men där offret på
L465 en signal från förövaren självmant tar sig till denne. Det är svårt att lagföra denna typ av
L466 sexuellt våld och kränkningar, men det gör de inte mindre brottsliga. Det är därför än mer
L467 viktigt att dessa individer blir bemötta på rätt sätt.

L468 I en granskning av våldtäktsärenden som Brå har gjort visas att extra sårbara kvinnor är
L469 överrepresenterade som målsägande i anmälningarna. Studier visar att kvinnor med
L470 psykiska problem eller psykiatriska diagnoser har en fördubblad eller tredubblad risk att

L471 utsättas för våldtäkt¹⁷. En förklaring som ges är att kvinnor med missbruk, kognitiv
L472 funktionsnedsättning eller psykosociala diagnoser i större utsträckning än andra har
L473 svårigheter att göra riskbedömningar eller att sätta gränser, men det kan också bero på att
L474 män som begår sexualbrott riktar in sig på just extra sårbara kvinnor. Det bör också nämnas
L475 att målsäganden näst intill alltid är yngre än den misstänkte förövaren, därför kan även ålder
L476 räknas som sårbarhet¹⁸. Centerkvinnorna vill att forskningen kring sexuellt våld och
L477 kränkningar gentemot flickor och kvinnor med självskadebeteende eller som är extra
L478 sårbara på andra sätt, stärks. Kunskapen behöver öka inom vård och omsorg och även inom
L479 rättsväsendet, för att bättre kunna bemöta individer som är extra sårbara. Vi vill även se
L480 bättre stöd i rättsprocessen för flickor och kvinnor som är extra sårbara. Vi kan inte heller
L481 lägga ansvar på brottsutsatta barn och unga, och låsa in barn på institution för att vuxna
L482 utsätter dem för övergrepp. Vi vill att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser
L483 från socialtjänsten när ett barn utsätts för sexuell exploatering och sexuella övergrepp, samt
L484 att utreda hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan stärkas i barnrättsperspektivet
L485 kring barn som utnyttjas för sexuella övergrepp.

L486
L487 En ofta osynliggjord grupp som är särskilt utsatt när det gäller sexualbrott är kvinnor med
L488 funktionsnedsättning, både intellektuella, kognitiva och rent fysiska. Kvinnor med
L489 funktionsnedsättning utsätts också för våld i nära relation i form av psykiskt, fysiskt och
L490 sexuellt våld, precis som kvinnor generellt. Förutom en partner har det exempelvis
L491 förekommit att kvinnor med funktionsnedsättning utsatts för våld av personer de befinner
L492 sig i en beroendeställning till, såsom personal, färdtjänstchaufför och liknande. Det finns
L493 svårigheter för kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning att söka och erhålla
L494 samhällets stöd vid våldsutsatthet. Kanske är förövaren den person som är satt att hjälpa
L495 kvinnan med myndighetskontakter, eller kanske finns det inte anpassad information för
L496 kvinnan att ta del utav. Det är viktigt att alla våldsutsatta, oberoende funktionsnedsättning,
L497 ges samma möjligheter att ta del av samhällets stöd- och skyddsåtgärder. Detta oavsett det
L498 handlar om stödsamtal, hjälp med anmälan eller ett skyddat boende som anpassats efter
L499 funktionsnedsättningen. Centerkvinnorna vill att en lämplig myndighet ska få i ansvar att
L500 utveckla bättre förebyggande åtgärder och kunskapspridning om den särskilda utsatthet
L501 för våld och sexuella övergrepp som förekommer bland kvinnor med funktionsnedsättning,
L502 och att målgruppsanpassat material gällande samhällets befintliga stödinsatser tas fram.
L503 Lämplig myndighet bör också få i uppdrag att utreda behovet av hälsofrämjande insatser
L504 som berör sexualitet för målgruppen med särskilt fokus på upplevelser av
L505 internetanvändande samt på HBTQI-frågor och hedersrelaterad utsatthet kopplat till
L506 sexualitet bland personer intellektuell funktionsnedsättning.

L508 **2.1.6 Behandla förövare**

L509 För att personer dömda för sexualbrott inte ska begå liknande brott igen är det viktigt att
L510 alla förövare får evidensbaserad behandling. Även de som inte har blivit dömda måste ha
L511 rätt till att få behandling. Alla som känner att de är på väg att tappa kontrollen över sin
L512 sexualitet, som känner oro för tankar och handlingar, eller är rädd för att göra sig själv eller
L513 andra illa måste kunna få hjälp snabbt. Vi vill därför att långsiktig finansiering säkerställs för
L514 den nationella hjälplinjen som bistår med stöd till personer som upplever sig ha ett
L515 problembeteende kopplat till sin sexualitet. Vi vill även att forskningen kring vård och
L516 behandling av personer som har dömts för sexualbrott stärks.

¹⁷ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

¹⁸ Ibid.

L517 **2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin**

L518 Enligt Folkhälsomyndighetens nationella befolkningsstudie¹⁹ använder 70 % av männen i
L519 Sverige pornografi medan 70 % av kvinnorna inte gör det. Totalt 18 % av män 16-84 år tittar
L520 dagligen eller nästan dagligen på pornografi. Vanligast är det bland män 16-29 år. Forskning
L521 visar att hög konsumtion av pornografi kan medföra attityder som förminskar allvaret i
L522 frågan om våld mot kvinnor. Pornografin påverkar uppfattningen om var gränserna går och
L523 vilka förväntningar en har i en sexuell relation. Detta begränsar både pojkars och flickors
L524 sexuella frihet, men bidrar också till utvecklingen av en våldskultur som vi ännu inte har sett
L525 de fulla konsekvenserna av. De flesta vuxna har dessutom låg kunskap om pornografins
L526 innehåll och dess påverkan på våra barn och unga. Därför vill vi att föräldrar får information
L527 och material som introducerar dem i ämnet och öppnar upp för samtal med sina barn om
L528 pornografins konsekvenser.

L529 Centerkvinnorna vill att förskola och skola ska bli fri från pornografi och därför ska porrfilter
L530 införas i samtliga skolformer. Under våren 2020 fick Barnombudsmannen i uppdrag att
L531 kartlägga kunskap om hur barn och unga påverkas av pornografi²⁰. Det är en viktig
L532 kartläggning, men det krävs mer. Därför vill Centerkvinnorna att en åldersgräns och
L533 åldersverifiering för konsumtion av pornografi införs även på nätet. Det krävs också att barn
L534 och elever stärks i sin integritet på nätet.

L535 **2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp och straffa förövare**

L536 Sexualbrott mot barn är särskilt allvarligt. Centerkvinnorna välkomnar att preskriptionstiden
L537 nu har tagits bort för grova sexualbrott, alltså våldtäkt och grov våldtäkt. Centerkvinnorna
L538 vill att preskriptionstiden för samtliga sexualbrott inklusive groomingbrott, det vill säga
L539 kontakt för att träffa ett barn under 15 år i ett sexuellt syfte, slopas.

L540
L541 En betydande andel av dem som utsätts för sexualbrott är unga tjejer. Under 2021 rörde 40
L542 procent av de anmälda våldtäktsbrotten våldtäkt mot barn, alltså en person under 18 år. När
L543 barn har blivit utsatta för brott krävs det särskilda metoder och resurser för att utreda. Barn
L544 som har blivit utsatta för vålds- och sexualbrott *kan* få ett eget juridiskt biträde på begäran
L545 av åklagare, men Centerkvinnorna vill att barn alltid ska ha rätt till det när de har utsatts för
L546 sexualbrott. Enligt Åklagarmyndigheten ska utredningar som berör brott där den utsatta är
L547 ung utredas snabbt och effektivt. Det finns också särskilda regler då brottsoffret är under 18
L548 år och fallet rör ett brott mot liv, hälsa, frihet eller frid, vilket sexualbrott torde göra.
L549 Förutom det är det viktigt att de utsatta barnen bemöts av utredare med kompetens för att
L550 arbeta med brott där barn är brottsoffer. När ett barn har blivit utsatt för ett sexualbrott ska
L551 brottet alltid utredas skyndsamt och professionellt med fokus på barnets bästa.

L552 Studier visar att 1 av 500 anställda använder sin arbetsdator till att begå
L553 barnpornografibrott²¹. Kopplingen mellan att begå barnpornografibrott och att begå sexuella
L554 övergrepp på barn är dessutom mycket stark²². När det gäller sexuella övergrepp på barn
L555 begås de oftast av förövare i barnets närhet. Årligen uppdragas fall där personal inom
L556 förskola eller skola har begått sexuella övergrepp på barn och unga. Vi vet dock att det finns
L557 ett stort mörkertal. Det är därför av största vikt att skolhuvudmän tar sitt fulla ansvar för att
L558 skydda barn och unga i verksamheten mot pedofiler. Registerutdrag måste göras
L559 regelbundet på personal. Centerkvinnorna vill därför att en utökad och regelbunden
L560 registerkontroll av personal i förskola och skola införs, i syfte att skydda barn och unga

¹⁹ Folkhälsomyndigheten (2019) "Ny kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige"

²⁰ "Uppdrag om kartläggning av kunskap om pornografins inverkan på barn m.m." (A2020/00346/JÄM)

²¹ Net Clean report (2019)

²² Ibid.

L561 ytterligare. Vi vill också att samtliga kommuner och regioner använder de digitala
L562 hjälpmedel som finns för att tidigt upptäcka och begränsa spridningen av barnpornografiska
L563 bilder. Det handlar dels om att rädda barn och minska spridning, dels om att kunna stävja
L564 ett kriminellt sexuellt beteende hos förövaren.

L565 Där barn och ungdomar finns, är också pedofilerna. I takt med digitaliseringen blir barns
L566 sårbarhet på nätet allt tydligare. Centerkvinnorna ser det som ett växande problem och vill
L567 därför se ytterligare insatser för att trygga barns närvaro på nätet. Vi vill att företag bakom
L568 plattformar, chattrum och spel ska arbeta mer aktivt för att förebygga att barn groomas och
L569 utnyttjas. Vi vill även se högre krav på företagen att stänga av olämpliga användare, i syfte
L570 att säkra barns trygghet.
L571

L572 Det krävs stora omtag för att öka skyddet för barn som utsätts för sexualbrott. I dag befinner
L573 sig barn mellan 15 och 17 år i en gråzon, där de enligt brottsrubriceringars mening inte ses
L574 som barn. Vi vill att brott mot barn alltid ska rubriceras som ett brott mot barn. En våldtäkt
L575 av en 17-åring är en våldtäkt av ett barn och köp av en sexuell tjänst av ett barn – en person
L576 under 18-åring – är en våldtäkt. I nuvarande lagstiftning finns det ett specifikt brott för köp av
L577 sexuell tjänst av barn. Vi vill att den brottsrubriceringen stryks, och att brottet i stället
L578 utreds och döms under en annan brottsrubricering, våldtäkt av barn. Vi vill också se ett
L579 strikt ansvar alternativt ett högt kontrollrekvisit för samtliga brott mot barn i brottsbalkens 6
L580 kapitel.
L581

L582 Unga som har blivit utsatta för att köpas för sexuella övergrepp av vuxna män när
L583 de var barn, vittnar om hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården hanterar deras
L584 utsatthet som ett självskadebeteende och inte som ett brott de har utsatts för. Vi kan inte
L585 lägga ansvaret för att vuxnas brottsliga handlingar och övergrepp ska upphöra på de
L586 brottsutsatta barnen. I dag ska socialnämnden överväga om misstänkt brott ska
L587 polisanmälas, vi menar att socialnämnden ska vara skyldig att polisanmäla sexualbrott.
L588 Socialnämnden måste också få bättre verktyg att hantera fall där barn utsatts för sexuell
L589 exploatering. Barn som utsätts för sexualbrott ska inte låsas in på institution. Därför vill vi
L590 att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser från socialtjänsten som kan
L591 aktualiseras när ett barn utsätts för sexuell exploatering.
L592

L593 **2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel**

L594 Människohandel och prostitution hör inte hemma i ett jämställt och demokratiskt samhälle.
L595 Vi vet att majoriteten av dem som utnyttjas i prostitution och människohandel är kvinnor
L596 och att de som utnyttjas framförallt är män. Könsmaktsordningen blir här väldigt tydlig.
L597 Människokroppen är inte en handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. Människohandel
L598 och prostitution är slavhandel och något som vi aldrig kan acceptera. Vi har kommit långt i
L599 Sverige, i och med den svenska sexköpslagen, men det krävs ytterligare åtgärder för att
L600 säkerställa att ingen människa köps eller säljs. Centerkvinnorna vill se en nationell
L601 handlingsplan mot människohandel för att arbetet ska få en tydligare styrning. Vi vill att det
L602 införs en nolltolerans mot människohandel och prostitution i Sverige, att de utsatta för
L603 människohandel automatiskt får uppehållstillstånd samt att det tillsätts fler poliser som
L604 arbetar mot såväl prostitution som människohandel.

L605 Majoriteten av dem som idag utnyttjas i prostitution eller människohandel har ett stort
L606 behov av stödinsatser för att bearbeta trauman och kunna gå vidare. Den specialiserade
L607 hjälp som idag finns är framför allt koncentrerad till våra storstäder. Hjälpen behöver dock
L608 finnas i hela landet. Centerkvinnorna vill därför att alla som har utsatts för prostitution och
L609 människohandel, oavsett var i landet hen befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.

l610 Brottsoffer för människohandel kan idag ansöka om en reflektionsperiod om
l611 30 dagar. Reflektionstiden innebär att fler brottsoffer går vidare med en anmälan, vilket ökar
l612 möjligheten att komma åt människohandlarna. Centerkvinnorna vill att reflektionsperioden
l613 utökas till 90 dagar, efter informell identifikation och före polisanmälan. Vidare vill vi även
l614 att reflektionsperioden ska kunna beviljas av fler än förundersökningsledare.
l615

l616 **2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar**

l617 Den stora efterfrågan på barns och kvinnors kroppar tycks aldrig avta och nya tjänster
l618 skapas för att kringgå lagen. Ett sådant exempel är de så kallade sugardejtingsajterna, som
l619 med falsk marknadsföring lockar minderåriga in i prostitution. Här är det angeläget att vi
l620 agerar. Centerkvinnorna vill att så kallade sugardejtingsajter stängs ned.

l621 Det har länge varit känt inom polisen att strippklubbar är en förtäckt verksamhet för den
l622 prostitution som pågår bakom stängda dörrar. Strippklubbar upprätthåller sexualiseringen i
l623 samhället och är de facto en inkörsport till prostitution. Centerkvinnorna anser att det är
l624 hög tid att vi agerar mot detta och vill därför se ett förbud mot strippklubbar.
l625

l626 **2.1.11 Straffskärpning för sexköp**

l627 Sverige var det första landet i världen att kriminalisera sexköp. Lagen har haft stor betydelse
l628 för att förebygga och bekämpa prostitution och har även haft normativ betydelse, då
l629 förövaren (ofta mannen) är den som enligt lag begår brottet och den som säljer (ofta kvinnan)
l630 är ett offer och därför inte ska betraktas som lagbrytare. Sedan lagen instiftades 2009 har
l631 en rad andra länder anammat den. Det bör ändå understrykas att lagen fortsatt måste
l632 försvaras och stärkas. Centerkvinnorna vill därför se ett permanent informationsuppdrag till
l633 Jämställdhetsmyndigheten kring sexköpslagen.

l634 Den 1 augusti 2022 stryktes böter ur straffskalan för brottet köp av sexuell tjänst och
l635 ersattes av fängelse i högst ett år. Det står Centerkvinnorna bakom, men vi vill se ytterligare
l636 skärpningar. Allt sex ska vara frivilligt och samtycke är ingenting någon kan köpa sig till. Vi
l637 har länge krävt att de som utsätts för sexhandel ska få brottsofferstatus och för att det ska
l638 bli verklighet, vill vi att köp av sexuell handling likställs med våldtäkt. Våldtäkt är per
l639 definition ett brott där en person har samlag eller utför en handling jämförbar med samlag
l640 med någon som inte deltar frivilligt, vilket en person som deltar mot betalning inte gör. Det
l641 går inte att köpa frivillighet.
l642

l643 Vi vill även att återfall automatiskt ska leda till hårdare straff och att skyddstillsyn och
l644 behandling ska ges i större utsträckning än vad som görs idag för att förebygga återfall,
l645 precis som det görs idag vid spelberoende, alkoholmissbruk och våldsbenägenhet.
l646 Misstänkta kan idag få sin delgivning om brott skickad till en boxadress eller annan anonym
l647 adress. Centerkvinnorna anser att delgivning alltid ska skickas till folkbokföringsadressen.

l648 Centerkvinnorna har länge arbetat för ett förbud mot köp av sexuella tjänster utomlands. Vi
l649 vet att andelen sexköp av svenskar utomlands är mycket stor och att den dessutom ökar. En
l650 svensk lagstiftning mot sexköp utomlands visar att kvinnors kroppar inte är till salu, i någon
l651 del av världen.
l652

l653 **2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen**

l654 Idag är det möjligt att hålla exempelvis hotell ansvariga, om de med vetskap om att ett rum
l655 ska användas för prostitution ändå hyr ut det. Flera hotell har aviserat att de tar en mer aktiv
l656 roll i arbetet med att förebygga och förhindra prostitution och kallar sig "porrfria hotell". För
l657 att uppmuntra dessa hotell och understryka vikten av att bedriva ett aktivt arbete mot

L658 prostitution vill vi att verksamheter inom offentlig sektor främst ska nyttja hotell som
L659 bedriver ett aktivt arbete mot prostitution. Centerkvinnorna vill också att fastighetsägare, så
L660 även privatpersoner, ska kunna hållas ansvariga om de har haft kännedom om att det i deras
L661 lokal eller lägenhet har förekommit prostitution.

L662 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- L663 - Att en misstänkt förövare alltid ska förhöras i våldtäktsutredningar, i de fall det finns en
- L664 utpekad misstänkt.
- L665 - Att tidiga förhör ska tillämpas och att tekniska undersökningar ska genomföras för att
- L666 stärka möjligheterna att samla bevismaterial vid misstänkt kvinnofridskränkning och
- L667 våldtäkt.
- L668 - Att fler sexualbrott ska leda till åtal och fällande dom.
- L669 - Att det tillsätts en utredökning som ser över förmildrande och försvårande
- L670 omständigheter, billighetsskäl och sjukdomar samt hur dessa bedöms vid sexualbrott.
- L671 - Att domare och nämndemän ska genomgå sexualbrottsutbildning anordnad av
- L672 Domstolsverket för att få döma i sexualbrottsmål.
- L673 - Att en sexualbrottsdomstol införs.
- L674 - Att alla inom rättsväsendet, också domare, ska få förstärkt utbildning om sexualbrott.
- L675 - Att det genomförs ett nationellt kunskapslyft i polisen när det gäller utredningsmetoder
- L676 och rutiner för att stärka kvaliteten på utredningar inom sexualbrott och våld i nära relation.
- L677 - Att det i alla polisregioner ska finnas en särskild utredningsgrupp som enbart jobbar med
- L678 sexualbrott och att specialistkompetens och en allmänt högre kunskap ska finnas tillgänglig
- L679 i hela landet.
- L680 - Att ett landsbygdsperspektiv ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens
- L681 metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.
- L682 - Att lagen om ärekränkning ses över.
- L683 - Att långsiktig finansiering för en nationell hjälplinje som bistår personer som upplever att
- L684 de har ett sexuellt problembeteende ska säkerställas.
- L685 - Att straffansvaret för virtuella sexualbrott, oavsett om brottet har skett i realtid eller ej, ska
- L686 likställas med straffansvaret vid sexualbrott där förövaren har haft fysisk kontakt med den
- L687 utsatta.
- L688 - Att anställda inom skolan, socialtjänsten, psykiatri och rättsväsendet ska få utbildning
- L689 om brott som sker på nätet för att deras kunskap ska öka.
- L690 - Att all personal inom vård- och omsorgssektorn ska få kunskap och utbildning om
- L691 sexualbrott, våld mot barn och våld i nära relation.
- L692 - Att det i varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella
- L693 övergrepp.
- L694 - Att medel satsas på kliniska behandlingsmetoder för att ge vård till personer som utsatts
- L695 för sexuellt våld samt våld i nära relation och att dessa implementeras i verksamheter i hela
- L696 landet.
- L697 - Att den som har utsatts för ett misstänkt brott erbjuds en stödperson.
- L698 - Att målsäganden ska ha rätt till målsägandebiträde under hela rättsprocessen i samtliga
- L699 instanser i mål som rör våld i nära relation.
- L700 - Att lämplig myndighet ansvarar för att utveckla bättre förebyggande åtgärder och
- L701 kunskapsspridning om den särskilda utsatthet för våld och sexuella övergrepp som
- L702 förekommer bland kvinnor med funktionsnedsättning.
- L703 - Att uppdra lämplig myndighet att utreda behovet av hälsofrämjande insatser som berör
- L704 sexualitet för målgruppen med särskilt fokus på upplevelser av internetanvändande samt
- L705 på HBTQI-frågor och hedersrelaterad utsatthet kopplat till sexualitet bland personer med
- L706 intellektuell funktionsnedsättning.
- L707 - Att lämplig myndighet målgruppsanpassar informationsmaterial gällande samhällets
- L708 befintliga stödinsatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

- L709 - Att en informationskampanj tas fram riktad till vårdnadshavare om hur en kan samtala
- L710 med unga om pornografi på internet.
- L711 - Att porrfilter införs i förskola och skola.
- L712 - Att säkerställa att pornografitillgängligheten på internet begränsas genom åldersverifiering
- L713 och att offentliga platser är fria från pornografi.
- L714 - Att en utökad och regelbunden registerkontroll av personal i förskola och skola införs.
- L715 - Att brottsrubriceringen köp av sexuell tjänst av barn stryks och ersätts av
- L716 brottsrubriceringen våldtäkt av barn.
- L717 - Att strikt ansvar alternativt ett högt kontrollrekvisit införs gällande ålder för samtliga brott
- L718 mot barn i brottsbalkens 6 kapitel.

- L719 - Att barn alltid ska ha rätt till målsägandebiträde vid sexualbrott.
- L720 - Att när barn har blivit utsatt för ett sexualbrott ska brottet alltid utredas skyndsamt och
- L721 med rätt kompetens för att bemöta barnet.
- L722 - Att en skyldighet för socialtjänsten att alltid polisanmäla vid misstanke eller kännedom om
- L723 sexualbrott mot barn ska införas.
- L724 - Att Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla nya insatser från socialtjänsten som kan
- L725 aktualiseras när ett barn utsätts för sexuell exploatering.
- L726 - Att preskriptionstiden för samtliga sexualbrott mot barn tas bort.
- L727 - Att köp av sexuell tjänst likställs med våldtäkt.
- L728 - Att fastighetsägare ska kunna hållas ansvariga för om det förekommer prostitution i deras
- L729 lokaler eller lägenheter.
- L730 - Att alla som utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet de befinner
- L731 sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.
- L732 - Att brottsoffer för människohandel ges möjlighet till en reflektionsperiod om
- L733 90 dagar samt att reflektionsperiod för brottsoffer ska kunna beviljas av fler än
- L734 förundersökningsledare.
- L735 - Att undanta sexköp utomlands från kravet om dubbel straffbarhet för svenska
- L736 medborgare.
- L737 - Att upprepade sexköp per automatik ska leda till högre straff och att förövaren ska
- L738 erbjudas behandling.
- L739 - Att forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot särskilt utsatta grupper
- L740 stärks och att kunskapen om detta ökas inom vård och omsorg.
- L741 - Att förbjuda så kallade sugardejtingsajter.
- L742 - Att strippklubbar förbjuds.
- L743

L744 **2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa**

L745 Att själv få välja om en vill ha barn, att känna sig trygg under förlossningen och att ha
 L746 självbestämmande över sin egen reproduktiva hälsa är centralt för sexuell frihet och
 L747 kvinnors hälsa. Att som kvinna känna sig bekväm och välkommen att amma sitt barn när
 L748 barnet eller mamman önskar handlar om en viktig samhällsinställning som vi vill värna, det
 L749 ska därför vara olagligt att inskränka rätten att amma.
 L750

L751 **2.2.1 Bättre förlossningsvård**

L752 Trots att Sverige kommit långt när det gäller den reproduktiva hälsan finns det fortfarande
 L753 arbete som kvarstår. För att förlossningsvården ska kunna erbjuda en kvalitativ, trygg och
 L754 stressfri vård krävs resurser. Det får inte ske i form av kortsiktiga satsningar utan kräver
 L755 långsiktiga anslagshöjningar som vilar på tvärpolitiska överenskommelser. Det innebär att
 L756 alla partier måste ta sitt ansvar. Centerkvinnorna vill att förlossningsvården prioriteras
 L757 högre och att mer resurser läggs på denna synnerligen viktiga vård. Det handlar inte bara om
 L758 jämställdhet, utan om allas rätt till en trygg, nära och säker vård.

L759 Länge har barnmorskor och föräldrar påtalat att förlossningsvården är osäker och ohållbar.
L760 Det handlar om stressade arbetsförhållanden, bristfällig kontinuitet i vårdkedjan, platsbrist
L761 och långa avstånd. Regeringen såg under 2017 till att förlossningsvården fick extra pengar.
L762 Det är en bra början, men förlossningsvården behöver inte bara ökade resurser utan även
L763 förbättrad organisation. Det behövs också fler valmöjligheter för vårdsökande.
L764 Centerkvinnorna vill se fler vårdformer inom förlossningsvården. Vi vill att alla regioner ska
L765 tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård. Vi vill även att regioner använder sig av
L766 "caseload-metoden" som ett alternativ till traditionell förlossningsvård. Caseload-metoden
L767 innebär att en eller en liten grupp barnmorskor följer den gravida kvinnan under hela
L768 graviditeten, vid förlossningen och eftervården - en metod som förordas av såväl gravida
L769 som barnmorskor. Metoden leder till ökad trygghet, färre förlossningsskador och snabbare
L770 anknytning, oftast utan ökade kostnader för landstinget. Dessutom bidrar den till en bättre
L771 arbetsmiljö för barnmorskorna.

L772 Idag finns stora variationer mellan regionerna gällande den vård som föderskor har rätt till. I
L773 vissa regioner erbjuds förstföderskor att stanna kvar sex timmar efter förlossningen, i andra
L774 regioner kan en födande få stanna i tre dygn. Att det finns stora regionala skillnader är
L775 problematiskt och hindrar utvecklingen mot en jämlik och god vård i hela landet. Idag får
L776 inte alla pappor övernatta på sjukhuset den första natten efter en förlossning, trots att
L777 forskning länge har visat hur viktiga de första dyggen är för barns och föräldrars anknytning.
L778 Vi vill därför se nationella riktlinjer som sätter en mininivå för hur förlossningsvården ska
L779 organiseras och vad som ska erbjudas, men vi vill även att effekterna av en forcerad tidig
L780 hemgång efter förlossning utreds. Ingen kvinna ska tvingas att lämna sjukhuset inom 24
L781 timmar, om hon inte själv önskar. Det finns också stora skillnader när det gäller hur långt en
L782 föderska har till närmaste förlossningsenhet. Centerkvinnorna tycker att närhetsprincipen
L783 är viktig för förlossningsvården. Vi vill att situationen ska förbättras för dem som idag har
L784 allra längst avstånd till sin förlossningsenhet.

L785 **2.2.2 Bättre eftervård**

L786 Antalet allvarliga bristningar i samband med förlossning har ökat markant sedan 1990-talet.
L787 Sverige är ett av de OECD-länder som har högst andel så kallade sfinkterskador, det vill säga
L788 sprickor mellan slidan och ändtarmsöppningen. Denna ökning tros bland annat bero på allt
L789 fler påskyndade förlossningar. Stressen på förlossningsavdelningarna runt om i landet bidrar
L790 bokstavligen till att kvinnor slits itu. Det är oacceptabelt att kvinnor ska behöva lida på
L791 grund av bristande eller felaktig eftervård vid förlossning. Att inte få adekvat eftervård leder
L792 ofta till ett utdraget lidande, som även kan påverka hälsa och livskvalitet långt efter
L793 småbarnsåren. Eftervården behöver därför utökas och mer resurser tillförs så att
L794 förlossningsskador upptäcks tidigare och kvinnor snabbare kan få tillgång till vård och
L795 behandling. Idag görs en så kallad kontroll av mamman ca 8–12 veckor efter förlossning.
L796 Utöver detta vill Centerkvinnorna att mamman ska erbjudas uppföljning och konsultation
L797 gällande preventivmedel även ett år efter förlossning. Förutom detta, och att vi vill skapa en
L798 tryggare arbetsmiljö för barnmorskor, vill vi även öka forskningen på hur allvarliga
L799 bristningar kan minskas.

L800 Även när det gäller uppföljning av det nyfödda barnet behöver valfriheten öka. Nyblivna
L801 föräldrar tvingas inom några dagar efter förlossningen att åka tillbaka till sjukhuset för
L802 barnets blodprov, hörseltest och läkarundersökning. Detta kan för många innebära
L803 ytterligare en lång resa, precis under de dygn då stress ska undvikas för att bland annat
L804 kvinnans mjölkproduktion ska komma igång. För att undvika onödigt stress och bidra till
L805 ökad valfrihet för föräldrar vill vi därför att dessa kontroller istället ska kunna göras via
L806 hembesök eller vid närmsta vårdcentral.
L807

L808 **2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer**

L809 Det är viktigt med ett effektivt och samordnat stöd till föräldrar. Centerkvinnorna anser att
L810 så kallade familjecentraler är bra, eftersom de effektiviserar och avdramatiserar den kontakt
L811 som barn och föräldrar har med vård och myndigheter. På familjecentralen samverkar
L812 barnvårdscentral, mödravårdscentral, öppen förskola och socialtjänst och skapar en
L813 mötesplats för barnfamiljer. Centerkvinnorna vill också öka stödet till nyblivna
L814 småbarnsfamiljer genom tidiga hembesök i syfte att förebygga psykisk ohälsa och andra
L815 påfrestningar som ett nyblivet föräldraskap kan innebära. Centerkvinnorna vill också se ett
L816 riktat stöd till ensamstående föräldrar. Stöd i föräldraskap erbjuds oftast när problem redan
L817 finns. Vi vill stärka det förebyggande arbetet. I vissa kommuner finns det speciella
L818 föräldrastödsprogram, dit föräldrar kan anmäla sig för att få mer kunskap och stöd i sitt
L819 föräldraskap utan att det finns bakomliggande problem. Det är ett bra sätt att främja goda
L820 uppväxtvillkor och jämställt föräldraskap.

L821
L822 All vård i Sverige skall ske på lika villkor och bemötandet skall inte påverkas av faktorer som
L823 kön, könsidentitet, sexuell läggning och etnicitet. SKR:s kunskapsöversikt nämner dock att
L824 stereotypa föreställningar om kön *kan* påverka bemötandet inom vården. För att garantera
L825 en jämställd vård som bemöter hela familjen och deras behov, vill Centerkvinnorna se en
L826 modernisering av Socialstyrelsens riktlinjer kring mödrhälsovården och barnhälsovården ur
L827 ett jämställdhetsperspektiv. Vi vill också att större krav kan ställas på att personal in
L828 nämnda verksamheter innehar relevant kunskap och verktyg för att bemöta båda
L829 föräldrarna på ett likvärdigt sätt och att detta skall vara likvärdigt i hela landet.
L830

L831 **2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet**

L832 Idag lever uppskattningsvis vart femte par i ofrivillig barnlöshet. Det finns också många
L833 ensamstående som längtar efter barn. Att få barn är ingen rättighet, men det finns idag
L834 tekniska möjligheter för att underlätta för ofrivilligt barnlösa att bli förälder. Sedan april 2017
L835 är det möjligt för ensamstående att insemineras i Sverige, något som Centerkvinnorna länge
L836 har kämpat för. Dessvärre nedprioriterar många regioner ensamstående kvinnor som vill
L837 insemineras. Det är sedan 2019 möjligt även med embryodonation i Sverige. Vi vill att
L838 regioner följer befintlig lagstiftning och ger likvärdig vård, till såväl ensamstående som till
L839 par. Vidare vill vi att den övre åldersgränsen för insemination och IVF utreds och frågan om
L840 individuell bedömning prövas, bland annat utifrån metabolisk ålder. Centerkvinnorna vill
L841 även att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att trygga
L842 situationen för barn och vårdnadshavare. Regelverket har idag stora luckor, som innebär
L843 risker för både barn och vårdnadshavare.

L844 Att leva i ofrivillig barnlöshet innebär oftast en stor mental påfrestning, med psykiska följder
L845 i form av oro, nedstämdhet och depression. Det finns ingen självklar plats att söka stöd för
L846 dessa kvinnor, och män. Centerkvinnorna vill att de som drabbas ska ha rätt till psykologiskt
L847 stöd.
L848

L849 **2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker**

L850 Centerkvinnorna säger nej till surrogatmödraskap, både kommersiellt och altruistiskt,
L851 eftersom vi ser stor risk för att det leder till ett utnyttjande av kvinnor, inte minst i delar av
L852 världen där det inte finns tillräckliga regelverk. Handel med kvinnors reproduktiva
L853 rättigheter strider mot de internationella konventioner som Sverige har undertecknat. Trots
L854 detta sker handeln från Sverige och surrogatföretag har verksamhet i landet.
L855 Centerkvinnorna vill därför att Sverige tar ytterligare steg för att motverka den
L856 internationella handeln med kvinnors livmödrar. Vi vet emellertid att det är vanligt att
L857 svenska medborgare använder sig av surrogatmödrar utomlands och sedan tar med sig

L858 barnet hem till Sverige. Därför är det viktigt att även barnets rättigheter säkras enligt FN:s
L859 barnkonvention.
L860

L861 **2.2.6 Mer forskning om könsdysfori**

L862 Könsdysfori är ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen som
L863 orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det registrerade könet. På 10 år
L864 har könsdysfori, även kallat könskorrigering på barn och ungdomar ökat med 2500 procent.
L865 Det är i yngre åldrar och övervägande bland flickor som ökningen är störst. Möjligheten för
L866 patienten att få psykosocialt stöd under utredning och behandling är en förutsättning för
L867 god och säker vård vid könsdysfori. En förutsättning för att ge adekvat stöd är
L868 kunskapsstöd. Centerkvinnorna vill därför se mer forskning på området. Det behövs bättre
L869 uppföljning/utvärdering vid vilka åldrar könskorrigeringarna börjar och i hur stor grad och
L870 vilka eventuella biverkningar ungdomarna fått. Centerkvinnorna kommer även verka för att
L871 all behandling för könsdysfori ska göras inom ramarna för klinisk forskning.
L872

L873 **2.2.7 Tillgängligare mensskydd**

L874 Mens är inte frivilligt. Mensskydd är en ren nödvändig sanitetsprodukt, som behövs både för
L875 hygienens skull, men också för att ha ett fungerande liv under menstruationen.
L876 Centerkvinnorna lyckades vid Centerpartiets stämma 2021 att driva igenom att partiet
L877 ställde sig bakom en sänkning av moms på mensskydd, från 25 till sex procent.
L878 Mensskydd är inte så dyra i inköp, hävdar vissa, men sett över ett liv är kostnaden inte
L879 obetydlig. Dessutom påbörjas ofta menstruationen i en ålder då flickor inte har en egen
L880 ekonomi, utan är beroende av sina föräldrar. Centerkvinnorna vill att det ska finnas
L881 kostandsfri tillgång till mensskydd i alla grundskolor och gymnasieskolor, samt på offentliga
L882 arbetsplatser.
L883

L884 **2.2.8 Jämställdhet i sängen**

L885 Sex ska vara härligt och frivilligt! Alla individer har rätt till sin sexualitet, men en individs
L886 frihet stannar där en annan individs börjar. Rätten till sin sexualitet får aldrig inkräkta på en
L887 annan persons rätt till sin kropp och sina beslut. Hur individer vill ha sex ska alltid vara en
L888 överenskommelse mellan de inblandade, som ingåtts på frivillighet och på jämställda villkor.
L889

L890 Att prata om sex kan vara svårt och genant, både som ung men kanske ännu mer som
L891 vuxen. Centerkvinnorna driver att sex- och relationskunskap ska bli ett enskilt ämne i
L892 skolan, men även vuxna människor behöver insikt och kunskap om sina rättigheter och
L893 gränser. Det behövs jämställdhet i sängen. Att detta brister, är väldigt tydligt i Sverige.
L894 Omkring 30 procent av alla anmälda våldtäkter är våldtäkter som skett inom en relation.
L895 Bara för att det finns ett relationsband är en individ aldrig skyldig sin partner sex och det är
L896 aldrig acceptabelt att tvinga sin partner till sex, eller att ha sex mot dennes vilja – det är en
L897 våldtäkt. Ett jämställt sexliv bygger på ömsesidigt samtycke – och njutning! Därför vill vi
L898 satsa på medel till civilsamhällesorganisationer som kan nå ut, utbilda och informera om
L899 sex, samlevnad och rättigheter, riktade mot både unga och vuxna.
L900

L901 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- L902 - Att det ska införas nationella riktlinjer för hur förlossningsvården ska organiseras och vad
- L903 den ska erbjuda.
- L904 - Att det ska införas fler vårdformer och större valfrihet inom förlossningsvården och
- L905 eftervården.
- L906 - Att alla regioner ska tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård.
- L907 - Att eftervården utökas och mer resurser tillförs, så att kvinnor snabbare ska kunna få
- L908 tillgång till vård och behandling av förlossningsskador.

- L909 - Att mer medel ska gå till forskning för att förbättra förlossningsvården och för att
- L910 förebygga allvarliga bristningar i samband med förlossning.
- L911 - Att fler kommuner samordnar verksamheter för små barn och föräldrar i en familjecentral.
- L912 - Att stärka det förebyggande arbetet för goda uppväxtvillkor genom stödverksamheter till
- L913 föräldrar.
- L914 - Att Socialstyrelsens riktlinjer kring Mödrahälsovården och barnhälsovården moderniseras
- L915 ur ett jämställdhetsperspektiv.
- L916 - Att större krav kan ställas på personal inom familjehälsovården, så att det finns
- L917 kunskap och verktyg för att bemöta föräldrar på ett likvärdigt sätt och att detta ska
- L918 vara likvärdigt i hela landet.
- L919 - Att den övre åldersgränsen vid insemination och IVF ska utredas.
- L920 - Att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att trygga
- L921 situationen för barnet och vårdnadshavaren/vårdnadshavarna.
- L922 - Att surrogatmödraskap ska vara förbjudet.
- L923 - Att verka för att all behandling för könsdysfori ska göras inom ramarna för klinisk forskning.
- L924 - Att verka för mer forskning om könsdysfori.
- L925 - Att föräldrar/vårdnadshavare är involverade som stöd under hela behandlingstiden för
- L926 könsdysfori.
- L927 - Att det ska finnas kostnadsfri tillgång till mensskydd i alla grund- och gymnasieskolor.
- L928 - Att det ska finnas kostnadsfri tillgång till mensskydd på offentliga arbetsplatser, både inom
- L929 kommun, region och statlig sektor.
- L930 - Att civilsamhällesorganisationer som kan nå ut, utbilda och informera om sex, samlevnad
- L931 och rättigheter, till både unga och vuxna, får medel till den verksamheten.
- L932

L933 **2.3 Jämställd hälsa**

L934 I ett land som Sverige, där sjukvården har kommit långt, borde det vara en självklarhet att

L935 hälsan och vården är jämställd. Så är tyvärr inte fallet.

L936

L937 **2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män**

L938 Forskning på kvinnosjukdomar har länge varit eftersatt. Ett sådant exempel är sjukdomen

L939 endometriosis, som drabbar nästan var tionde fertil kvinna i Sverige. Centerkvinnorna vill

L940 därför se ökad forskning på kvinnosjukdomar. Vi vet att kvinnor och män reagerar olika på

L941 medicinsk behandling, men experimentell forskning sker fortfarande i huvudsak på handjur

L942 och hanceller. Även när det gäller prioriteringar inom vården har studier visat att läkare

L943 tenderar att nedprioritera sjukdomar som främst drabbar kvinnor, såsom endometriosis eller

L944 PMDS, premenstruellt dysforiskt syndrom. Därför vill vi att forskning och tester av nya

L945 läkemedel ska göras på kvinnor i olika åldrar i samma utsträckning som på män, samt att

L946 behandling av kvinnor ska bygga på forskning gjord på kvinnor. Vi vill också se mer resurser

L947 till forskning som fokuserar på klimakteriet och symptomlindring av övergångsbesvär.

L948 Kunskapen inom vården är idag bristfällig och kvinnor ges ofta motsägelsefulla råd. Idag

L949 lider alltför många kvinnor i tysthet.

L950 Bröstcancer är den cancerform som är vanligast bland kvinnor. Varje år dör ungefär 1 400

L951 kvinnor av bröstcancer i Sverige enligt Folkhälsomyndigheten. Cirka 20 kvinnor får varje dag

L952 besked om att de har drabbats. Forskning har bidragit till en ökad kunskap, bättre

L953 behandling och att fler överlever. Centerkvinnorna vill också att det viktiga förebyggande

L954 arbete som idag görs mot sjukdomar som drabbar kvinnor ska utökas. Vaccination mot HPV-

L955 virus ska kostnadsfritt erbjudas unga tjejer, oavsett i vilken del av landet de bor. Vi vill också

L956 att mammografi och livmoderhalscellprover ska ske livet ut. (Läs mer i 2.4 Jämställd vård

L957 och omsorg för äldre)

L958

L959
L960
L961
L962
L963
L964
L965
L966
L967
L968
L969
L970
L971
L972
L973
L974

2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa

Risken att bli sjukskriven för psykisk ohälsa är 30 procent högre för kvinnor än för män, enligt Riksrevisionens granskning.²³ Det beror bland annat på osakliga skillnader i bedömning. Forskning har visat att ju längre en person går med symptom, desto längre tid tar det att återhämta sig och bli frisk. Personer som söker vård får ofta vänta länge på att få tid. För att korta kötiderna och på så vis stärka individers möjlighet och rätt till vård, vill Centerkvinnorna att samarbeten mellan regioners och privata aktörer som erbjuder behandling och vård mot psykisk ohälsa och sjukdom stärks. På de svenska stressklinikerna är en betydande majoritet av patienterna kvinnor. Patienterna har olika socioekonomisk bakgrund, men en majoritet har högre utbildningsnivå än genomsnittssvensken. För oss är det tydligt att det finns en stor skillnad mellan mäns och kvinnors psykiska hälsa. Stressklinikerna är idag hårt belastade och de flesta har en lång kötid. Centerkvinnorna vill att vård för psykisk ohälsa ska kunna sökas utan krav på remiss och samtidigt verka för att det inrättas fler stressklinikerna för att möta behovet hos dem som söker vård. (Läs mer i 2.1 Jämställd vård och omsorg för äldre)

L975
L976
L977
L978
L979
L980
L981
L982
L983
L984
L985
L986
L987
L988

2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård

Forskning visar att fysisk aktivitet inte bara är viktigt för den fysiska hälsan utan även för den psykiska. Inom kvinnodominerade yrken är sjukskrivningarna ofta störst, men kvinnor inom mansdominerade yrken är också sjukskrivna i högre utsträckning än män. Centerkvinnorna vill därför se att arbetsgivare erbjuder kvinnor inom offentlig sektor, där sjukfrånvaron är särskilt hög, minst två friskvårdstimmar i veckan tillsammans med starka incitament för att få personalen att nyttja sina friskvårdstimmar. Vi vill också att arbetsgivare inom offentlig sektor ska uppmuntras att schemalägga tid för fysisk aktivitet och upplåta lokal för detta på arbetstid, så att möjligheterna för att delta i fysisk aktivitet ökar och att tid i arbetet verkligen kan läggas på det. Det är personalvård, som främjar en hållbar arbetsplats. Detta ska gälla även för chefer, vars arbetssituation ofta också är utmanande. Vi vill också att friskvårdsbidraget vidgas och att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen friskvård.

L989
L990
L991
L992
L993
L994
L995
L996
L997
L998
L999
2000

2.3.4 Rehabilitering behövs

Grön rehabilitering går ut på att kombinera vistelse och aktiviteter i naturen med samtal. Grön rehabilitering är till för den som är sjukskriven eller på gränsen att behöva bli sjukskriven på grund av stress, till exempel utmattningssyndrom eller stressrelaterad psykisk ohälsa. Syftet är att personen ska känna en högre livskvalité och snabbare kunna gå tillbaka till jobbet. Denna typ av rehabilitering bygger på forskning om naturens förmåga att ge återhämtning och minska stress. Centerkvinnorna vill att konceptet "grön rehabilitering" används i större utsträckning.

Centerkvinnorna vill också att kulturen och utövande av kulturella uttryck, i större utsträckning ska användas som verktyg för bättre psykisk hälsa och i samband med rehabilitering.

2001
2002
2003
2004
2005

2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan

Det är alarmerande att den psykiska ohälsan hos unga tjejer fortsätter att öka. För att jobba mer förebyggande mot den växande psykiska ohälsan hos unga vill Centerkvinnorna att kunskapen om psykisk ohälsa ökar, exempelvis genom att sätta psykisk ohälsa på schemat i skolan samt stärka elev- och ungdomshälsan. Vi vill även att psykisk hälsa ska ingå i idrott-

²³ Riksrevisionen (2019:19)

2006 och hälsa samt sex- och relationsundervisningen. (Läs mer i 3.4.4 Sex- och
2007 relationsundervisningen behöver förbättras)
2008
2009 Hos flickor och kvinnor är neuropsykiatriska funktionshinder (NPF), till exempel ADHD, i
2010 många fall ett dolt funktionshinder, på grund av att symtomen är annorlunda för flickor
2011 jämfört med pojkar. Flickor med neuropsykiatriska funktionshinder identifieras ofta inte
2012 förrän deras utmaningar i skolan blivit för svåra. Det är oacceptabelt att brist på kunskap
2013 bidrar till att många flickor och kvinnor lider i tysthet, trots att de har samma rätt till hjälp
2014 och stöd som pojkar. Vi anser att både skolan och elev- och ungdomshälsan måste bli
2015 mycket bättre på att hjälpa tjejer som har någon typ av neuropsykiatriskt funktionshinder. Vi
2016 vill att flickor som har en NPF får upptäcks och får diagnos, och därigenom får stöd tidigare i
2017 åldrarna.

2018 Centerkvinnorna vill att samtliga elever i grundskola och gymnasium erbjuds årliga
2019 hälsosamtal med elevhälsan. Samtalet kan förebygga ohälsa genom att den som har börjat
2020 oro sig eller faktiskt har problem får möjlighet att ta tag problemen i god tid, innan de har
2021 blivit för stora. Dessutom innebär hälsosamtal för alla att ingen enskild känner sig utpekad
2022 för att hen går till skolans psykolog, något som kan vara extra känsligt för barn och unga.

2023 Hälsosamtalen syftar till att ge tillfälle för samtal om känslor och hälsa i en så tidig ålder
2024 som möjligt, med en positiv påverkan på många individers framtida psykiska hälsa. Vi vill
2025 också att samverkan mellan elevhälsan, sjukvården och socialtjänsten stärks, så att
2026 ungdomar som lider av psykisk ohälsa eller sjukdom inte behöver falla mellan stolarna eller
2027 bollas fram och tillbaka mellan olika enheter.
2028

2029 **2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom**

2030 Psykisk ohälsa är en av våra största folksjukdomar. Idag är köerna till psykiatrin långa och
2031 många upplever att de inte får rätt vård. Därför behöver resurserna växlas upp inom såväl
2032 primärvård som specialistvård. Ska vi på allvar visa att psykisk och fysisk hälsa är likställda
2033 måste detta även synas i vården.
2034

2035 **2.3.6.1 Tvångsåtgärder**

2036 Inom psykiatrin är det idag fortfarande lagligt med tvångsåtgärder mot barn och unga,
2037 såsom avskiljning (isolering), tvångsinjektion och fastspänning (bältning i dagligt tal). Det är
2038 betydligt fler flickor än pojkar som tvångsvårdas och andelen flickor som tvångsvårdas har
2039 de senaste åren ökat. Även när det gäller vuxna har andelen tvångsåtgärder inom psykiatrin
2040 ökat, framförallt fastspänning. Bland vuxna är majoriteten som tvångsvårdas kvinnor. FN har
2041 kritiserat Sverige för detta och krävt att Sverige omedelbart ska sluta med isolering och helt
2042 förbjuda bältning av barn. Fastspänning skulle enligt FN kunna liknas vid tortyr. I ett liberalt
2043 samhälle är det centralt att den enskilda individen ska ha möjlighet att påverka sitt eget liv
2044 och sina egna val, detta ska även gälla i de fall då individen lider av psykisk ohälsa.
2045 Centerkvinnorna vill därför att tvångsåtgärder inom psykiatrin bara utförs i yttersta nödfall.
2046

2047 **2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk**

2048 Kvinnor som har ett missbruk av alkohol och/eller narkotika löper särskild risk att utsättas
2049 för olika former av våld, tvång och kränkningar. Många kvinnor med missbruk är ofta
2050 beroende av en eller flera män för att ha tak över huvudet, få mat och få tag i alkohol eller
2051 narkotika. Många har dåliga erfarenheter av och känner ingen tillit till myndigheter. De
2052 kvinnor som dessutom är mammor kan känna stor skam över ett misslyckat föräldraskap.
2053 Rädslorna kan hindra dem från att söka hjälp.

2054 Samhällets stöd till missbrukare är främst riktat till män. Merparten av landets kvinnojourer
2055 tar inte emot kvinnor med missbruk, medan missbruksvården inte primärt är rustad för att
2056 hantera den våldsproblematik som ofta följer med kvinnor med missbruk. Kvinnor faller
2057 mellan stolarna. Både kvinnor och män har större chans att komma till rätta med sitt
2058 missbruk om vården anpassas bättre och då kvinnor och män skiljs åt. Centerkvinnorna vill
2059 att den totala missbruks- och beroendevården ska komma både kvinnor och män till del och
2060 att kunskapen kring olika stöd- och vårdbehov vid missbruk och beroende stärks. Vi vill
2061 också att landets kvinnojourer ska få bättre stöd om de tar emot kvinnor med missbruk.

2062 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2063 - Att mer resurser fördelas till forskning som har ett uttalat könsperspektiv.
- 2064 - Att mer medel ska gå till läkemedelsforskning och forskning på sjukdomar som i hög
2065 utsträckning drabbar kvinnor.
- 2066 - Att mer resurser ska gå till forskning som fokuserar på klimakteriet och symptomlindring
2067 av övergångsbesvär.
- 2068 - Att det ska inrättas fler stresskliniker för att möta behovet hos dem som söker vård.
- 2069 - Att kvinnor inom offentlig sektor ska erbjudas minst två friskvårdstimmar per vecka
2070 tillsammans med incitament för att nyttja sina timmar.
- 2071 - Att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen friskvård.
- 2072 - Att alla regioner ska erbjuda konceptet "Grön rehabilitering".
- 2073 - Att elev- och ungdomshälsan ska stärkas och att psykisk hälsa ska ingå i idrott- och hälsa
2074 samt sex- och relationsundervisningen.
- 2075 - Att högstadieskolor och gymnasieskolor i högre utsträckning inför rörelsepauzer och fysisk
2076 aktivitet som en del av skolundervisningen.
- 2077 - Att idrottsrörelsen och skolan ska skapa förutsättningar för en jämställd fysisk
2078 aktivitetsnivå bland elever.
- 2079 - Centerkvinnorna verkar för att mer pengar skall gå till idrottsföreningar där tjejer är
2080 överrepresenterade
- 2081 - Att spontanidrottsplatser, lekplatser och parklekar som byggs anpassas med ett tydligt
2082 jämställdhetsperspektiv efter både tjejers och killars intressen.
- 2083 - Att i byggandet av spontanidrottsplatser även ta hänsyn till säkerhetsaspekter så som
2084 belysning och säkra färdvägar.
- 2085 - Att årliga hälsosamtal med elevhälsan erbjuds alla elever i grundskola och gymnasium.
- 2086 - Att flickor som har en NPF får upptäcks, diagnostiseras och får stöd tidigare i åldrarna.
- 2087 - Att samverkan mellan elevhälsa, sjukvård och socialtjänst stärks.
- 2088 - Att samarbeten mellan regioner och privata aktörer som erbjuder behandling och vård mot
2089 psykisk ohälsa och sjukdom stärks.
- 2090 - Att tvångsätgärderna fastspänning, avskiljning samt tvångsinjektion inom psykiatri endast
2091 ska få utföras i yttersta nödfall.
- 2092 - Att missbruks- och beroendevård ska komma både kvinnor och män till del och att
2093 kunskapen kring dessa kvinnors stöd- och vårdbehov stärks.

2094 **2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre**

2095 En välfungerande äldrevård och äldreomsorg är en jämställdhetsfråga. Ett bra förebyggande
2096 arbete kan ge fler äldre en ökad livskvalitet och bättre hälsa och kan dessutom ge stora
2097 samhällsvinster.
2098

2099 **2.4.1 Förebyggande hälsoarbete**

2100 Centerkvinnorna vill se ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande hälsoarbete för äldre.
2101 Äldrehälsovårdsprogrammet ska vara inriktat mot att dels fånga upp äldre med psykisk
2102 ohälsa, dels erbjuda förebyggande rådgivning kring bland annat kost, motion och

2103 fallskadeprevention. Det ska också innefatta bättre tillgång till tandvård och högre krav på
2104 måltider för äldre med mera. Centerkvinnorna vill även att möjligheten till
2105 vaccinationsprogram och screeningprogram för äldre utreds, för att skydda äldre mot
2106 sjukdomar och för att upptäcka sjukdomar i tid.

2107 **2.4.1.1 Inflytande över sin egen vardag**

2108 Rätten för äldre till inflytande över sin egen vardag borde vara en självklarhet. Kvaliteten på
2109 äldreomsorgen måste höjas och tryggheten öka. En äldreomsorg med hög kvalitet ger
2110 personal bättre förutsättningar att ge god omvårdnad. Om äldre ska kunna få vård efter
2111 behov, måste kommuner också kunna anställa läkare inom äldreomsorgen. Därför behöver
2112 hälso- och sjukvårdslagen ses över. Rätt bemanning och hög kvalitet bidrar till trygghet för
2113 såväl de äldre som för deras anhöriga. Anhöriga, ofta kvinnor, tvingas kompensera för
2114 bristande hemtjänst eller underbemanning på äldreboendet.

2115 Centerkvinnorna vill att valfriheten ska öka vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna och att
2116 fler kommuner ska erbjuda förenklade biståndsbedömningar. Det innebär att äldre över en
2117 viss ålder inte behöver ansöka om exempelvis hemtjänst, utan automatiskt får rätt till ett
2118 antal timmars hjälp. En får sedan bestämma själv vad som ska ingå i den hjälpen.

2119 **2.4.1.2 Bättre kunskap om äldre i vården**

2120 För äldre och multisjuka patienter är det extra viktigt med en tillgänglig primärvård och en
2121 fast läkarkontakt. Centerkvinnorna vill se satsningar för att få fler geriatriker i Sverige,
2122 eftersom det idag råder brist på geriatriker. Regionerna kan välja att inom ramen för
2123 vårdvalet ge förutsättningar för vårdcentraler med särskilt äldrefokus att etablera sig.
2124 Centerkvinnorna ser positivt på det och vill även uppmuntra att äldrevårdscentraler införs
2125 för ökad kunskap om äldre och att kompetens om äldres hälsa och sjukdomar säkerställs på
2126 de vanliga vårdcentralerna. Vi vill även se satsningar på ökad kunskap om kvinnors åldrande.

2127 **2.4.1.3 Förlängd screening**

2128 Screening med mammografi för att upptäcka bröstcancer erbjuds regelmässigt och
2129 avgiftsfritt för alla kvinnor upp till 74 år. Kvinnor över 74 år får betala trots att de egentligen
2130 har stor nytta av screening. Cirka 2 000 kvinnor över 75 år drabbas av bröstcancer årligen.
2131 Statens medicinsk-etiska råd anser att åldersgränser i screeningprogram är
2132 diskriminerande. Centerkvinnorna vill att mammografi för att upptäcka bröstcancer ska
2133 erbjudas regelmässigt och avgiftsfritt för kvinnor även över 74 år.

2134 Kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för livmoderhalscancer kallas inte
2135 för kontroll efter 60 års ålder, trots att vi vet att risken för att få denna form av cancer är
2136 kraftigt förhöjd inom denna grupp. Centerkvinnorna vill att kvinnor som tidigare uppvisat
2137 cellförändringar med risk för livmoderhalscancer kallas för kontroll även efter 60 års ålder.

2138 **2.4.1.4 Jämställd forskning för äldre**

2139 Centerkvinnorna vill att äldreforskning med jämställdhetsperspektiv prioriteras vid
2140 tilldelning av forskningsanslag, att forskning och läkemedelsprövningar utförs även på äldre,
2141 både kvinnor och män, och att samarbete mellan äldreforskare i Sverige och andra länder
2142 uppmuntras
2143

2144 **2.4.1.5 Ökad kunskap om äldres alkoholskador**

2145 Alkoholkonsumtionen bland kvinnor 65 år och äldre ökar, enligt Socialstyrelsen. För de
2146 allra flesta utgör alkohol inte något problem och det är viktigt att värna den enskildes
2147 möjlighet att själv bestämma över sin kropp och att kunna välja att dricka eller inte
2148 dricka alkohol. Men kombinationen av alkohol och läkemedel kan få fysiska och
2149 psykiska konsekvenser och för många sjunker alkoholtoleransen med stigande ålder.

2150 Med alkoholen ökar också fysiska och psykiska skador med till exempel alkoholdemens
2151 som följd, men även med dödsfall.

2152 Centerkvinnorna vill att rutinerna förbättras för hur alkoholkonsumtion och
2153 alkoholproblematik bland äldre kvinnor hanteras inom vården samt att åldersanpassade
2154 gränsvärden införs för minskad alkoholkonsumtion. Forskningen om alkoholmissbrukets
2155 konsekvenser sker framförallt på män. Centerkvinnorna vill att forskning också ska
2156 göras kring konsekvenserna av alkoholkonsumtion för äldre kvinnors hälsa. Kunskapen
2157 från detta måste sedan komma vård- och omsorgspersonal till del så att även detta
2158 missbruk uppmärksammas och så att de som behöver kan få rätt hjälp och stöd, samt
2159 att möjligheterna till mer effektiva behandlingsmetoder ses över. Alkoholkonsumtion
2160 skulle lämpligen kunna tas i beaktande inom ramen för det tidigare nämnda
2161 äldrehälsovårdsprogrammet.

2162 **2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar**

2163 Vi lever längre och är friskare än någonsin. Förebyggande träning och friskvård är av största
2164 vikt. Social gemenskap, fysisk aktivitet, bra matvanor och att göra sådant en mår bra av
2165 hjälper mot och förebygger psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet på recept har visat sig vara direkt
2166 avgörande för många att börja träna. Centerkvinnorna vill att fysisk aktivitet på recept ska
2167 utökas. Fysisk aktivitet skulle lämpligen kunna tas i beaktande inom ramen för det
2168 tidigare nämnda äldrehälsovårdsprogrammet.

2169 Var tredje kvinna och var femte man över 77 år har besvär med ångest²⁴, och depression
2170 beskrivs numera som ett folkhälsoproblem. Psykisk ohälsa är vanligare bland ogifta eller
2171 ensamboende. Kvinnor lever längre än män och i slutet av livet därför ofta ensamma och
2172 med dålig ekonomi. Ensamhet, otrygg ekonomi, fysisk ohälsa och själva åldrandet är vanliga
2173 orsaker till psykisk ohälsa bland äldre.

2174 Idag finns det mobila arbetssätt och mobila team på många ställen och vi vill att det
2175 utvecklas. Vi vill att regelbundna hembesök av mobila team erbjuds till samtliga över 65 års
2176 ålder för att fånga upp äldre ensamma människor som inte har varit i kontakt med vård och
2177 omsorg alls.

2178 Centerkvinnorna vill att mer forskning på och ökad kunskap om äldre kvinnors psykiska
2179 hälsa uppmuntras, för att förebygga depression. Det är viktigt att vården tar del av de
2180 senaste forskningsrönen och framför allt får ut dem i verksamheterna. Vi behöver bättre
2181 metoder att få ut kunskap om till exempel äldres sjukdomar och annat i vården. Vi vill även
2182 att äldrepsykiatrin utvecklas, att folkhälsoupplýsning om depression hos äldre genomförs
2183 samt att en ny öppenvårdsreform för äldre att få hjälp vid lättare psykisk ohälsa genomförs.

2184 **2.4.3 Bättre villkor inom anhörigomsorgen**

2185 Kvinnor väljer oftare än män att gå ner i arbetstid för att ge omsorg till sina föräldrar eller sin
2186 partner. Cirka 75 procent av all vård och omsorg ges av anhöriga. Ekonomin, arbetslivet och
2187 det psykiska välbefinnandet påverkas då ett stort ansvar för anhörigomsorgen läggs på
2188 döttrar, systrar, mödrar och makor. Om kvinnor och män delar mer lika på denna omsorg,
2189 påverkas jämställdheten positivt.

2190 Centerkvinnorna vill se nationella riktlinjer för anhörigomsorg i syfte att få till stånd en
2191 jämnare fördelning av anhörigansvaret. Fler företag, kommuner och regioner måste bli
2192 anhörigvänliga arbetsgivare, det vill säga följa socialtjänstlagen och erbjuda
2193 närståendepenning enligt socialförsäkringsbalken. Centerkvinnorna välkomnar den
2194 utredning som ser över möjligheterna till utvidgade RUT-tjänster för äldre. Centerkvinnorna
2195 vill att möjligheterna ses över till ekonomisk ersättning till anhöriga som ger vård och

²⁴ Folkhälsomyndigheten och Aging Research Center (2019)

2196 omsorg, utan någon övre åldersgräns. Vi kommer även att verka för att lag för vård av nära
2197 anhörig, VAN, införs som möjliggör vård av nära anhörig med ersättning från
2198 Försäkringskassan likt dagens VAB (Vård av barn). Idag skiljer det sig åt mellan kommuner
2199 om anhörigvårdare kan få ersättning eller ej beroende på ålder. En åldersgräns gör att
2200 många anhöriga utesluts från möjligheten till bidrag då medelåldern ofta är hög bland
2201 anhörig maka/make som vårdar en make, maka eller partner i hemmet. Samtidigt är det
2202 viktigt att en borttagen övre åldersgräns inte resulterar i att kommuner frånsäger sig sitt
2203 ansvar. Vi anser att pensionsgrundande ersättning till anhöriga i form av anhöriganställning
2204 eller hemvårdsbidrag är berättigad och att åldersgräns inte bör finnas.

2205 Vi ser behov av annat stöd till anhöriga som ger vård och omsorg, såsom tekniska lösningar
2206 och utbildning, avlösning och psykosocialt stöd erbjuds i större utsträckning. Vi vill att
2207 kommuner och regioner åläggs att ge utförlig och tillgänglig information om rätten till
2208 anhörigstöd. Demensombud och anhörigombud finns idag i vissa kommuner. Vi vill att de
2209 goda exemplen uppmuntras och sprids till fler kommuner och regioner.

2210 Många äldre och svårt sjuka kan få en tryggare vård i sina hem. Därför vill Centerkvinnorna
2211 se fler mobila team som kan besöka och vårda patienter hemma. På så sätt behöver inte
2212 sköra äldre besöka vårdcentral eller akutmottagning och ensamma äldre människor som
2213 inte har varit i kontakt med vård och omsorg tidigare fångas upp.
2214

2215 **2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg**

2216 Den digitala utvecklingen ger nya möjligheter till en mer tillgänglig, effektiv och säker vård
2217 och omsorg för patienten både i hemmet och på sjukhuset. Det gäller allt från information,
2218 kommunikation och insamling av patientdata till behandlingar av olika slag och
2219 förebyggande egenvård. Tekniken kommer att kunna minska trycket på akutsjukvården,
2220 frigöra vårdplatser och ge bättre möjligheter att erbjuda en likvärdig vård och omsorg i hela
2221 landet. Trots att Sverige är ett av världens mest uppkopplade länder kan mycket mer göras.
2222 Centerkvinnorna vill se en översyn av relevant lagstiftning för att ge bättre förutsättningar
2223 för införandet av e-hälsa och välfärdsteknologi. Vi vill även se en nationell överenskommelse
2224 kring e-hälsa som bygger på att alla kommuner, regioner och privata aktörer enas om att
2225 ansluta sig till en gemensam plattform och standarder. Våren 2019 fick Centerpartiet övriga
2226 riksdagspartier att ställa sig bakom båda dessa förslag. Centerkvinnorna kommer att driva
2227 på för att besluten genomförs.

2228 Idag drivs utvecklingen kring artificiell intelligens av en betydande majoritet män²⁵, trots att
2229 det många gånger är kvinnor inom offentlig sektor som är mottagare både som yrkesutövare
2230 och användare. Vi vet att jämställd representation har betydelse för beslut och utfall. Därför
2231 vill vi att kommuner och regioner säkerställer en jämställd digital utveckling.
2232

2233 **2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar**

2234 Närhet och ömhet är viktigt oavsett i vilken del av livet en befinner sig i. Studier visar att allt
2235 fler är sexuellt aktiva långt upp i åren. Rätten till sin egen kropp och till sin egen sexualitet är
2236 lika stor även på äldre dagar. Tyvärr saknar många yrkesutövare inom vård och omsorg
2237 tillräcklig kunskap och förståelse för att sexualitet och lust är starkt kopplade till hälsa och
2238 välbefinnande. Vi vill se ökad kunskap inom vård och omsorg om äldres sexualitet och rätt
2239 till ett privatliv, inte minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.
2240

²⁵ Global Gender Gap Report (2019)

2241 **2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre**

2242 Det bedöms finnas en relativt stor underrapportering av våld mot äldre kvinnor. En
2243 multinationell europeisk studie visade att äldre kvinnor i lägst utsträckning berättat för
2244 någon om våld i de fall förövaren var en partner. En del forskare menar att bristen på
2245 forskning om våld mot äldre kvinnor av en partner är en konsekvens av att frågan faller
2246 mellan två forsknings- och kunskapsområden.

2247 Bland annat Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK, konstaterar att det behövs mer
2248 forskning på våld och sexuella övergrepp mot äldre kvinnor. Äldre kvinnor har sällan varit i
2249 fokus för forskningen om våld mot kvinnor av en partner och våld av en partner har sällan
2250 varit i fokus för forskningen om våld mot äldre. Centerkvinnorna vill att mer forskning sker i
2251 syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som utsätts för våld. Kunskapen om äldre kvinnors
2252 våldssituation måste dessutom komma personal inom socialtjänst, vård och omsorg till del.
2253 Regelbundna hembesök av mobila team är även här ett sätt att upptäcka sexuella övergrepp
2254 och annat våld som äldre utsätts för. Vi vill även se att orosanmälan kan göras då misstanke
2255 finns om att äldre utsätts för våld eller övergrepp i en relation.

2256 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2257 - Att mammografi för att upptäcka bröstcancer ska erbjudas regelmässigt och
2258 avgiftsfritt för kvinnor även över 74 år.
- 2259 - Att kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för livmoderhalscancer
2260 kallas för kontroll även efter 60 års ålder.
- 2261 - Att ett äldre hälsovårdsprogram med förebyggande hälsoarbete för äldre införs.
- 2262 - Att satsningar för att få fler geriatriker i Sverige genomförs och att kunskapen om
2263 kvinnors åldrande ökar.
- 2264 - Att fler kommuner ska erbjuda förenklade biståndsbedömningar så att valfriheten
2265 kan öka vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna för äldre.
- 2266 - Att forskning och kunskap ökar om äldre kvinnors psykiska ohälsa, för att förebygga
2267 depression.
- 2268 - Att forskning på äldre kvinnors alkoholkonsumtion prioriteras och att vården vid
2269 alkoholproblematik förbättras.
- 2270 - Att äldrepsykiatri utvecklas.
- 2271 - Att kommuner tillåts anställa läkare inom äldreomsorgen för att kunna ge adekvat
2272 vård.
- 2273 - Att nationella riktlinjer för stöd till anhöriga tas fram.
- 2274 - Att verka för att lag för vård av nära anhörig, VAN, införs som möjliggör vård av nära
2275 anhörig med ersättning från Försäkringskassan likt dagens VAB (Vård av barn).
- 2276 - Att bättre stöd ges ekonomiskt, socialt och tekniskt liksom bättre information, till
2277 anhöriga som vårdar och ger omsorg.
- 2278 - Att fler mobila arbetssätt och mobila team utvecklas, som kan besöka och vårda
2279 patienter hemma.
- 2280 - Att satsningar på välfärdsteknik inom vården prioriteras.
- 2281 - Att kunskapen ökar om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv inom vård och
2282 omsorg, inte minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.
- 2283 - Att personal inom socialtjänst, vård och omsorg måste få utökad kunskap om äldre
2284 kvinnors våldsutsatthet.
- 2285 - Att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som utsätts för våld och
2286 sexuella övergrepp.

2287

2288 **2.5. Internationell sexuell frihet**

2289 För oss Centerkvinnor innebär sexuell frihet att alla individer ska ha rätten till och
2290 självbestämmandet över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa, sexualitet och rätten till

2291 en god fysisk och psykisk hälsa. Kvinnors rättigheter på detta område ser mycket
2292 annorlunda ut, beroende på vilket område på jorden en befinner sig i. Mödradödligheten
2293 må ha minskat de senaste decennierna men är fortfarande hög, närmare 300 000 kvinnor
2294 dör årligen till följd av graviditet eller förlossning. Flera länder har mycket strikta lagar, eller
2295 ett totalförbud, för abort. Våldtäkt används som vapen i konflikt, men sker också varje dag,
2296 överallt, och alla länder har inte lagstiftning som kan skydda kvinnor som utsätts för
2297 våldtäkt.
2298

2.5.1 Säkra födslar

2299 Graviditet och förlossning är i utvecklingsländer den näst vanligaste dödsorsaken bland
2300 flickor i åldern 15–19 år. Att kvinnor har tillgång till säker förlossningsvård är således en
2301 direkt åtgärd för att värna kvinnor och barns liv. Ett delmål i mål 3 i Agenda 2030, om god
2302 hälsa och välbefinnande, är att minska mödradödligheten. Det vill Centerkvinnorna också.
2303 Därför vill vi att WHO och FN ska främja det arbetet, och att svenska biståndsmedel bidrar
2304 till att alla kvinnor i hela världen ska få en trygg förlossningsvård. Många kvinnor lever med
2305 svåra komplikationer och skador efter förlossningen. Att föda barn ska inte innebära
2306 livslånga skador, därför är det viktigt att eftervård ingår i satsningar på och medel till
2307 förlossningsvård.
2308
2309

2.5.2 Reproduktiv hälsa

2310 I Agenda 2030 mål 3 är ett annat delmål att tillgänggöra reproduktiv hälsovård,
2311 familjeplanering och utbildning för alla. För Centerkvinnorna betyder det att alla ska få
2312 utbildning och kunskap om preventivmedel, och tillgängliggöra möjligheterna att fritt välja.
2313 Idag går en andel av biståndet till etablerade program för att främja reproduktiv hälsa, men
2314 det går att göra mer. Ökade anslag till arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och
2315 rättigheter, SRHR, skulle inte bara innebära fler och säkrare aborter utan även förbättra
2316 förlossningsvården. Arbetet med SRHR har en direkt påverkan på den globala hälsan, men
2317 också på jämställdheten. Det är framför allt kvinnor som drabbas av nedskärningar inom
2318 SRHR, vilket direkt begränsar kvinnors levnadsutrymme och möjlighet att göra fria val.
2319 Information och stöd för sexuell hälsa är livsviktig och Centerkvinnorna vill utöka anslaget
2320 för detta syfte, till 10 procent. Dessutom är det av yttersta vikt att WHO prioriterar detta
2321 arbete.
2322

2323
2324 Att kunna äga beslut över sin kropp och sitt liv är en mänsklig rättighet. Därför vill
2325 Centerkvinnorna intensifiera arbetet försäkra och fria aborter i hela världen, och att
2326 Centerpartiet verkar för att de länder som vill bli medlemmar i EU, ska ha krav om en
2327 miniminivå på abortlagstiftning. Centerkvinnornas hållning är att Centerpartiet alltid ska
2328 markera mot medlemsstater som inskränker kvinnors rätt till sina kroppar och till sitt liv
2329 genom restriktiva abortlagar. Centerkvinnorna vill att en särskild kommitté inom FN tillsätts
2330 för att utreda kvinnors rätt till fri och säker abort i FN:s medlemsländer.
2331

2.5.3 Krav på konventioner och deklARATIONER

2332 Den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter innehåller 30 artiklar, och är inte
2333 juridiskt bindande. Däremot finns det ett antal konventioner om mänskliga rättigheter och
2334 dessa är universella för alla länder som signerat *konventionen* och förbinder sig därmed att
2335 följa dem. Det ska vi även kräva framgent.²⁶ Centerkvinnorna anser att konventionerna i
2336

²⁶ Ordlista för FN:s internationella dokument.

Deklaration: Ett dokument som yttrar politiska ställningstaganden. Ej juridiskt bindande, utan snarare vägledande och en slags uppförandekod.

Konvention: Det starkaste internationella dokumentet, som är juridiskt bindande för de som har ratificerat det.

2337 grunden är bra och behövs för ett globalt arbete för att stärka kvinnors friheter och
2338 rättigheter. För att de internationella dokumenten, så som konventioner och deklarationer,
2339 inte ska bli uddlösa, måste det ställas krav på länder som signerat dem och sanktioner för
2340 de som bryter mot dem ska vara kännbara.

2341

2342 **2.5.4 Sexualbrott i EU**

2343 De allra flesta som drabbas av sexualbrott är kvinnor, och de allra flesta som
2344 begår brotten är män. I princip ingenstans i världen är kvinnor fredade från sexuellt våld,
2345 och trenden ser inte ut att vända. Tvärtom tar det sexuella våldet nya skepnader och finner
2346 nya vägar. I en mer digitaliserad värld har det sexuella våldet tagit plats i cyberrymden. Det
2347 innebär att sexuellt våld inte endast sker i fysiska rum. Särskilt unga tjejer blir utsatta för
2348 sexuella övergrepp online. Nationsgränser ska ej vara hinder för att döma någon för
2349 våldtäkt. För att öka rättstryggheten och skydda de som utsätts på nätet, vill
2350 Centerkvinnorna att EU-länder införa samma rekvisit för vad en våldtäkt är – och att
2351 sexuellt våld kan ske även online. Detta är ett viktigt verktyg för att skydda barn från
2352 sexuella övergrepp. Flera, nästan de allra flesta, av de som utsätts online är i lagens mening
2353 barn, det vill säga under 18 år.

2354

2355 **2.5.5 Våldtäkt ska inte användas som vapen!**

2356 Krig och konflikter drabbar män och kvinnor olika. En av de kanske grymmaste metoderna
2357 för krigföring är användandet av våldtäkt som vapen i krig. Det finns flera vittnesmål om hur
2358 kvinnor och flickor systematiskt våldtas på brutala sätt. Vissa får livslånga skador, det finns
2359 också fall då kvinnor och flickor har dött till följd av det grova våldet. Enligt den
2360 Internationella brottsdomstolen utgör våldtäkt som vapen i krig ett brott mot mänskligheten
2361 och straffas som krigsbrott. Konfliktrelaterat sexuellt våld kan anses som antingen
2362 krigsbrott, brott mot mänskligheten eller folkmord.²⁷ Det måste bedömas därefter och det
2363 gör det inte idag. Förenta Nationerna (FN) och andra organisationer arbetar för att
2364 förebygga sådana våldshandlingar och döma förövarna i enighet med folkrätten. Detta är
2365 något som nämns i FN:s resolution 1820 (2008), en resolution som vi vill att Sverige aktivt
2366 arbetar för att fler länder ska inrätta handlingsplaner för. Centerkvinnorna vill även att
2367 kunskapen hos domare i International Criminal Court (ICC) höjs, så att fler skyldiga döms
2368 för sina handlingar. Vi vill också att fler länder ansluter till ICC – i dag har exempelvis
2369 Ryssland, Kina och USA inte signerat och anslutit till ICC.

2370

2371 FN, är ett internationellt organ som visar att mänskliga rättigheter är universella och att det
2372 trots olikheter finns en gemensam strävan världen över om en fredligare värld. FN:s närvaro
2373 vid konfliktsituationer ska bidra med trygghet och säkerhet. Vi vet dock att detta inte alltid
2374 är fallet, speciellt inte för kvinnor och barn. FN har en uttalad nolltolerans mot sexuella
2375 övergrepp. Under 2016 klargjorde generalsekreteraren att FN skulle nyttja striktare
2376 uttagningsprocesser vid rekrytering av FN-personal samt utreda anklagelser fortare. Det
2377 krävs dock ytterligare krafttag. Därför vill Centerkvinnorna att FN:s medlemsländer arbetar
2378 fram ett internationellt regelverk för att ställa de FN-anställda till svars som begår sexuella
2379 övergrepp i fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser.

2380

2381 **2.5.6 Ett arbete mot dagens slavhandel**

2382 Människokroppen är inte en handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. För att stoppa

Signera / Ratificera: I ett första stadium brukar en stat signera en konvention, vilket betyder att staten förklarar sig att i ett senare skede varar beredd att ratificera den. Att ratificera en

²⁷ <https://unric.org/sv/fn-lanserar-handbok-for-fn-soldater-om-konfliktrelaterat-sexuellt-vald>

2383 människohandeln och skydda de utsatta, måste det transnationella arbetet stärkas.
2384 Sexhandel sker över landsgränser och i länder där sexköparen och/eller den utsatta inte
2385 har sin hemvist. Det här är ett globalt problem.
2386

2387 Centerkvinnorna vill att det införs en nolltolerans mot människohandel. Vi vill att fler
2388 länder signerar och ratificerar FN:s konvention Protocol to Prevent, Suppress and Punish
2389 Trafficking in Persons Especially Women and Children, samt Europarådets konvention om
2390 bekämpande av människohandel, SÖ 2010:8. Vi vill att det gemensamma EU-arbetet
2391 intensifieras, till förmån för ett mer slagkraftigt arbete över nationsgränser, genom en
2392 strategi för att implementera Europarådets konvention. Enligt Europarådets konvention
2393 ska de har de som utsatts för trafficking rätt till 30 dagars *reflektionsperiod*, för vila,
2394 återhämtning och kraftsamling för att kunna samarbeta med rättsväsendet. Denna ska
2395 ges villkorslöst, utan att kopplas till ett brottmål. Europol, som inte är en del av EU, har ett
2396 transnationellt arbete mot trafficking idag, och för att ge Europol bättre möjligheter i sitt
2397 arbete vill vi att reflektionsperioden för de utsatta utökas till 90 dagar i hela EU.
2398

2399 **2.5.7 En jämställd global vård**

2400 Medicinsk forskning drivs i hela världen. Centerkvinnorna vill att i de fall där Sverige betalar
2401 läkemedelsforskning internationellt ska Sverige kräva att forskning och tester av nya
2402 läkemedel ska göras både på kvinnor i olika åldrar och på män, och att medel går till att
2403 forska på sjukdomar som speciellt drabbar kvinnor, som vi idag vet mycket lite om. Vi vill
2404 också att EU följer samma linje. EU fördelar mycket forskningspengar, och dessa medel ska
2405 i lika hög utsträckning används för att forska på sjukdomar som drabbar kvinnor som män,
2406 samt användas på både kvinnor och män, som kan uppvisa olika symptom vid samma
2407 sjukdom.
2408

2409 Tillgång till god vård är mycket skiftande i olika länder. Sjukdomar som är enkla att bota i
2410 Sverige dödar flera människor varje till på grund av brist på vård. För att främja en god och
2411 livsviktig vård, vill vi att Sverige fortsätter ge aktivt bistånd för det ändamålet. Vård till äldre
2412 är ofta nedsatt, och äldre är i hög utsträckning beroende av nära anhöriga för att få vård. Vi
2413 vill därför att
2414

2415 De finns röster i Sverige som aktivt arbetar för att FN ska inrätta en ny Äldrekonvention, en
2416 konvention med särskilda rättigheter för äldre personer, med särskilt fokus på rätt till vård.
2417 Centerkvinnorna står bakom den strävan. För att ännu bättre stärka äldres vård, vill
2418 Centerkvinnorna att WHO driver på för det, och att vi genom biståndsbudgeten inrättar och
2419 stöttar ett särskilt program för att utbilda vårdpersonal till äldres vård där vården idag inte
2420 håller måttet.
2421

2422 **Centerkvinnorna ska verka för:**

- 2423 - Att WHO och FN främjar arbetet för en trygg förlossningsvård för alla kvinnor,
- 2424 - Att svenskt bistånd fortsättningsvis går till att säkra en trygg förlossningsvård för
2425 alla kvinnor inom ramen för bistånd till sexuell och reproduktiv hälsa.
- 2426 - Att eftervård ingår i arbetet för en trygg förlossningsvård.
- 2427 - Att anslaget för bistånd för sexuell och reproduktiv hälsa ökar.
- 2428 - Att WHO särskilt prioriterar arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa.
- 2429 - Att krav på en miniminivå av abortlagstiftning ska gälla gentemot nya
2430 medlemsstater i EU.

- 2431 - Att en särskild kommitté inom FN tillsätts för att utreda kvinnors rätt till fri och
2432 säker abort i FN:s medlemsländer.
- 2433 - Att svenska företrädare tydligt tar avstånd från länder som bryter mot
2434 internationella konventioner och deklarationer som de har signerat och ratificerat
- 2435 - Att verka för att FN skärper krav på länder som signerat en konvention.
- 2436 - Att FN tillsätter en utredning för att se över konsekvenserna för länder som bryter
2437 mot ett internationellt dokument som de har signerat.
- 2438 - Att EU verkar för att samma rekvisit för sexualbrott ska gälla för samtliga
2439 medlemsstater.
- 2440 - Att EU verkar för att sexualbrott som sker online ska ha samma rekvisit i samtliga
2441 medlemsstater.
- 2442 - Att Sverige arbetar aktivt för att fler länder ska upprätta en handlingsplan för FN:s
2443 resolution 1820, gällande våldtäkt som vapen i krig.
- 2444 - Att domare i ICC utbildas i sexualbrott i konflikter.
- 2445 - Att fler stater ska signera och ansluta till ICC.
- 2446 - Att det ska möjliggöras för FN att återkalla immunitet för personal från
2447 truppbidragande medlemsländer för att stoppa sexuella övergrepp i fredsfrämjande
2448 insatser. - Att FN:s medlemsländer ska arbeta fram ett internationellt regelverk för
2449 att ställa FN anställda till svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och
2450 fredsbevarande insatser.
- 2451 - Att FN omedelbart ska skicka hem misstänkta förövare från truppbidragande
2452 medlemsländer.
- 2453 - Att FN ska se över finansieringssystemet när det gäller FN trupper för att få ökad
2454 spridning bland länder som bidrar med trupper.
- 2455 - Att fler länder signerar och ratificerar FN:s konvention Protocol to Prevent,
2456 Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children.
- 2457 - Att en strategi för att implementera Europarådets konvention om bekämpande av
2458 människohandel tas fram i EU.
- 2459 - Att reflektionsperioden utökas till 90 dagar i hela EU, som en del av Europols arbete
2460 mot trafficking.
- 2461 - Att i de fall där Sverige betalar läkemedelsforskning internationellt ska kräva att
2462 forskning och tester av nya läkemedel ska göras på både kvinnor och män i olika
2463 åldrar, och till sjukdomar som speciellt drabbar kvinnor.
- 2464 - Att medel som EU fördelar ska följa samma linje, det vill säga att forskning och
2465 tester av nya läkemedel ska göras på kvinnor i olika åldrar, i samma utsträckning
2466 som på män, och att medel går till att forska på sjukdomar som speciellt drabbar
2467 kvinnor.
- 2468 - Att Sverige genom biståndsbudgeten fortsätter ge bistånd för en global jämställd
2469 vård.
- 2470 - Att Sverige aktivt ska arbeta för att FN ska inrätta en ny Äldrekonvention.
- 2471 - Att WHO ska driva på för stärkt vård för äldre.

- 2472 - Att Sverige genom SIDA inrättar och stöttar ett särskilt program för att utbilda
2473 vårdpersonal till äldres vård på platser där vården idag är undermålig.
2474
2475

2476 **KAPITEL 3: Strukturell frihet**

2477
2478
2479
Strukturer är de normer och värderingar som bygger upp hela vårt samhälle. Från informella "regler" till lagar i lagboken. Dessa strukturer påverkar individers livsutrymme, vad de får göra och vad de kan göra. Strukturerna påverkar vår frihet.

2480
2481
2482
2483
2484
2485
2486
Vissa av de strukturer som formar vårt samhälle har historiskt sett varit anpassade efter mäns behov och önskemål, det så kallade patriarkatet. Den långa historien av patriarkat har påverkat och påverkar samhällssystemet så pass starkt att vi kan tala om patriarkala strukturer som lever kvar än idag. Patriarkala strukturer har starkt inflytande i allas våra liv, men det är inte den enda strukturen som ensamt påverkar en persons position i samhället eller i familjen. Patriarkatet kan ta sig uttryck på olika sätt, vissa mer synliga än andra.

2487
2488
2489
2490
Strukturer påverkar individers livsutrymme. Förutom kön påverkar exempelvis sexuell läggning, etnicitet och utbildningsnivå en människas förutsättningar i samhället. Alla dessa faktorer och strukturer bidrar i slutändan till att individer blir ofria och fångas i trånga fack. Vi vill aktivt arbeta för att alla ska ha lika möjligheter, skyldigheter och rättigheter.

2491 **3.1 Jämställd rätt till frihet från våld**

2492
2493
2494
2495
2496
2497
Patriarkatet kan vara en bidragande orsak till att vissa anser det rätt att misshandla sin partner och bestämma över en annan människa. Trots att vi lever i ett av världens mest jämställda länder så innehar män fortfarande fler höga maktpositioner i samhället. Detta får till följd att kvinnors strukturella frihet och livsutrymme ofta tenderar att vara mindre än många mäns. Detta vill Centerkvinnorna förändra. Vi vill att alla, oavsett könsidentitet, ska ha lika rätt och möjlighet till frihet.

2498 **3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen**

2499
2500
2501
2502
2503
2504
2505
2506
Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder pågår en sexualisering som vidmakthåller destruktiva könsnormer om hur män och kvinnor är, bör vara och se ut. Sverige har fått kritik av FN:s kvinnokommitté för att inte sexualiseringen av kvinnor i media, reklam och i det offentliga rummet, bekämpas tillräckligt. Det räcker att gå in på flera av de största influerarnas konton i sociala medier för att förstå att sexualiseringen av vårt samhälle pågår. Därför behövs skarpare verktyg för att reglera och fälla dem som upprätthåller könsmaktsordningen i media och reklam. Centerkvinnorna vill införa reglering som gör det olagligt med sexistisk reklam.

2507 **3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem**

2508
2509
2510
2511
2512
2513
Varje år mördas i snitt 15 kvinnor av någon de har eller har haft en nära relation med. Majoriteten av detta våld sker i hemmet. Socialstyrelsen beräknade i en rapport från 2006 att mäns våld mot kvinnor i nära relationer kostar samhället över tre miljarder kronor varje år. Siffran mer än fördubblas när mäns övriga våld mot kvinnor inkluderas, som olaga hot och våldtäkt av okänd gärningsman. Indirekta kostnader uppstår också som en följd av våldet, till exempel sjukfrånvaro och minskad arbetsförmåga.

2514
2515
2516
2517
2518
2519
2520
2521
2522
2523
Att utsättas för våld i en nära relation innebär stora och ibland livslånga trauman för den våldsutsatta, vilket också borde avspeglas i straffsatser för brott som kvinnofridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Idag är detta inte alltid fallet. Därför vill Centerkvinnorna se att straffvärdet för dessa brott skärps och att elektronisk övervakning blir obligatorisk vid kontaktförbud. I dag går det att utdela ett så kallat utvidgat kontaktförbud, vilket innebär att förbudspersonen inte får vara i närheten av platser där skyddsperson ofta vistas, till exempel bostad och arbetsplats. Centerkvinnorna vill utöka möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud till ett vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer som utgör ett hot mot en annan, i ett större geografiskt område och att det geografiska området ska kunna omfatta en hel kommun. Vi vill också införa möjligheten att införa kontaktförbud

2524 utan tidsbegränsning. Vid en anmälan av grov kvinnofridskränkning vill Centerkvinnorna att
2525 åklagare ska kunna besluta om elektronisk övervakning under utredningstiden.

2526 Det som leder till våld i nära relationer börjar ofta med kontrollerande beteenden och
2527 psykisk misshandel. Förövaren bryter ner självkänslan och gör att den som utsätts inte kan
2528 leva ett självständigt liv. Det kan handla om att isolera ens partner från vänner, kontrollera
2529 vad hen gör på fritiden och till och med förhindra läkarbesök. Centerkvinnorna att
2530 kontrollerande beteende kriminaliseras som i Storbritannien, och vi välkomnar förslaget i
2531 departementspromemoria 2022:18 om att införa ett straffansvar för psykiskt våld. Genom
2532 att kriminalisera psykiskt våld i nära relationer stärker vi kvinnors rätt och deras möjlighet
2533 att komma ur en destruktiv relation innan det är för sent. Som en del i det arbetet ser vi att
2534 det är positivt att förbudet för att beslagta meddelanden mellan en brottsmisstänkt och
2535 närstående person är avskaffat sedan 1 juli 2022.

2536
2537 För att upptäcka fler tjejer och kvinnor som far illa behöver vi vara fler som reagerar och
2538 vågar se våldet. Det handlar dels om att skydda kvinnan, dels om att hindra mannen från att
2539 begå våldsbrott. Personal inom till exempel skola, hälso- och sjukvård och tandvård är
2540 skyldiga enligt lag att anmäla om de misstänker att ett barn far illa. Centerkvinnorna vill att
2541 anmälningsskyldigheten för orosanmälan även ska omfatta oro för kvinnor som far illa i en
2542 nära relation, oavsett om barn finns med i bilden eller ej. Vi vill även att Polismyndigheten
2543 arbetar mer metodisk med anmälan om brott i nära relationer.

2544
2545 Enligt dagens regelverk har polisen befogenhet att avhysa personer från en plats utan
2546 brottsmisstanke, men ett gripande måste föregås av en brottsmisstanke med fängelsestraff
2547 på straffskalan. Det finns flera exempel på när kvinnor har anmält hotfulla män, och polisen
2548 inte har kunnat ingripa med hänvisning att inget brott har begåtts som legitimerar ett
2549 gripande. Ofta föregås ett gripande av ett grövre brott, som våldtäkt, misshandel eller grov
2550 kvinnofridskränkning. Vi välkomnar förslaget i Tidöavtalet att införa obligatorisk häktning vid
2551 brott som har minst ett års fängelse som minimistraff vilket därmed innefattar grov
2552 kvinnofridskränkning. Centerkvinnorna vill ge polisen ytterligare utökad och mer specifik
2553 befogenhet att ingripa och gripa en misstänkt förövare genom att införa Lagen om
2554 omhändertagande av kvinnofridskränkare (LOK), som ska innefatta även brott som olaga hot
2555 och överträdelse av kontaktförbud. LOK skulle dels ge polisen större rätt att omhänderta en
2556 misstänkt brottsling, dels ge polisen möjlighet att utarbeta tydligare riktlinjer för
2557 omhändertagande.

2558
2559 Ytterligare en aspekt i polisens arbete är geografiska skillnader och förutsättningar. I vissa
2560 delar av landet ansvarar en relativt liten personalgrupp för en stor landyta. Det är viktigt att
2561 polisens beredskap och kompetens inte kompromissas bort – specialistkompetens och en
2562 allmänt högre kunskap ska finnas tillgänglig i hela landet och det måste finnas medel för
2563 det. Även i utveckling och implementering av metoder och rutiner måste det perspektivet
2564 inkluderas, så att polisen får förutsättningar och resurser att arbeta utifrån de villkor som
2565 finns i olika regioner. För Centerkvinnorna rör sig detta om en vital del av rättstryggheten:
2566 att den rättstrygghet som polisen ska upprätthålla gentemot individen inte ska skilja sig åt
2567 beroende på var individen bor. Geografi får aldrig vara en anledning till sämre skydd och
2568 sämre rättigheter. Därför vill vi att landsbygdsperspektivet ska inkluderas i utveckling och
2569 implementering av polisens metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.

2570

2571 **3.1.3 Gör "kön" till grund för hatbrott**

2572 Könsmaktsordningen är fortfarande påtaglig i Sverige. Studier har visat att vid en majoritet
2573 av misshandelsfall i hemmet med män som förövare och kvinnor som offer är syftet med

2574 misshandeln att uppnå eller vidmakthålla dominans över kvinnan, tysta henne, skrämma
2575 henne och ha kontroll över relationen. När män misshandlar, våldtar, mördar eller på något
2576 annat sätt begår ett brott mot en kvinna för att hon just är kvinna så är det viktigt att
2577 motivet till brottet belyses. Är syftet med brottet att vidmakthålla dominans över kvinnan, så
2578 är det ett brott mot kvinnan som hon utsätts för enbart på grund av sitt kön. Genom att
2579 klassificera detta som hatbrott kommer domstolarna kunna döma ut hårdare straff.
2580 Centerkvinnorna vill därför att i de fall där mannens syn på kvinnan ligger till grund för
2581 agerandet ska brottet klassificeras som ett hatbrott.

2582 **3.1.4 Stärk kvinnojourerna**

2583 Kvinnojourerna gör idag en stor del av det arbete som egentligen bör ligga på kommunerna:
2584 att ge stöd och skydd till utsatta kvinnor. Trots det vet vi att många kvinnojourer kämpar
2585 med finansieringen. Det här är ett ansvar som åligger kommunerna enligt socialtjänstlagen.
2586 Kommunerna ska när som helst under dygnet kunna säkerställa att en kvinna som behöver
2587 skydd får det. När det gäller exempelvis vård av missbrukare, ett ansvar som också ligger på
2588 kommunerna och som ibland utförs av andra utövare, så behöver dessa aktörer inte kämpa
2589 för sin överlevnad och leva på kortsiktiga bidrag. Det är orimligt att kvinnojourer som utför
2590 ett synnerligen viktigt arbete, och vars arbete egentligen borde ligga på kommunen, ska
2591 behöva slåss för ekonomisk överlevnad. Vi menar att det är det offentligas skyldighet att
2592 trygga finansieringen av kvinnojourer, men att arbetet fortfarande ska bedrivas av jourerna
2593 då de besitter en unik erfarenhet och stor kompetens. Centerkvinnorna vill se att kommuner
2594 i högre utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal och stödjer organisationer som
2595 arbetar våldsförebyggande och med stöd till våldsutsatta. När behov av tolk finns ska
2596 kommunen också stå för kostnaden utan att socialtjänst är närvarande. Enligt
2597 socialtjänstlagen kan akuta insatser ges omgående, utan utredning, om behov finns.
2598 Socialtjänstlagen efterföljs inte alltid på den här punkten. Vi vill att alla kommuner ska
2599 säkerställa skyddat boende inom ett dygn från det att anmälan inkommer eller från det att
2600 våldet upptäcks. Det handlar om liv och död. Vi vill också att personer som lever under hot
2601 eller förföljelse, eller som i övrigt har behov av skydd, enklare ska kunna få ett starkare
2602 skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsregistret.
2603

2604 Centerkvinnorna vill att kvinnojourerna finns kvar och att deras verksamhet fortsätter att
2605 drivas så som den har gjorts. Däremot vill vi att kommunernas ansvar för att kvinnojourernas
2606 verksamhet finns tillgänglig fastslås i lagtext, förslagsvis i kommunallagen eller i
2607 socialtjänstlagen. Vi ser också att skyddade boenden ska kvalitetssäkras och att ansvarig
2608 myndighet får i uppdrag att ta fram en mall för kvalitetssäkring som samtliga skyddade
2609 boenden ska uppfylla. Denna mall bör tas fram i samråd med kvinnojourerna som har stor
2610 erfarenhet av att bedriva skyddade boenden. Vid placering på skyddat boende får kvinnan
2611 oftast ett placeringsbeslut, som beslutas av socialtjänsten. Vi vill att skyddade boenden
2612 regleras så att barn – det är omkring 6 000 barn varje år som följer med sin förälder till
2613 skyddat boende – också omfattas av ett placeringsbeslut. Placeringsbeslut kan verka
2614 skrämmande och svårt och som ett hot mot föräldern, men placeringsbeslutet ska finnas till
2615 för att skydda och stötta barnet i en svår situation, så att barnet får tillgång till stöd och
2616 uppföljning utan att ansvaret för det läggs på kvinnojourerna.
2617

2618 Kvinnojourernas skyddade boenden uppges vara under stor press och nästan alla
2619 kvinnojourer uppges ha tvingats neka kvinnor som sökt boende, på grund av platsbrist. Att
2620 ha möjlighet att få en egen bostad och på det sättet kunna gå vidare med livet är centralt för
2621 att kvinnor ska få tillgång till sin frihet. Därför vill Centerkvinnorna att det införs en
2622 bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Kommuner ska också vara skyldiga
2623 att tilldela kvinnor som befinner sig på skyddat boende en kontaktperson som håller kontakt

2624 under tiden hon befinner sig i skyddat boende och tiden efter att hon har flyttat från det
2625 skyddade boendet. En annan aspekt att ha med är husdjur. Förövare ger sig ofta på även
2626 husdjur som en del i maktutövandet, vilket påverkar kvinnas val att lämna en våldsman.
2627 Därför kan det vara avgörande att det finns platser på skyddade boenden för kvinnor med
2628 husdjur. Skyddade boenden ska också finnas till för alla, därför vill vi att det tillsätts en
2629 utredning av förekomsten av skyddade boenden anpassade för personer med intellektuell
2630 funktionsnedsättning och vad som krävs för att skapa fler tillgängliga boenden som är
2631 anpassade för de våldsutsatta individuella behov.

2632

2633 **3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner**

2634 Kommunerna är ansvariga för att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn får rätt till
2635 stöd och hjälp. Därför är det centralt att alla kommuner har handlingsplaner för ingripande
2636 vid våld i nära relationer samt att det tydliggörs vilket stöd som de våldsutsatta är
2637 berättigade till. Dessa handlingsplaner bör också ha ett tydligt fokus på systematiska
2638 våldsförebyggande insatser som kommunen ska arbeta med för att minska våldet. Det
2639 våldsförebyggande arbetet måste stärkas i både skolan och på mödravårdscentralen genom
2640 ökad information om våld i nära relationer. Vi vill att varje kommuns socialtjänst ska ha en
2641 enhet med särskild kunskap om våld i nära relation. Idag har knappt hälften av landets alla
2642 kommuner så kallade kvinnofridsteam.

2643 **3.1.6 Inför Huskurage**

2644 Att grannar reagerar när något inte verkar stämma kan vara livsavgörande. Vi vill därför att
2645 alla kommuner inför Huskurage i sina kommunala bostäder, som ett sätt att uppmuntra till
2646 civilkurage och förebygga våld som sker i hemmet. Huskurage är en metod framtagen av
2647 föreningen med samma namn. Metoden syftar till att grannar ska våga uppmärksamma då
2648 de misstänker att de hör att våld sker i bostadshuset. I det våldsförebyggande arbetet är det
2649 också av yttersta vikt att det möjliggörs för personer som har våldsproblem, men inte är
2650 dömda, att få rätt till vård och behandling.

2651 **3.1.7 Lex-Lotta behövs**

2652 Polisen och kommunen har idag en stark samverkan när det gäller frågan om våld i nära
2653 relation. Det är särskilt viktigt att denna samverkan konkretiseras i samverkansavtal. För att
2654 fortsätta stärka detta arbete och säkerställa att stödet som ges blir mer enhetligt vill
2655 Centerkvinnorna även se att det införs kvinnofridshus i varje region. Där ska kvinnor kunna
2656 få samlad hjälp och stöd då både polis, socialtjänst och vård kan finnas under samma tak.

2657 Vid flera fall då kvinnor mördats har det i efterundersökningarna framkommit att kvinnorna i
2658 tidigare skeden gjort ett eller flera försök att anmäla förövaren. Det bör därför ses som ett
2659 stort misslyckande av samhället att det dödliga våldet inte har kunnat förebyggas.
2660 Centerkvinnorna vill därför inrätta en Lex-Lottalagstiftning, där det bör ingå en lagskärpning
2661 för myndigheters samverkan, samt att det tillsätts en haverikommission som granskar
2662 ärenden där kvinnor dödas av en närstående. Lex-Lottalag är ett initiativ som togs av
2663 ideella krafter efter det uppmärksammade mordet på Lotta Rudholm 2016. Lex-
2664 Lottalagstiftningen innehåller en rad åtgärder med syfte att stärka skyddet för kvinnor som
2665 upplever våld i nära relation. En Lex-Lottalagstiftning kan även innehålla skrivningar som gör
2666 att dessa typer av brott faller under allmänt åtal, vilket skulle innebära att en åklagare ska
2667 fortsätta en förundersökning trots att den brottsutsatta inte medverkar. Detta kan hjälpa
2668 många av de kvinnor som skräms till tystnad och drar tillbaka sina vittnesmål.

2669 **3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet**

2670 Under hösten 2017 synliggjorde det virala uppropet #metoo övergrepp och strukturer som
2671 Centerkvinnorna länge har påtalat. I stort sett alla branscher publicerade sina egna upprop
2672 och vittnesmålen flödade. Frågan om sexuella trakasserier på arbetsplatsen hamnade på

2673 både näringslivets och politikens dagordningar. Det har lett till en ökad kännedom bland
2674 allmänheten och arbetsgivare. Centerkvinnorna är optimistiska, men vi anser att det
2675 återstår mycket arbete för att förändra strukturer och attityder som möjliggör sexuella
2676 trakasserier.

2677 Vi anser att tryggheten behöver stärkas för dem som utsätts för sexuella trakasserier eller
2678 övergrepp på arbetsplatsen. Alla har rätt att känna sig trygga på jobbet. Ingen ska behöva
2679 utstå trakasserier eller sexuellt ofredande vare sig av sina chefer eller kollegor. Samtidigt vet
2680 vi att sexuella trakasserier och andra oönskade beteenden är vanligt i arbetslivet. Ingen
2681 bransch är skonad. Vi vill att arbetsgivare ska ha tydliga riktlinjer för hantering av sexuella
2682 trakasserier på arbetsplatsen. Vi anser att en grundlig och skyndsamt utredning inte får ta
2683 längre tid än sex månader samt att det måste bli enklare att avskeda en person som
2684 trakasserat. Efter en skriftlig varning och en möjlighet att bättra sig ska arbetsgivaren inte
2685 behöva undersöka möjlighet till omplacering av en arbetstagare som trakasserar. Om
2686 trakasserierna fortgår måste snarare uppsägning eller avsked vara nästa steg.

2687 Inte ens efter #metoo prioriterade myndigheterna arbetet mot sexuella trakasserier i
2688 tillräckligt hög utsträckning. Centerkvinnorna vill att samtliga statliga myndigheter åläggs att
2689 inventera arbetsmiljön och stärka arbetet för att förebygga sexuella trakasserier. Också
2690 kommuner, regioner och arbetsmarknadens parter skulle kunna föregå med gott exempel
2691 och arbeta än mer förebyggande för att förhindra förekomsten av sexuella trakasserier i
2692 arbetslivet.

2693 **3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta ska få utbildning**

2694 Idag ges ytterst få kurser i våld i nära relationer på grundnivå i yrkesutbildningar hos de
2695 professioner som ofta möter de våldsutsatta. Utbildningsinsatserna riktar sig ofta istället till
2696 redan färdigutbildad personal, som har valt att arbeta specifikt med frågan. Därför ska ett
2697 starkare utbildningsfokus i dessa frågor finnas redan på grundutbildningsnivå.

2698 De senaste åren har allt fler yrkesgrupper, såsom tandsköterskor med flera, fått upp ögonen
2699 för våld i nära relationer. Centerkvinnorna anser att allt fler yrkesgrupper i samhället borde
2700 utbildas i att upptäcka och förhindra våld mot kvinnor, då det är ett stort samhällsproblem.
2701 Nationellt Centrum för Kvinnofrids, NCK:s, webbutbildning borde därför bli tillgänglig för fler
2702 yrkesgrupper. Därför vill Centerkvinnorna öka NCK:s grundanslag kraftigt.

2703 **3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel**

2704 Enligt utlänningslagen kan människor som invandrat till Sverige i syfte att ingå en
2705 samborelation eller äktenskap enbart få tillfälligt uppehållstillstånd. Syftet med detta är att
2706 förhindra skenäktenskap. Det innebär att den part som invandrat till Sverige för att ingå en
2707 relation kan få permanent uppehållstillstånd efter två år med förutsättning att förhållandet
2708 kvarstår annars riskerar denna part att utvisas. Det finns dock undantag från den så kallade
2709 2-årsregeln, till exempel att den invandrade parten eller dennes barn blivit utsatt för våld
2710 eller annan allvarlig kränkning av den andra parten. Som kvinnoförbund är det viktigt att
2711 säkra kvinnors rättigheter, oavsett medborgarskap eller ursprung. Centerkvinnorna vill verka
2712 för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade överallt och bygga på relevant kunskap
2713 om våldet och inte subjektiva bedömningar. Om relationen upphör ska tillfälligt
2714 uppehållstillstånd ges i två år med krav på sysselsättning. Centerkvinnorna vill även verka
2715 för att personer som får uppehållstillstånd via äktenskap/partnerskap ska ha möjlighet att få
2716 uppehållstillstånd prövat på egna skäl redan från start.

2717

2718 **3.1.11 Göm inte utsatta kvinnor!**

2719 För vissa kvinnor som utsatts av våld av sin partner slutar inte våldet när de har lämnat
2720 relationen. I stället fortsätter hoten och våldet och kvinnan tvingas att lämna sin frihet för en
2721 bräcklig trygghet, med skyddad identitet. Förövaren får ofta fortsätta leva sitt fria liv, ibland

2722 efter ett avtjänat straff, men det finns exempel där kvinnor fått skyddad identitet och den
2723 utpekade förövaren tilldelats kontaktförbud, utan att förövaren är dömd för brott. Gömda
2724 kvinnor upplever inte bara en begränsad tillvaro och stress i vardagen, utan även de
2725 juridiska och praktiska svårigheter som det innebär att byta personuppgifter och dessutom
2726 leva med en skyddad identitet.

2727 Centerkvinnorna vill att utgångspunkten i arbetet alltid ska vara att det inte är den utsatta
2728 kvinnan som ska behöva flytta eller gömma sig helt. Det måste vara förövarens frihet som
2729 begränsas. I dag har socialtjänsten i uppdrag att våldsamma män ska upphöra med sitt
2730 beteende. I det uppdraget vill Centerkvinnorna att beviljade kontakt- och vistelseförbud tas i
2731 beaktning i stödet. Vid beviljat vistelseförbud, ingår en form av stöd att söka bostad på
2732 annan ort. I stället för att placera ut de utsatta i nya bostäder på en annan ort bör fokus
2733 ligga på att flytta på förövaren. Detta är en ren skyddsinsats för den som är utsatt för våld.
2734 Utsatta kvinnor inte ska gömmas.

2735 Trots att utgångspunkten ska vara att flytta på förövaren, kommer det tyvärr att finnas fall
2736 då det absolut säkraste är att den utsatta flyttar och byter identitet. I ett sådant fall har
2737 samhället misslyckats eftersom kvinnans trygghet villkoras av grova inskränkningar i
2738 friheten. Nätverket Gömda kvinnor har rapporterat om höga omkostnader för bland annat
2739 upprepade flykter, advokatkostnader och utdragna bodelningsprocesser, i kombination med
2740 förlorad arbetsinkomst. Centerkvinnorna vill att den som tvingas fly och leva gömd, ska ha
2741 rätt till full kompensation för de merkostnader som tillkommer, såsom larmanordningar, nya
2742 telefonabonnemang och övriga utgifter för säkerheten, men även utebliven inkomst. Vi vill
2743 även att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med skyddade
2744 personuppgifter, eftersom det finns exempel på att kvinnor med skyddade personuppgifter
2745 mött stora svårigheter att få banklån och därigenom begränsas ytterligare i sitt liv.

2746 Bara det faktum att kvinnor tvingas leva gömda är ett tillräckligt svek från samhället. Under
2747 dessa omständigheter får ingenting annat gå fel från myndigheternas sida. Så är dock inte
2748 fallet – det händer att myndigheter röjer skyddade personuppgifter och det är
2749 oacceptabelt.²⁸ För att säkra kvinnors skydd vill Centerkvinnorna att en bred översyn över
2750 hur myndigheter och andra offentliga instanser behandlar skyddade personuppgifter
2751 genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana uppgifter ska behandlas med högsta
2752 sekretess.

2753

2754

3.1.12 Ingen vårdnad vid våldsdöm

2755 Eftervård – våld efter att en relation har tagit slut – kan ta sig flera uttryck, men i de fall då
2756 det finns barn med i bilden blir de ofta indragna. Förövaren kan använda barnen på olika
2757 sätt mot den utsatta, genom att prata illa om den andra föräldern inför barnen, hota med
2758 vårdnadstvist och i vissa fall till och med använda barnen för att komma åt den andra
2759 föräldern och skada denna. När föräldrar inte kommer överens om vårdnad, boende och
2760 umgänge, kan det leda till en vårdnadstvist. Det är då domstolar som beslutar om detta.

2761

2762 Enligt en kartläggning från Jämställdhetsmyndigheten har förekomsten av våld en väldigt
2763 liten påverkan på domstolars beslut i frågor om vårdnad, boende och umgänge.²⁹ Enligt
2764 föräldrabalken ska barnets bästa och inte föräldrarnas rätt vara avgörande för alla frågor om
2765 vårdnad, boende och umgänge. När domstolen ska besluta om vårdnad, boende och

²⁸ Jämställdhetsmyndigheten 2022:10.

https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/bdog4rrb/2022_10-delrapport-skyddade-personuppgif.pdf

²⁹ Jämställdhetsmyndigheten 2022:1.

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/uppgifter-om-vald-ar-inget-undantag/>

2766 umgänge, ska den göra en riskbedömning. Jämställdhetsmyndighetens kartläggning visar
2767 att riskbedömningarna ofta är bristfälliga – förekomst av våld vägs inte ens alltid in i dessa –
2768 men också att våld sällan betraktas som en risk. I stället är en samarbetslinje etablerad i
2769 svenska domstolar, där samarbetsvårigheter anses vara den största risken för barnet. Våld
2770 är inte en samarbetsvårighet. Samarbetslinjen bygger på frivillighet och förutsätter två
2771 parter med ansvar och med jämställt maktförhållande.
2772

2773 För Centerkvinnorna är det självklart att barn inte ska behöva växa upp i våldsamma hem. I
2774 vårdnadstvister måste risken för att barnet utsätts för fara och våld tas i beaktande, och den
2775 risken torde vara hög om den ena föräldern bevisligen är våldsam. Under 2021 infördes ett
2776 särskilt barnfridsbrott som delvis åberopar barnets rätt i sådana fall. Barnfridsbrottet har
2777 gjort det brottsligt att låta ett barn bevittna våld, och en dom med ett drabbat barn bör ha
2778 en betydelse i vårdnadstvister. Vi anser dock att det inte är tillräckligt. En individs
2779 demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter ska aldrig kunna kompromissas bort bara
2780 för att individen har barn med sin förövare.

2781 Det en skymf mot kvinnans rättigheter att inte alls ta hänsyn till hennes situation i utan
2782 tvinga henne till otrygghet och osäkerhet när hon ska dela vårdnaden om ett gemensamt
2783 barn med sin förövare. Därför vill vi att riskbedömningarna generellt förbättras i
2784 vårdnadstvister, att förekomsten av våld ska vara ledande i bedömningar av vårdnad,
2785 boende och umgänge, och att samarbetspresumtionen upphävs då det har förekommit våld.
2786

2787 I de fall då kvinnan är gömd och lever med skyddade personuppgifter vill Centerkvinnorna
2788 att det inte ska förekomma något umgänge. Umgängesrätt med förövaren är ett direkt hot
2789 mot hennes personliga säkerhet, ett skydd som samhället är skyldig henne. Det går även att
2790 starkt ifrågasätta värdet för barnen av ett sådant umgänge.
2791

2792 **3.1.13 Sekretess för den utsattas skull**

2793 En ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (SOL) ger sjukvården rätt att bryta
2794 sekretess och ge möjlighet att dela information om en patient, om uppgifterna anses kunna
2795 förebygga allvarliga våldsbrott. De anställda har rätt att bryta sekretess vid misstanke och
2796 det är bra, men vi vill även stärka upp arbetet för att upptäcka våld. Inom vården har flera
2797 enheter länge arbetat med att fråga om våld och att därmed öka möjligheten att upptäcka
2798 våld, men inte alla. Därför vill Centerkvinnorna att all vårdpersonal utbildas i att fråga om
2799 våld.
2800

2801 Samtidigt som det är bra att sekretessen kan hävas i vissa fall, måste den också stärkas på
2802 andra ställen. För att skydda uppgifter som framkommer i journalen vill Centerkvinnorna
2803 införa säker journalföring med garanterad sekretess. I dag är journaler lättåtkomliga med
2804 bank-ID via 1177. Det är ett bekymmer för personer som befinner sig i en kontrollerad
2805 tillvaro, som de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer gör, men också för dem som
2806 lever under hedersförtryck. Journaler är viktiga för dokumentation av skador. Vid misstanke
2807 om brott som våld i nära relation eller hedersvåld ska journalen föras under garanterad
2808 sekretess, som med all säkerhet inte kan nås av en annan person. Vissa vårdenheter har
2809 funktioner som kan dölja vissa uppgifter, och det vill Centerkvinnorna att alla ska ha.
2810

2811 **3.1.14 Ökat arbete på global nivå**

2812 Mäns våld mot kvinnor är en global pandemi som pågått länge, i hela världen. Det har gjorts
2813 globala ansträngningar för att stoppa våldet, bland annat genom FN:s Kvinnokonvention och
2814 genom Europarådets Istanbulkonvention. Syftet med Istanbulkonventionen är att skydda
2815 kvinnor och flickor från våld samt att förebygga våldet, men även att lagföra förövare och

2816 avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet.³⁰ EU har antagit Istanbulkonventionen och
2817 även adderat könsbaserat våld, gender-based violence, som ett tillägg i artikel 38 i fördraget
2818 om Europeiska Unionens funktionssätt (Treaty of the European Union, TFEU).
2819 Centerkvinnorna vill att Istanbulkonventionen internationaliseras genom att FN, vilket
2820 betyder att den blir en FN-konvention som ska vara tillgänglig för medlemsstater att
2821 ratificera och signera. Kvinnokonventionen (Committee on Elimination of Discrimination
2822 against Women, CEDAW) är å ena sidan en internationell konvention, men å andra sidan
2823 innehåller Istanbulkonventionen tydligare förpliktelser just vad beträffar våld mot kvinnor.
2824 Detta vill vi att fler länder tar efter.
2825

2826 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2827 - Att statliga myndigheter, kommuner och regioner ska åläggas att stärka arbetet för
- 2828 att förebygga sexuella trakasserier.
- 2829 - Att det ska införas kvinnofridshus i alla regioner.
- 2830 - Att införa regleringen som gör det olagligt med sexistisk reklam.
- 2831 - Att elektronisk övervakning ska vara obligatorisk vid kontaktförbud.
- 2832 - Att möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud uppgraderas till ett
- 2833 vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer, som utgör ett hot mot en annan i
- 2834 ett större geografiskt område.
- 2835 - Att en anmälan om grov kvinnofridskränkning ska kunna medföra elektronisk
- 2836 övervakning med fotboja av den misstänkte under utredningstiden efter beslut av
- 2837 åklagare.
- 2838 - Att lagen om omhändertagande av kvinnofridskränkare införs.
- 2839 - Att ett landsbygdsperspektiv ska inkluderas i utveckling och implementering av
- 2840 polisens metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.
- 2841 - Att varje kommun ska ha en enhet med särskild kompetens om våld i nära relation.
- 2842 - Att psykiskt våld kriminaliseras.
- 2843 - Att kön läggs till som grund för hatbrott.
- 2844 - Att anmälningsskyldigheten för orosanmälan även ska omfatta oro för vuxna som
- 2845 far illa i en nära relation.
- 2846 - Att samtliga kommuner ska säkerställa skyddat boende inom ett dygn från att
- 2847 anmälan inkommer eller från det att våldet upptäcks.
- 2848 - Att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och deras barn.
- 2849 - Att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som i övrigt har behov av
- 2850 skydd, enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina personuppgifter i
- 2851 folkbokföringsregistret.
- 2852 - Att principen om Huskurage ska införas i alla kommunala bostadsbolag och att
- 2853 privata bostadsbolag ska uppmuntras att införa densamma.
- 2854 - Att det ska införas en så kallad Lex-Lottalagstiftning.
- 2855 - Att kvinno-, tjej- och ungdomsjourer ska få en långsiktig finansiering.
- 2856 - Att kommuner i större utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal med tjej- och
- 2857 kvinnojourer.
- 2858 - Att kommuners ansvar för att kvinnojournernas uppdrag och verksamhet finns
- 2859 tillgänglig för kommunernas invånare fastslås i kommunallagen.
- 2860 - Att uppdraget för kvinnojournernas verksamhet förtydligas och kvalitetssäkras.
- 2861 - Att kommunen ska stå för kostnaden för tolkning även när behov uppstår utan att
- 2862 socialtjänsten är närvarande.
- 2863 - Att skyddade boenden ska kvalitetssäkras.

³⁰ Nationellt Centrum för Kvinnofrid. <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/mans-vald-mot-kvinnor-ett-globalt-perspektiv/istanbulkonventionen/>

- 2864 - Att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram en mall för kvalitetssäkring som
- 2865 samtliga skyddade boenden ska uppfylla.
- 2866 - Att skyddade boenden ska regleras.
- 2867 - Att de som placeras på skyddat boende får en kontaktperson, som är ansvarig för
- 2868 att hålla kontakt med personen efter att denne har lämnat det skyddade boendet.
- 2869 - Att det ska tillsättas en utredning om förekomsten av skyddade boenden
- 2870 anpassade för personer med intellektuella funktionsnedsättningar och vad som
- 2871 krävs för att skapa fler tillgängliga boenden som är anpassade för de våldsutsattas
- 2872 individuella behov.
- 2873 - Att målsättningen för en utredning om sexuella trakasserier är att den ska ske
- 2874 skyndsamt och företrädesvis färdigställas inom sex månader.
- 2875 - Att arbetstagare som har begått sexuella trakasserier enklare ska kunna avskedas
- 2876 istället för omplaceras.
- 2877 - Att NCK:s grundanslag utökas kraftigt.
- 2878 - Att verka för att personer som får uppehållstillstånd via äktenskap eller partnerskap
- 2879 ska ha möjlighet till att få uppehållstillstånd prövat på egna skäl redan från start.
- 2880 - Att verka för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade överallt och bygga på
- 2881 relevant kunskap om våldet och inte subjektiva bedömningar.
- 2882 - Att utgångspunkten alltid ska vara att förövaren ska flytta på sig.
- 2883 - Att personer med utdelat vistelseförbud anvisas att söka bostad på annan ort.
- 2884 - Att den som tvingas till att leva med skyddade personuppgifter ska ha rätt till full
- 2885 kompensation för de merkostnader som tillkommer.
- 2886 - Att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med skyddade
- 2887 personuppgifter.
- 2888 - Att en bred översyn över hur myndigheter och andra offentliga instanser behandlar
- 2889 skyddade personuppgifter genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana
- 2890 uppgifter ska behandlas med högsta säkerhet.
- 2891 - Att riskbedömningarna i vårdnadstvister förbättras.
- 2892 - Att förekomst av våld ska tas i beaktande och vara ledande för beslut om vårdnad,
- 2893 boende och umgänge.
- 2894 - Att samarbetspresumtionen i vårdnads mål upphör när våld förekommit.
- 2895 - Att vårdpersonal utbildas i att fråga om våld.
- 2896 - Att alla vårdenheter ska ha möjlighet till en säker journalföring med garanterad
- 2897 sekretess på särskilda uppgifter.
- 2898 - Att Istanbulkonventionen internationaliseras genom FN.
- 2899

2900 **3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och förtryck**

2901 Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kräver strukturellt och långsiktigt arbete samt
 2902 att hela samhället kraftsamlar på flera olika nivåer samtidigt. Som liberala feminister står vi
 2903 upp för människors frihet och egna val, oavsett bakgrund och religiös tillhörighet. Arbetet
 2904 för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck är en av vår tids viktigaste
 2905 jämställdhetsfrågor och har sin grund i de mänskliga fri- och rättigheterna. Därför är det
 2906 angeläget att värna om demokrativillkoret och förhindra att skattemedel går till
 2907 trossamfund, skolor och organisationer som hindrar bekämpandet av hedersrelaterat våld
 2908 och förtryck.

2909
 2910 Både barn och vuxna lever under hedersrelaterat våld och förtryck och det måste förebyggas
 2911 och bekämpas skyndsamt. Såväl pojkar och män som flickor och kvinnor kan vara förövare.
 2912 En och samma person kan vara både offer för och utövare av våld och förtryck mot någon
 2913 annan. Att någon kontrollerar ens sms, att inte ha rätt att gå på restaurang med vänner, eller

2914 att tvingas gifta sig mot sin vilja är bara några exempel på vad hedersrelaterat våld och
2915 förtryck kan vara.

2916 Det som skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från exempelvis våld i nära relationer är
2917 framför allt att det hedersrelaterade våldet ofta har ett kollektiv som stöttar och
2918 uppmuntrar förövaren eller förövarna. Det kan vara hela släkter eller delar av slakten som på
2919 olika sätt utövar våld, kontroll och förtryck. Våldet drabbar flickor, pojkar och HBTQ
2920 personer. Forskning visar ett samband mellan religiositet och hedersrelaterat våld och
2921 förtryck. Däremot finns det inte något samband mellan våldsutövande och någon specifik
2922 religion. Hedersförtryck förekommer med andra ord inom många kulturer och religioner.

2923
2924 Vad som stipulerar denna heder kan vara olika, men har ofta en stark koppling till
2925 patriarkala normer och strukturer såsom kontroll av sexualitet. Sedan 1 juni 2022 har
2926 hedersförtryck en egen brottsrubricering, men ännu finns det mycket kvar att göra för att
2927 bekämpa våldet.

2928 **3.2.1 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld**

2929 Det finns fortfarande ingen nationell statistik över hur omfattande det hedersrelaterade
2930 våldet är, vilket försvårar arbetet. Centerkvinnorna vill därför att nationell statistik tas fram
2931 över hur utbrett hedersvåldets är. Enligt det nationella kompetensteamet, som ligger under
2932 länsstyrelsen i Östergötland, finns det omfattande kunskapsbrister men också stora
2933 variationer i hur myndigheter och kommuner följer och tolkar befintlig lagstiftning på
2934 området. Kunskapsluckor och felaktiga beslut kan utsätta individen för direkt fara, vilket har
2935 påvisats i flera fall. Centerkvinnorna vill se ökad kunskap och effektiva verktyg för personal
2936 som möter unga tjejer och killar som riskerar att utsättas för våld och förtryck i hederns
2937 namn. Genom att upptäcka och prata om problematiken kan fler flickor och pojkar få
2938 möjlighet att leva ett liv i frihet. Vi vill även att en nationell omfattande kunskapshöjning
2939 genomförs hos alla kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck, och
2940 för alla vuxna som möter barn och unga i sitt arbete. Detta för att säkerställa kvalitativt stöd,
2941 oavsett var personen bor. Inom ramen för denna kunskapshöjning vill vi att verktyg för att
2942 bemöta unga förtryckare, exempelvis unga "hederskontrollanter", utvecklas och
2943 implementeras. Att satsa på att möta förövare är en satsning på att bryta våldsspiralen och
2944 förändra beteenden, vilket i längden är oerhört gynnsamt för dem som blir utsatta för
2945 hedersrelaterat våld och förtryck. Ännu en väg att möta både dem som är utsatta, och dem
2946 som utsätter andra för hedersvåld, är genom civilsamhället. Ofta har ideella föreningar och
2947 organisationer unika förutsättningar att nå ut till dem som berörs. Därför vill
2948 Centerkvinnorna stärka stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa hedersvåld.
2949

2950 Centerkvinnorna vill att riktlinjer tas fram för hur individer utsatta för hedersrelaterat våld
2951 och förtryck ska bemötas av socialtjänsten. Vi vill också se ökad kunskap hos polis, åklagare
2952 och domstolsväsende samt personal inom vården. Vi vill även att det tas fram nationella
2953 riktlinjer för kommuner och myndigheter till stöd för mottagande och hantering av ärenden
2954 som rör ensamkommande flickor.

2955 **3.2.2 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap**

2956 Ingen flicka ska behöva leva som gift. Vi vet dock att ensamkommande flickor, nyanlända
2957 barn och kvinnor runt om i landet, tvingas leva i ett äktenskapsliknande förhållande eller i
2958 ett i övrigt otryggt sammanhang. Utöver behovet av stärkt kompetens hos kommunerna så
2959 behövs det även ett starkare skydd för att hämta hem och skydda de barn som förs ut ur
2960 landet. Därför välkomnar Centerkvinnorna att utreseförbud nu kan ges vid misstanke om att
2961 barn ska föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas.
2962 Centerkvinnorna vill se ett införande av en så kallad "Forced Marriage Unit", FMU, en
2963 särskild enhet mot tvångsäktenskap, likt den som finns i Storbritannien. FMU är en särskild

2964 enhet mot tvångsäktenskap, ett samarbete mellan brittiska inrikes-och
2965 utrikesdepartementet, som ansvarar för att ta hem barn som förs ut ur landet för att tvingas
2966 till exempelvis tvångsgifte eller könsstympning. Det ska vara möjligt att genomföra förhör på
2967 ambassader om barn tvingas utomlands för att ingå äktenskapsliknande förhållanden eller
2968 när flickor riskerar att utsättas för könsstympning.

2969
2970 Socialtjänsten har fått utökad befogenhet att agera när den upptäcker risk för
2971 hedersrelaterat våld. I dag kan socialtjänsten tilldela ett utreseförbud om det finns
2972 misstanke om att ett barn riskerar att föras ur landet för att giftas bort eller könsstympas.
2973 Nu när den har trätt i kraft, och vid ett antal tillfällen även har tillämpats, vill vi att den
2974 utvärderas så att dess funktionalitet utreds. Vi vill även att lagarna om barnäktenskapsbrott
2975 och könsstympning – vilka är lagar Centerkvinnorna står bakom – utvärderas eftersom det
2976 finns få fällande domar fastän vi vet att båda brotten förekommer.
2977

2978 **3.2.3 Motverka könsstympning och oskuldskontroller**

2979 Enligt svensk lag är det olagligt med könsstympning av flickor och kvinnor. Vi vet dock att
2980 detta trots allt sker. Könsstympning har inte någon medicinsk grund och innebär att större
2981 eller mindre delar av de yttre kvinnliga könsorganen tas bort eller skadas. Ingreppen görs
2982 oftast utan bedövning. Ingreppet kan ha gjorts innan flickan kom till Sverige, hon kan ha
2983 tvingats från Sverige till ett annat land för att genomgå könsstympningen eller så kan
2984 ingreppet ha skett dolt i Sverige. Svenska myndigheter har ansvar både för att professionellt
2985 bemöta, ge vård och omsorg till de flickor och kvinnor som blivit könsstympade samt att
2986 förebygga könsstympning.

2987
2988 Könsstympning av flickor och kvinnor genomförs till stor del för att kontrollera deras
2989 kroppar och sexualitet. Detsamma gäller så kallade "oskuldskontroller", där en flicka eller
2990 kvinna blir undersökt i sitt underliv mot sin vilja. Det är ett grovt sexuellt övergrepp och ett
2991 brott mot mänskliga rättigheter. Dessa övergrepp har bland annat att göra med
2992 föreställningen att mäns och familjers heder beror på kvinnors och flickors sexuella
2993 beteende. Könsstympning är en fruktansvärd tradition som bärs vidare av föräldrarna. Ofta
2994 är barnet litet när ingreppet sker, men det sociala trycket på barnet att inte berätta är stort
2995 genom hela livet. Centerkvinnorna vill arbeta med informationsinsatser gentemot föräldrar i
2996 syfte att förebygga könsstympning. Vi vill även att livslång anonymitet i rättsprocessen
2997 tillämpas för offren för att stödja dem som idag inte vågar anmäla.

2998 Centerkvinnorna vill också se ett starkare informationsuppdrag både till elev- och
2999 ungdomshälsan och till skolan när det gäller att informera om könsstympning, så kallade
3000 "oskuldskontroller" och barnets rättigheter. Vi vill att elev- och ungdomshälsans uppdrag
3001 stärks så att de aktivt ställer frågor som kan bidra till att upptäcka eventuella övergrepp. Vi
3002 vill även att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad samt att alla regioner
3003 måste säkerställa att berörda patienter får remiss för sådan åtgärd.

3004 **3.2.4 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck**

3005 Centerkvinnorna vill se stärka kunskaps- och utbildningsinsatser kring hedersrelaterat våld
3006 och förtryck. För att förbättra stödet till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck vill
3007 Centerkvinnorna att idén om kvinnofrids- och barnahus, som idag samlar polis,
3008 rättsväsende, socialtjänst och vård, också ska användas för att personer som utsatts för
3009 hedersrelaterat våld och förtryck ska få det stöd och den hjälp som de har rätt till. Vidare vill
3010 vi att möjligheten till stärkt skydd för flickor, kvinnor, pojkar och män som lever under
3011 hedersförtryck utreds.

3012 Det finns rättsfall där journaler delats inom en familj eller släkt av obehörig
3013 sjukvårdspersonal i syfte att få tillgång till känslig information. Det är en allvarlig kränkning

3014 av integriteten och har försatt offret i fara. Centerkvinnorna vill att regionerna tydligare
3015 informerar om brottets allvar till sina anställda och säkerställer att obehörig
3016 sjukvårdspersonal inte får tillgång till journaler utan samtycke från patient. Centerkvinnorna
3017 vill att anhörigvårdare går igenom en enklare granskningsprocess för att säkerställa att den
3018 vårdades rättigheter tillgodoses. Personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och
3019 förtryck och även unga med NPF-diagnoser, är exempel på grupper som skulle kunna vara
3020 extra utsatta vid vård av anhörig.

3021
3022 Enligt en reportageserie av SVT under hösten 2021 föregicks 15 procent av de
3023 omhändertaganden enligt LVU (Lagen om Vård av Unga) som de undersökt av
3024 hedersrelaterat våld. Att omhändertaga barn är en allvarlig åtgärd och själva
3025 omhändertagandet i sig ska inte vara ett mål utan ett verktyg för att skydda utsatta barn. För
3026 att de barn som omhändertas ska få bästa möjliga stöd, vill vi se en gedigen och omfattande
3027 utredning om organiseringen och kvalitén på Hem för Vård och Boende, så kallat HVB-hem,
3028 och även SIS-hem i Statens Institutionsstyrelses regi, där ungdomar som omhändertas
3029 enligt LVU kan placeras. I dag kan ungdomar som omhändertagits enligt LVU, exempelvis på
3030 grund av hedersrelaterat våld, placeras på ett SIS-hem. Detta utan att de utgör en fara för
3031 sig själva, vilket Centerkvinnorna inte anser är den trygghet som dessa ungdomar är i behov
3032 av. Att bli omhändertagen enligt LVU kan vara ett trauma i sig och de barn som
3033 omhändertas behöver en trygg och stärkande miljö. Vi vill därför undersöka möjligheten att
3034 dessa ungdomar ska kunna placeras på kvalitetssäkrade skyddade boenden, om placering i
3035 en familj inte går att hitta. LVU upphör när barnet fyller 18 år och är myndig, men kan vid
3036 särskilda fall förlängas till 21 år. Det är inte helt okomplicerat, eftersom en person enligt
3037 lagens mening är myndig vid 18 år, men fortfarande en ungdom och sällan har någon
3038 annanstans att ta vägen än till sitt tidigare hem. Centerkvinnorna vill att det utreds hur LVU
3039 fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld och vilket stöd som kan ges till den
3040 unga vuxna.

3041

3042 **3.2.5 Ökad tydlighet i förskola och skola**

3043 Skolan är en plats där barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.
3044 Utbildningen ska också "förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och
3045 de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på"³¹.
3046 Centerkvinnorna vill att Skolinspektionen ska ha större befogenheter att stänga skolor som
3047 bryter mot detta.

3048 För att upptäcka och skydda barn från hedersrelaterat våld och förtryck behöver
3049 skolpersonal få ökad kunskap. Centerkvinnorna vill att alla skolor ska ha en handlingsplan
3050 för hur skolan arbetar förebyggande, upptäckande och stödjande vid misstanke om
3051 hedersrelaterat våld och förtryck. Likaså måste skolan veta hur den ska agera vid misstanke
3052 inför ett skollov om bortgifte eller så kallade uppfostringsresor. Alla barn i Sverige har rätt
3053 till utbildning och skolhuvudmän bär ansvar för att säkerställa att barn går i skolan från och
3054 med det år de fyller 6 år. Här har skolhuvudmannen ett skolpliktsansvar. Även fristående
3055 skolor ska anmäla till skolhuvudman vid olovlig frånvaro. Centerkvinnorna vill att kommuner
3056 säkerställer sitt skolpliktsansvar samt att kommunen ska rapportera när det finns misstanke
3057 om att barn förs bort.

3058 Hedersrelaterat våld och förtryck yttrar sig i många olika typer av kontroll och
3059 våldsutövningar. I vissa fall är slöjan ett uttryck för förtryck och ett medel för att kunna
3060 kontrollera flickor och kvinnor, och i de fallen kommer vi alltid motarbeta tvång. Slöja är
3061 dock även ett plagg som många frivilligt väljer att bära utifrån religiös övertygelse. En religiös

³¹ Skollag (2010:800) 1 kap. §4

3062 övertygelse kan både barn och vuxna ha. Samtidigt som religionsfriheten är central är det
3063 lika viktigt att värna om individers rätt att avsäga sig en religion, värna allas rätt till
3064 yttrandefrihet och rätt att leva i trygghet. När det gäller slöja på barn i skolan stödjer
3065 Centerkvinnorna Skolverkets rekommendationer som säger att pedagoger ska ha rätt att
3066 förbjuda elever att bära heltäckande slöja i situationer när så bedöms nödvändigt. Det är
3067 viktigt att lagstiftningen värnar flickors rätt att vara barn och står upp för dessa flickor när
3068 slöjan är ett uttryck för förtryck. Skolverkets rekommendationer lutar sig enbart mot
3069 praktiska hinder i undervisningen och är inte tillräckligt tydligt vad gäller individens fria val.
3070 Därför vill vi se en större tydlighet i skollagen så att lärare och rektorer, med lagen i ryggen,
3071 ska ha en större möjlighet att förbjuda slöja i skolan vid förtryck och tvång i hederns namn.
3072 Vi vill att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i förlängningen
3073 även Skolverkets rekommendationer till förskola och grundskola.

3074 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3075 - Att både barns och vuxnas rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet
3076 respekteras.
- 3077 - Att informationsuppdraget till elev- och ungdomshälsan samt skolan stärks när det
3078 gäller att informera om könsstympning, oskuldkontroller, tvångsäktenskap och
3079 barnets rättigheter.
- 3080 - Att livslång anonymitet införs för offer för könsstympning.
- 3081 - Att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad och att alla regioner
3082 ska säkerställa att patienter får remiss för en sådan åtgärd.
- 3083 - Att informationsinsatser gentemot vårdnadshavare i syfte att förebygga
3084 könsstympning genomförs.
- 3085 - Att oskuldkontroller likställs med sexualbrott.
- 3086 - Att en kartläggning görs och att nationell statistik tas fram gällande hur utbrett
3087 hedersvåldet är.
- 3088 - Att anhörigvårdare går igenom en enklare granskningsprocess för att säkerställa att
3089 den vårdades rättigheter tillgodoses.
- 3090 - Att all förskole- och skolpersonal ska få kunskap om hedersrelaterat våld och
3091 förtryck.
- 3092 - Att en nationell kunskapshöjning genomförs om hedersrelaterat våld och förtryck
3093 bland alla vuxna som möter barn och unga i förskola, skola, fritidsverksamhet och
3094 vård. Inom ramen för denna kunskapshöjning ska verktyg för att bemöta unga
3095 förtryckare, exempelvis unga "hederskontrollanter", utvecklas och implementeras.
- 3096 - Att stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa hedersvåld stärks.
- 3097 - Att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar förebyggande,
3098 upptäckande och stödjande vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.
- 3099 - Att det ska genomföras en nationell omfattande kunskapshöjning hos alla
3100 kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck.
- 3101 - Att kunskaperna om hedersrelaterat våld och förtryck ska öka genom utbildning av
3102 all anställd personal inom rättsväsendet.
- 3103 - Att socialtjänstens möjlighet att enligt socialtjänstlagen utdela utreseförbud och
3104 dess funktionalitet utvärderas.
- 3105 - Att en särskild enhet mot tvångsäktenskap införs, likt den som finns i
3106 Storbritannien (benämns där Forced Marriage Unit).
- 3107 - Att lagarna med barnäktenskapsbrott och förbud mot kvinnlig könsstympning
3108 utvärderas.
- 3109 - Att det tillsätts en omfattande utredning för att utreda organiseringen och kvalitén
3110 på HVB-hem och SIS-boenden.
- 3111 - Att det utreds hur LVU har fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld
3112 och vilket stöd som kan ges till den unga vuxna.

- 3113 - Att möjligheten att placera ungdomar enligt LVU på kvalitetssäkrade skyddade
3114 boenden undersöks.
3115 - Att en utredning tillsätts som undersöker vilket stöd samhället kan och bör ge
3116 ungdomar som omhändertagits enligt LVU när de har fyllt 18 år.
3117 - Att inom ramen för skolpliktsansvaret ge skolhuvudmän i uppdrag att årligen
3118 rapportera antalet barn som har eller som det finns stark misstanke om att de
3119 har förts bort.
3120 - Att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i
3121 förlängningen även Skolverkets rekommendationer avseende slöja i förskola och
3122 grundskola.
3123 - Att skattemedel inte ska gå till trossamfund och organisationer som undergräver
3124 demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter.
3125 - Att det ska tas fram nationella riktlinjer till alla landets kommuner i hanteringen av
3126 ärenden som rör ensamkommande flickor.
3127 - Att utredning tillsätts för att se över lämplig straffpåföljd för föräldrar som
3128 inskränker barnets rätt till utbildning inom ramen för skolplikt.
3129 - Att en nationell omfattande kunskaphöjning genomförs hos alla myndigheter,
3130 regioner och kommuner kring hedersrelaterat våld och förtryck.
3131

3132 **3.3 Jämställd maktfördelning**

3133 Att kvinnor och män ska ha lika möjlighet till makt och inflytande borde vara en självklarhet i
3134 ett av världens mest jämställda länder. Trots det har vi en bit kvar innan målet är nått. En
3135 jämställd maktfördelning kräver också ett jämställt ägande och ekonomiskt inflytande för
3136 både kvinnor och män.

3137 **3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser**

3138 Kvinnor är fortsatt underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna. På region-
3139 och riksdagsnivå ser det bättre ut. I offentligt styrda bolag ser vi också att ytterst få
3140 ledamöter är kvinnor. Detta visar tydligt att vi inte kan vara nöjda och att vi måste fortsätta
3141 vårt arbete för ökad jämställd maktfördelning.

3142 Centerkvinnorna vill att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga, regionägda och
3143 kommunala bolagsstyrelser. Vi vill också se satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till
3144 bolagsstyrelser.

3145 **3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag**

3146 En jämställd maktfördelning är central ur flera olika aspekter. Dels är det viktigt i en
3147 demokrati att de folkvalda representerar folket. Dels sänder det viktiga signaler om
3148 jämställdhet till framtida generationer. Genom att fler barn växer upp i ett samhälle där alla
3149 individer har lika möjligheter till makt och inflytande kan vi förändra historiska normer och
3150 strukturer. Det är därför viktigt att valberedningar tar hänsyn till jämställdhet i sitt arbete.
3151

3152 Politiken är en av de mest jämställda sektorerna, men ser man till den reella jämställdheten
3153 så råder det stora könsskillnader. Kvinnor möter bland annat högre krav, utsätts för
3154 sexualiserade kommentarer, trakasserier, hot och våld och hoppar av sina politiska uppdrag
3155 i större utsträckning än män.³² Detta är allvarligt för vår demokrati. Centerkvinnorna vill att
3156 samtliga partier ska arbeta aktivt för att möjliggöra fler kvinnor på förtroendeuppdrag,
3157 oavsett politisk nivå. Vi vill att alla ska ha goda förutsättningar att ta politiska uppdrag.
3158 Därför vill vi också att uppdragen ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att
3159 kombinera med både arbets- och familjeliv, till exempel genom att det ska vara möjligt att

³² Jämställdhetsmyndigheten (2019) "Kvinnor har det tuffare än män i politiken"

3160 vara föräldraledig från politiska uppdrag.

3161

3162 **3.3.3. Jämställd makt i internationella sammanhang**

3163 Historiskt sett har såväl de högsta maktpositionerna som platser i folkvalda församlingar
3164 tillhört män och kvinnors inflytande i samhällen har varit begränsade. För att kvinnor ska få
3165 ta plats i förtroendevalda församlingar och kunna nå de högsta positionerna såväl inom
3166 politik som inom näringslivet, vill Centerkvinnorna främja internationellt systerskap. Vi tror
3167 att genom samverkan med organisationer med liknande värdegrund och ideologisk
3168 kompass, och genom deltagande i internationella nätverk, kan vi stötta varandra och inte
3169 bara stärka liberala värderingar utan även stärka kvinnors inflytande och maktinnehav.

3170

3171 Flera studier har bekräftat att kvinnors medverkan i fredsprocesser spelar en avgörande roll
3172 för huruvida arbetet ska lyckas och vara hållbart. Fredsbevarande insatser med ökat
3173 kvinnligt deltagande har förbättrat effektivitet och i högre utsträckning främjat mänskliga
3174 rättigheter och skydd av civila. Centerkvinnorna vill också att FN:s resolution 1325, om
3175 kvinnor, fred och säkerhet, hedras och att följs, så att kvinnor får plats vid
3176 förhandlingsborden i freds- och säkerhetsförhandlingar. Vi vill också se en ny FN-resolution
3177 om kvinnors politiska deltagande och inflytande i politiken. Det tror vi är gynnsamt för fler
3178 hållbara och effektiva beslut. Sverige som medlemsland i FN ska sträva efter att
3179 könsfördelningen bland FN-personal blir mer jämn. Arbetet för kvinnors lika rättigheter är
3180 alltjämt angeläget i lokalsamhället och i världssamfundet. Att verka för en jämställd inrikes-
3181 och utrikespolitik kan göra skillnad och till och med bidra till fred.

3182

3183 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

3184 - Att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga, regionägda och kommunala
3185 bolagsstyrelser.

3186 - Att satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser genomförs.

3187 - Att fler kvinnor får förtroendeuppdrag, oavsett politisk nivå.

3188 - Att politiska uppdrag ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att kombinera med
3189 både arbets- och familjeliv.

3190 - Att främja ett internationellt systerskap genom samverkan med organisationer med
3191 liknande värdegrund och ideologisk kompass, eller genom deltagande i internationella
3192 nätverk.

3193 - Att FN:s resolution 1325 hedras och följs.

3194 - Att en ny FN-resolution om kvinnors politiska deltagande och inflytande antas.

3195

3196 **3.4 Jämställd utbildning**

3197 Skolan utgör i hög grad grunden för individers kunskapsinhämtande, men det är också här
3198 som många formas till demokratiska samhällsmedborgare. Att skolan är jämställd och
3199 präglas av genus- och normkritisk pedagogik är därför extra viktigt. Centerkvinnorna vill att
3200 all undervisning och relevant material i skolan ska präglas av ett genus- och normkritiskt
3201 perspektiv, samt att all personal ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv. Vi
3202 kommer även verka för att grundskolan inte vidmakthåller patriarkala strukturer som
3203 påverkar barn och ungas möjligheter i livet.

3204 **3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet**
3205 Skolan lägger grunden för många ungas framtida val av yrke. Därför är det viktigt att skolan
3206 är en tydlig motvikt mot en könssegregerad arbetsmarknad och visar att kön är irrelevant
3207 när det gäller val av yrke. Det är viktigt att ge elever kunskap och möjlighet att kunna driva
3208 företag. Därför vill Centerkvinnorna se att kurser i vardagsekonomi, företagande och
3209 entreprenörskap blir tillgängligt för fler elever genom att det blir en del i samtliga
3210 gymnasieprogram och i grundskolan. Vi ser gärna att det redan i förskolan arbetas med
3211 entreprenörskap och förståelse för företagande, samt att möjligheten att starta UF-företag
3212 ska bli en del i samtliga gymnasieprogram.

3213 **3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor**

3214 Utbildning ska löna sig, för alla, oavsett könsidentitet. En analys från expertnätverket
3215 Lönelotsarna³³, som stödjer organisationer i deras arbete för en lönebildning på sakliga
3216 grunder, visar dock att utbildning lönar sig mer för män. Kvinnor har i regel lägre lön än män
3217 inom varje utbildningsnivå i både den privata och offentliga sektorn. Det är oacceptabelt att
3218 utbildning inte lönar sig i lika hög utsträckning för kvinnor som för män. Enligt lag ska
3219 lönekartläggningar ske årligen i syfte att uppmärksamma, åtgärda och förhindra att kön
3220 avgör lönen. Den lagen efterlevs emellertid dåligt. Diskrimineringsombudsmannens, DO:s,
3221 roll i detta måste bli mer aktiv, då ansvaret för att lagen efterlevs ligger där.

3222 Centerkvinnorna vill därför se att DO ökar sin tillsyn, rådgivning och utbildning inom
3223 området. Vi vet att av de få män som utbildar sig inom kvinnodominerade branscher så är
3224 det inte många som väljer att stanna kvar. En stor anledning tros vara att lön och
3225 löneutveckling generellt är lägre inom kvinnodominerade branscher. Alla förlorar på en
3226 könssegregerad arbetsmarknad.

3227 **3.4.3 En mer jämställd akademi**

3228 Att utbildning ska löna sig kan dels handla om möjlighet till lika lön, dels att det ska vara
3229 möjligt att fortsätta sin karriär inom utbildningsväsendet. Trots att fler kvinnor än män
3230 studerar på universitetets kandidat- och magisterprogram så är forskare och professorer på
3231 universiteten fortfarande övervägande män. Därför vill Centerkvinnorna att fler kvinnor ska
3232 rekryteras till forskartjänster samt att nätverk skapas för kvinnliga forskare och
3233 forskarstudenter, inte minst inom mansdominerade områden. Vi vill också understryka
3234 vikten av att forskningsmedel fördelas utifrån tydliga regelverk och uppföljningssystem fria
3235 från diskriminering. Vi vill även att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt,
3236 premieras vid fördelning av anslag.

3237 Sveriges akademiska karriärsystem får ofta kritik för att vara otryggt och oförutsägbart. I en
3238 rapport från Vetenskapsrådet 2015 jämförs anställningsförhållanden för kvinnor och män
3239 inom högskolan och där framgår att kvinnor i något högre utsträckning än män har en
3240 tidsbegränsad anställning. För att säkerställa kvinnors möjlighet att doktorera eller göra
3241 forskningskarriär, samtidigt som deras trygghet att kunna vara föräldralediga och
3242 sjukskrivna vid behov säkras, behövs fler och tryggare anställningsformer inom forskningen
3243 och möjlighet till tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.

3244 På samma sätt som utbildning på grundskole- och gymnasienivå ska präglas av ett genus-
3245 och normkritiskt perspektiv ska även högre utbildningar och lärosäten göra det, vilket
3246 kommer höja utbildningens kvalitet. När det inte sker ska lärosäten kunna förlora sin
3247 examinationsrätt.

³³ Lönelotsarna (2020) "Strukturella löneskillnader"

3248 **3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras**

3249 Genom att diskutera normer, värderingar, genus, lag och rätt inom ämnet sex- och
3250 relationskunskap skulle ungas kunskap om såväl kroppen som relationer öka, men
3251 diskussionerna skulle också kunna fungera brottsförebyggande. Vi vet att många unga idag
3252 är besvikna på den sex- och relationsundervisning som idag ges i skolan.

3253 Sexualundervisningen behöver därför förbättras och anpassas efter ungas behov idag. En
3254 bristfällig sexualundervisning drabbar alla och kan bidra till att en våldtäktskultur fortlever.
3255 Machokulturen tillsammans med pornografi riskerar att visa en ensidig och ofta felaktig bild
3256 av sex och relationer. Hårdast drabbas flickor, då de i högst utsträckning utsätts för
3257 sexualbrott. De hämmas även i sitt sexuella utforskande på grund av de begränsande
3258 normer som idag finns kring kvinnors sexualitet. Centerkvinnorna vill därför att
3259 sexualkunskap, formellt sex- och relationsundervisning, blir ett enskilt och obligatoriskt
3260 ämne med en tydlig läroplan där normer, värderingar, relationer och befintlig lagstiftning ska
3261 diskuteras men även pornografins påverkan på individer, relationer och samhällen. Vi vill
3262 även se en ökad samverkan mellan skola och ungdomsmottagning samt att bättre material
3263 och metoder tas fram för att stödja lärare att kunna samtala kring pornografins
3264 konsekvenser med elever.

3265 **3.4.5 Nolltolerans mot sexuella trakasserier och övergrepp i skolor**

3266 Skolan är en plats som inte bara är kunskapens högborg, utan även den vanligaste
3267 brottsplatsen när det gäller anmälda fall av sexuellt våld mot unga. Att bli tafsad på i
3268 korridoren, bli kallad könsord i klassrummet eller utstå hat och hot på nätet, är vardag för
3269 många ungdomar i skolan, en verklighet som knappast skulle tolereras på en vanlig
3270 arbetsplats. Trakasserier sker både fysiskt i skolan och på internet, vilket ställer krav på
3271 ett aktivt och förebyggande värdegrundsarbete i skolorna. Värdegrundsarbetet syftar till att
3272 stävja och förebygga kränkningar, hat och hot, för såväl off- som onlinemiljöer.

3273 Det finns fortfarande stor okunskap om omfattningen av våldet mot barn i skolan. Därför vill
3274 vi att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan kartläggs. Det ska
3275 införas en nolltolerans mot sexuella trakasserier och allt sexuellt våld i skolor. Utöver detta
3276 vill vi att det ska bli lättare att flytta de elever som utsatt andra elever för trakasserier eller
3277 övergrepp och att skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier ska kunna åläggas vite
3278 eller stängas ned. Vi vill att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska
3279 agera mot sexuella trakasserier och övergrepp, samt utvecklar en "visselblåsarfunktion" som
3280 alla huvudmän ska införa, samt årligen redovisar antalet anmälningar öppet.

3281

3282 **3.4.6 Lika rätt till utbildning för flickor och kvinnor**

3283 Rätten till utbildning är en mänsklig rättighet. Det är också en grundsten för ett samhälle
3284 där kvinnor och män, flickor och pojkar, får leva och utvecklas på samma villkor och med
3285 sammaförutsättningar. Därtill är utbildning ett avgörande verktyg för ekonomisk frihet,
3286 eftersom det stärker möjligheter till egen försörjning. Om vi lyfter ögonen från Sverige har
3287 inte flickor och pojkar samma rättigheter och möjligheter till utbildning. Det finns
3288 beräkningar som visar att omkring 774 miljoner människor i världen inte kan läsa och
3289 skriva, och en betydande andel – två tredjedelar – av dem är kvinnor. Förutom att det
3290 ibland finns juridiska hinder, kan andra faktorer som barnnäktenskap och tonårsgraviteter
3291 hindra flickors skolgång. Brist på toaletter och vatten kan också vara ett hinder för flickor
3292 att gå i skolan, då det saknas sanitetsutrymmen att hantera menstruation.

3293

3294 I dag har SIDA ett utbrett arbete för att stärka flickors möjligheter till utbildning, vilket
3295 Centerkvinnorna välkomnar. Vi vill att SIDA fortsätter sina insatser för jämställd tillgång till

3296 utbildning och verka för särskild satsning på utbyggnad av toaletter och tillgång till vatten i
3297 skolor som saknar det.

3298

3299 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3300 - Att all skolundervisning och relevant skolmaterial ska präglas av ett genus- och
- 3301 normkritiskt perspektiv.
- 3302 - Att förskole- och skolpersonal ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv i sina
- 3303 verksamheter.
- 3304 - Att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap ska bli en del i samtliga
- 3305 gymnasieprogram och i grundskolan och att möjligheten att starta UF-företag ska bli en del i
- 3306 samtliga gymnasieprogram.
- 3307 - Att Diskrimineringsombudsmannen ska öka sin tillsyn, rådgivning och utbildning kring
- 3308 jämställda löner.
- 3309 - Att högre utbildning ska präglas av ett genus – och normkritiskt perspektiv.
- 3310 - Att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt, ska premieras vid fördelning
- 3311 av anslag.
- 3312 - Att fler kvinnor utses till professorer inom högre utbildning.
- 3313 - Att det blir fler trygga anställningsformer inom forskningen och möjlighet till
- 3314 tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.
- 3315 - Att grundskolans sex- och relationskunskap införs som ett enskilt och obligatoriskt ämne
- 3316 och även ska beröra pornografi kopplat till jämställdhet, hälsa, normer och allas lika rätt och
- 3317 värde.
- 3318 - Att vikten av ett tydligt, förebyggande värdegrundsarbete i skolorna, i såväl offline- som
- 3319 onlinemiljöer, synliggörs.
- 3320 - Att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan ska kartläggas.
- 3321 - Att det införs en nolltolerans mot sexuella trakasserier och allt sexuellt våld i skolor.
- 3322 - Att Skolinspektionen ska kunna ålägga vite och därefter stänga ned skolor som
- 3323 undergräver demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter samt skolor
- 3324 som underlåter att agera mot sexuella trakasserier.
- 3325 - Att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot sexuella
- 3326 trakasserier och övergrepp och en "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän i sin tur ska
- 3327 införa, samt årligen redovisar antalet anmälningar offentligt.
- 3328 - Att det ska bli lättare att flytta elever som utsatt andra elever för sexuella trakasserier eller
- 3329 övergrepp.
- 3330 - Att SIDA fortsätter att arbeta för en jämställd tillgång till utbildning i hela världen.
- 3331 - Att SIDA genomför en särskild satsning på utbyggnad av toaletter och tillgång till vatten i
- 3332 skolor som saknar det.
- 3333

3334 **3.5 Jämställd samhällsplanering**

3335 Att alla oavsett kön känner sig trygga med att röra sig fritt i det offentliga rummet är centralt
3336 för den enskilda individens frihet, men också för jämställdheten. Idag vet vi att kvinnors
3337 upplevda otrygghet i det offentliga rummet ökar, även om brottsligheten i sig inte gör det.

3338 **3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet**

3339 Otryggheten är något som vi måste ta på allvar. För att öka tryggheten i det offentliga
3340 rummet vill Centerkvinnorna möjliggöra att fler aktiva och närvarande poliser tjänstgör vid
3341 offentliga evenemang, ökad kameraövervakning där så krävs och fler utredare som kan ta

3342 eventuella anmälningar vidare. Vi vill också att belysning av cykel- och gångvägar vid
3343 hållplatser för kollektivtrafik utökas.

3344 För att bygga ett samhälle där alla känner sig trygga är det av yttersta vikt att olika
3345 perspektiv finns med redan vid planeringsfasen. En viktig förutsättning för trygga miljöer är
3346 att kommuner ser över belysning i planering av nya bostadsområden. Vi vill även att det vid
3347 renovering och nybyggnation ska byggas fler offentliga toaletter för att säkerställa en god
3348 hygien, som är särskilt viktigt för menstruerade flickor och kvinnor. Därför vill vi att fler
3349 kvinnor ska involveras i stadsplanering och utformning av nya bostadsområden. Vi vill också
3350 att jämställdhet ska finnas med som ett krav vid offentlig upphandling.

3351 **3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med "gender budgeting"**

3352 "Gender budgeting" handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Hur
3353 fördelas offentliga resurser mellan könen? Hur möts flickors och pojks, kvinnor och mäns
3354 behov? Och vilka blir effekterna? För att få ökad kunskap och förståelse om hur
3355 budgetarbete påverkar jämställdhetsarbetet vill vi att alla verksamheter inom offentlig
3356 sektor synar och följer upp sina budgetar med hjälp av "gender budgeting".
3357

3358 **3.5.3 Bygg för jämställd folkhälsa**

3359 Forskning har visat att kvinnor får fysisk aktivitet från vardagsrörelse medan män spenderar
3360 mer tid på exempelvis gym. Vi vet också att kvinnor promenerar och cyklar medan män i
3361 större utsträckning använder sig av bilen för att transportera sig. Utifrån dessa mönster blir
3362 det viktigt att också titta på hur vi bygger våra samhällen för att främja en jämställd tillgång
3363 till rörelse oavsett kön. Centerkvinnorna vill att vägar för aktiva och säkra transporter (cykel-
3364 och gångtrafik) prioriteras före vägar för bilbunden trafik vid renovering av existerande vägar
3365 och nybyggnation. Detta vill vi också ska få en större plats i samhällsplaneringen, så att det
3366 vid byggnation av förskolor, skolor och bostadsområden byggs för att främja aktiva och säkra
3367 transporter till och från dessa områden.
3368

3369 Allt fler – särskilt kvinnor och tjejer – väljer att röra sig utanför föreningsidrotten och många
3370 kommuner har därför valt att lägga resurser på att bygga upp olika typer av
3371 spontanidrottsplatser, exempelvis utegym, motionsspår och fotbollsplaner. Flickor/kvinnor
3372 och pojkar/män uttrycker lika stort intresse för spontanidrottsytor, men nyttjandet av dessa
3373 ytor visat sig ojämnt. Detta visar exempelvis en rapport utgiven av Stockholms stad och
3374 Stockholms universitet från 2012. I rapporten redovisas resultat från tidigare utförda studier
3375 inom området liksom egna forskningsresultat, och det fastslås att män är klart
3376 överrepresenterade när det kommer till användandet av alla typer av spontanidrottsplatser.
3377 I rapporten beskrivs att hela 74 procent av de som använder spontanidrottsytorna utomhus
3378 är pojkar eller män.³⁴ Därför vill Centerkvinnorna att en jämställdhetsanalys görs vid varje
3379 insats där spontanidrottytor anläggs och/eller renoveras för att säkerställa ett mer jämställt
3380 nyttjande.
3381

3382 **3.5.4 Jämställdhetsperspektiv på klimatarbete**

3383 Klimatförändringarna, eller snarare arbetet för att begränsa klimatförändringar och dess
3384 effekter, är en av vår tids största utmaningar. Kvinnor drabbas hårdare av ett förändrat
3385 klimat trots att kvinnor generellt bidrar mindretill utsläppet av växthusgaser. Detta beror till
3386 stor del på att mäns och kvinnors livsstil, beteende och konsumtionsmönster ser olika ut
3387 och ger också olika stor påverkan på miljön.
3388

3389 Centerkvinnorna som organisation driver främst jämställdhetsfrågor, men vi ämnar lägga ett

³⁴ Blomdahl Ulf, Elofsson Stig och Åkerström Magnus 2012. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A552901&dswid=1863>

3390 jämställdhetsperspektiv på klimatfrågor. Därför vill vi att alla policys och styrmedel som
3391 används i arbetet för att motverka klimatförändringarna analyseras utifrån ett
3392 jämställdhetsperspektiv, för att se om de slår olika mot kvinnor och män. Även all
3393 riskplanering och anpassningsarbete utifrån klimatförändringarna ska ta hänsyn till att
3394 effekterna av klimatförändringarna slå olika mot olika personer utifrån deras könstillhörighet
3395 och att så ska ske på alla politiska nivåer.
3396

3397 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3398 - Att fler poliser ska vara aktiva och närvarande och att kameraövervakningen ska öka, där
3399 så krävs, vid evenemang och i det offentliga rummet.
- 3400 - Att "gender budgeting" ska användas som ett verktyg för alla verksamheter inom offentlig
3401 sektor, för att syna och följa upp sina egna budgetar utifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- 3402 - Att vägar för aktiva och säkra transporter (cykel- och gångtrafik) prioriteras före vägar för
3403 bilbunden trafik vid renovering av existerande vägar och nybyggnation.
- 3404 - Att det vid byggnation av förskolor, skolor och bostadsområden byggs för att främja aktiva
3405 och säkra transporter till och från dessa områden.
- 3406 - Att jämställdhetsanalys görs vid varje insats där spontanidrottytor anläggs och/eller
3407 renoveras för att säkerställa ett mer jämställt nyttjande.
- 3408 - Att alla policys och styrmedel som används i arbetet för att motverka klimatförändringarna
3409 analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv, för att se om de slår olika mot kvinnor och
3410 män.
- 3411 - Att riskplanering och anpassningsarbete utifrån klimatförändringarna ska ta hänsyn till att
3412 effekterna av klimatförändringarna slå olika mot olika personer utifrån deras könstillhörighet
3413 och att så ska ske på alla politiska nivåer.

3414

3415 **3.6 Mer jämställd folkhälsa, föreningsliv och fritid**

3416 Att röra på sig är i regel bra för hälsan. Det finns skillnader mellan män och kvinnor när det
3417 rör hälsa. På en övergripande nivå sägs kvinnor ha bättre hälsa än män och bland annat har
3418 kvinnor högre livslängd än män. Men emellertid har svenska kvinnors livslängd
3419 internationellt halkat efter andra kvinnor de senaste åren, medan männens legat stabilt på
3420 samma nivå. Hälsa inkluderar flera påverkansfaktorer, där rörelseaktivitet och psykisk hälsa
3421 eller ohälsa är några. Fler exempel är bruk av alkohol och tobak, socker och övriga livsmedel
3422 som har påverkan på hälsan. Det är inte heller bara mellan kvinnor och män det finns
3423 skillnader, utan också mellan socioekonomiska grupper. En hel befolkning med god hälsa är
3424 strävansvärt, och jämställd folkhälsa handlar om att alla ska få förutsättningar till det.
3425

3426 Det finns oroväckande skillnader mellan könen i tidig ålder. Tonårstjejer mindre än
3427 tonårskillar, och fler tjejer än pojkar upplever ångest eller depression under tonåren. Flickor
3428 rör på sig mindre än pojkar och deltar i mindre utsträckning i föreningsorganiserad idrott
3429 efter en viss ålder. För att öka flickors fysiska aktivitet behövs ett mer jämställt föreningsliv
3430 och ett samhälle som sänker trösklar och möjliggör för mer spontanidrott. Att fysisk aktivitet
3431 förbättrar såväl den faktiska som den självskattade hälsan är befast i forskning. Förutom att
3432 det förebygger hjärt-och kärlsjukdomar kan också fysisk aktivitet förbättra den psykiska
3433 hälsan. Rörelse och träning har betydande positiva effekter för att förhindra eller lindra
3434 depressiva symptom³⁵. En satsning på både psykisk och fysisk hälsa är ett lyft för folkhälsan.

³⁵ Riksidrottsförbundet (2017) FOU-rapport "Idrottens samhällsnytta"

3435

3436

3.6 Ett jämställt föreningsliv

3437

3438

3439

3440

3441

3442

3443

3444

3445

3446

Ett aktivt och jämställt föreningsliv har stor betydelse för att skapa ett samhälle där alla känner sig trygga och delaktiga. Det svenska föreningslivet är i hög grad starkare än i många andra länder, både vad gäller anslutningsgraden och den starka demokratiska organiseringen. Föreningslivet i stort, oavsett idrott eller utanför, har en viktig roll i att ge människor sociala sammanhang och plats för utveckling, vilket är viktigt för det psykiska välbefinnandet. Värdet av det ideella arbetet i Sverige uppskattas till 131 miljarder kronor för 2014 enligt SCB. Fler män än kvinnor arbetar ideellt inom civilsamhället, även om skillnaden inte är så stor. Då föreningslivet har en så pass stark ställning är det viktigt att även denna del av samhället präglas och aktivt arbetar för ett jämställt samhälle.

3447

3448

3449

3450

3451

3452

3453

3454

3455

En förklaring till varför flickors deltagartillfällena i föreningsidrotten är lägre än pojkars består i att flickors föreningsidrott generellt är mindre träningsintensiv än pojkars. Men vi kan också se att flickor i högre grad än pojkar väljer bort föreningsidrotten för att i stället röra sig i egen regi. I takt med ett ökat fokus på prestation, resultat, tävling och rangordning, som sker med stigande ålder, sjunker också antalet deltagare av flickor i mer konventionella idrottsaktiviteter anordnade av idrottsföreningar. I en sådan tolkning är det alltså inte intresset för fysisk aktivitet som minskar bland flickor, utan snarare intresset för fysisk aktivitet i föreningsidrottens särskilda form.³⁶

3456

3457

3458

3459

3460

3461

3462

3463

3464

3465

3466

3467

3468

3469

3470

3471

3472

Centerkvinnorna vill att jämställdhetsanalyser görs vid varje utdelning av föreningsbidrag från kommunen för att säkerställa att kommunens föreningsbidrag kommer både pojkar och flickors idrottande till del. Detta gäller även vid aktivitetsbidrag: Kommunerna bekostar stora delar av många idrottsklubbar och andra förenings verksamhet i form av aktivitetsbidrag. Flera kommuner ställer idag särskilda jämställdhetskrav för sina lokala aktivitetsbidrag, som föreningar ska leva upp till. Vi vill att alla kommuner ska ställa jämställdhetskrav vid handläggning av aktivitetsbidrag. Vi vill också underlätta för föreningslivet att verka mer långsiktigt i satsningar som gynnar jämställd folkhälsa, genom exempelvis idéburet offentligt partnerskap, som kan öka tjejers idrottande uppåt i åldrarna, och att föreningar som aktivt arbetar med jämställdhet ska kunna erhålla jämställdhetsbonus inom ramen för föreningsbidrag. Jämställdhet är också en viktig aspekt i hur kommuner prioriterar sina satsningar på idrott- och föreningsliv. Vi vill att kommuner arbetar efter en prioriteringsordning för jämställd idrott vid investeringar, drift och upprustning av anläggningar, så att detta gynnar alla. I satsning på folkhälsa vill vi också att olika åldrar tas i beaktning. Det är inte endast unga som ska ha möjlighet till en aktiv fritid. Centerkvinnorna vill att perspektivet på äldres hälsa ingår i satsningar på folkhälsa.

3473

3474

3475

3476

3477

3478

Ännu en åtgärd för att stimulera tjejers fysiska aktivitet, är att tillgängliggöra andra typer av träning, utöver föreningsidrott. Därför vill vi att kommuner undersöker möjligheten att i kommunala gym ge unga tjejer möjlighet till egna träningstider och möjlighet för tjejer att börja träna på gymmen innan den idag vedertagna 16-års ålder. Särlösningar är inte strävansvärt, men alternativet att tjejer inte rör på sig alls kan vara sämre.

3479

3.6.1 Idrotten ska ha jämställda möjligheter

3480

3481

3482

3483

Idrotten är störst inom det svenska föreningslivet. Vi vet att det finns strukturer som motverkar arbetet för en jämställd idrottsrörelse. Ett sådant exempel är företagssponsring till idrottsklubbar, där damidrotten idag missgynnas. För att en sponsor ska kunna få avdragsrätt på en sponsorutgift måste utgiften vara lägre än värdet på motprestationen. En

³⁶ Fahlén, Josef och Ferry, B. Magnus. 2018. Sports participation in Sweden. *Sports in Scandinavia and the Nordic Countries*. pp 136-172.

3484 motprestation kan vara att den som sponsras tillhandahåller annonsplats, fribiljetter eller
3485 att den som sponsrar själv aktivt använder sig av sponsringsinsatsen i till exempel
3486 annonskampanjer eller på förpackningar. Problemet, som blir särskilt markant inom
3487 damidrott, är att marknadsvärdet av motprestationen understiger sponsringsutgiften.
3488 Därmed blir sponsorsumman som får avdragsrätt mindre.

3489 Centerkvinnorna anser att det skatterättsliga regelverket på detta område till stor del styrs
3490 av praxis som i vissa fall går tillbaka till 1970-talet. För att skapa en livskraftig och jämställd
3491 idrott, där även damidrotten ges ekonomiska förutsättningar till framgång, vill vi att
3492 skattelagstiftningen ska främja en jämställd sponsring av idrott.

3493
3494 Idag saknas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna
3495 fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive
3496 flickor. Centerkvinnorna vill att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur
3497 mycket medel som kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur
3498 fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor.
3499

3500 **3.6.2 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur**

3501 Den manliga våldskultur som tillåts härja i samband med vissa idrottsarrangemang, inte
3502 minst inom fotbollen i storstäder, innebär att kvinnors utsatthet ökar. En orimligt stor del av
3503 samhällets resurser upptas av att säkra trygghet och ordning vid dessa arrangemang,
3504 samtidigt som sexuellt våld och trakasserier inte utreds på grund av resursbrist. Polisen
3505 beräknade de faktiska kostnaderna för högriskmatcherna i svensk fotboll 2014 till 75
3506 miljoner kronor.³⁷ Resurser som behövs till annan viktig polisär verksamhet. Dessutom
3507 påverkas allmänheten och samhället på ett påtagligt sätt av idrottsevenemang långt bortom
3508 arenaområden. Avstängda eller blockerade gator, våldsamma upplopp, blockeringar i
3509 kollektivtrafiken, hot om våld eller sexuellt våld mot kvinnor är exempel på konsekvenser
3510 som på intet sätt kan accepteras. Centerkvinnorna anser att arrangörer av dessa
3511 arrangemang i betydligt högre grad än idag måste bära ansvar och kostnader för att
3512 säkerställa ordning och trygghet, så att den polisära närvaron kan minska.
3513

3514 **3.6.3 Satsningar på hälsa i skolan**

3515 I avsnitt 2.3.5 framkommer Centerkvinnornas satsning på elevhälsa. Vi ser också behov av
3516 satsningar på fysisk hälsa i skolan. Flera studier visar att barn och unga blir allt mer
3517 stillasittande. Endast 14 procent av de svenska skoleleverna går, cyklar, leker, sportar,
3518 dansar eller på annat sätt rör på sig så att pulsen går upp dagligen.³⁸ Pojkar är mer fysiskt
3519 aktiva jämfört med flickor och aktivitetsnivån sjunker med ökad ålder. Det finns också
3520 skillnader i olika socioekonomiska grupper. Det är oroväckande och en utveckling vi behöver
3521 stävja. Det finns studier som visar att flickor inte får göra det de önskar på idrottslektionerna
3522 i samma utsträckning som pojkar. Bollsporter, som har visat sig vara pojkars förstahandsval,
3523 ligger på första plats när utförda aktiviteter rangordnas. Dans, som är flickors
3524 förstahandsval, ligger så långt ned som på sjunde plats³⁹.
3525

3526 Det är vuxenvärldens ansvar att se till att barn och unga rör på sig. Det behöver därför finnas
3527 system och strukturer som uppmuntrar till mer fysisk aktivitet. Centerkvinnorna vill att
3528 skolan ska skapa bättre förutsättningar för en mer jämställd fysisk aktivitetsnivå för eleverna

³⁷ Statskontoret (2015) "Den ifrågasatta avgiften. Om arrangörers skyldighet att ersätta polisens bevakningskostnader"

³⁸ Folkhälsomyndigheten (2019)

³⁹ Läkartidningen (2013) "Dans kan ge unga skydd mot psykisk ohälsa"

3529 och att mer organiserad rörlighet införs i skolan. Vi vill även att läroplanen utvecklas så att
3530 kravet på jämställd fysisk aktivitet tydliggörs och att högstadieskolor och gymnasieskolor –
3531 barn i lågstadium och mellanstadium leker mer på rasterna – i högre utsträckning inför
3532 rörelsepauser och fysisk aktivitet som en del av undervisningen.

3533
3534 Skolan kan också vara en länk till en aktiv fritid och det driver Centerkvinnorna redan, men
3535 det är ett arbete som vi vill förstärka. Vi vill att idrottsrörelsen och skolan ska skapa
3536 förutsättningar för en jämställd fysisk aktivitetsnivå bland elever. Genom samarbete med
3537 idrottsföreningar kan föreningsverksamhet anordnas i direkt anslutning till skoldagen, och
3538 förslagsvis till ett reducerat pris. Det är också en stor fördel för barn från socioekonomiskt
3539 utsatta förhållanden. Centerkvinnorna vill att kommuner bidrar till ett mer lättillgängligt
3540 föreningsliv genom att upplåta kommuners lokaler för detta ändamål, och möjliggöra för
3541 föreningar att driva fritidsaktiviteter i anslutning till skoldagarna.

3542
3543 Det är inte sällan genom skolan många ungdomar träffas, och skolan kan också vara den
3544 plattform som kan stötta en person som blir utsatt för våld i sin relation. Våld i unga
3545 relationer är inte ovanligt och för att bryta våldsspiralen tidigt och skydda den utsatta, krävs
3546 det tidiga åtgärder. Därför vill Centerkvinnorna att det genomförs en stor satsning på att öka
3547 kunskapen om våld i unga relationer bland skolpersonal och i elevhälsan. Dessutom vill vi
3548 att elevhälsan får verktyg för att stötta de som är utsatta.

3549 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 3550 - Att skattelagstiftningen ska främja en jämställd sponsring av idrott.
- 3551 - Att jämställdhetskrav ska ställas då skattemedel används till aktivitetsbidrag och för att
- 3552 stötta idrottsklubbar och andra förenings verksamhet.
- 3553 - Att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som
- 3554 kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar
- 3555 respektive flickor.
- 3556 - Att det införs mer organiserad rörlighet i skolor.
- 3557 - Att läroplanen förändras så att elever ges jämställda möjligheter till och uppmuntras att
- 3558 delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen.
- 3559 - Att kommuner bidrar till ett mer lättillgängligt föreningsliv genom att upplåta lokaler för
- 3560 fritidsaktiviteter.
- 3561 - Att kommuner möjliggör för föreningar att driva fritidsaktiviteter i anslutning till
- 3562 skoldagarna.
- 3563 - Att elevhälsan får verktyg att stötta unga personer som är utsatta för våld.

3564

3565 **3.7 Jämställd utrikespolitik**

3566 Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen. Vi vet att långt ifrån alla flickor och
3567 kvinnor i världen får åtnjuta mänskliga rättigheter. Som liberala feminister är det självklart
3568 för oss att kämpa för att flickors och kvinnors underordnade situation ska brytas överallt,
3569 också bortom landets gränser.

3570 För att utveckling ska kunna ske och komma alla till gagn behöver jämställdhet råda överallt.
3571 Vi vill att alla kvinnor ska ha rätt att äga, ärva, köpa mark och förvärvsarbeta. Vi vill också att
3572 alla flickor och kvinnor världen över ska ha rätt till utbildning.

3573 **3.7.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor**

3574 Det är världens fattiga som drabbas allra hårdast av klimatförändringar, stigande havsnivåer,
3575 brist på rent vatten, förbrukade naturresurser och allvarliga katastrofer. För att en hållbar
3576 framtid ska bli möjlig måste klimatarbetet och fattigdomsbekämpningen gå hand i hand. En
3577 av framgångsfaktorerna i detta arbete är att människor i fattiga länder, särskilt kvinnor, får

3578 möjlighet till egen försörjning. Centerkvinnornas engagemang för landsbygden är en
3579 hörnsten i vår politik och i delar delar av världen bor och verkar ännu fler människor på
3580 landsbygd än i Sverige och försörjer sig själva på jordbruk. Kvinnor har alltid arbetat inom
3581 jordbruk och så ser det ut även i dag, i hela världen. Hållbart jordbruk och produktion är en
3582 viktig hållbarhetsfråga. Inom jordbruket är många kvinnor verksamma, därför kan
3583 biståndssatsningar på detta gagna särskilt kvinnors företagande och ekonomiska frihet.
3584 Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet att påverka sin
3585 närmiljö och att få sina röster hörda i globala klimatfrågor. Kvinnor är i större utsträckning
3586 än män direkt beroende av naturresurser från skogen och jordbruket, medan männen oftare
3587 lönearbetar. När vädret blir torrare och regnen kommer allt mer oregelbundet och
3588 oförutsägbart drabbas alla, men kvinnorna drabbas hårdast. Därför spelar det roll hur
3589 finansiella medel prioriteras och brukas. Den Gröna Klimatfonden är en global fond som
3590 inrättades för att stötta utvecklingsländer i deras arbete för att minska utsläpp och bygga
3591 klimatanpassade samhällen. Inom ramen för Gröna Klimatfondens arbete vill
3592 Centerkvinnorna verka för att medel ska avsättas för klimatanpassning som gynnar
3593 kvinnor, exempelvis genom satsningar på branscher där särskilt kvinnor arbetar. Arbetet
3594 mot klimatförändringar är större än Gröna Klimatfonden och på en övergripande nivå vill vi
3595 att alla kommande handlingsplaner för Sveriges klimatpolitiska ramverk och framtida
3596 handlingsplaner för utrikespolitiken innehåller konkreta åtgärder för en jämställd
3597 klimatomställning.
3598

3599 Att Sverige bidrar med såväl kunskap som ekonomiskt bistånd till andra länder är för oss en
3600 självklarhet. Vi vet också att det bistånd som riktar sig särskilt till flickor och kvinnor gör stor
3601 skillnad. Därför vill Centerkvinnorna se att bistånd särskilt satsas på flickor och kvinnor
3602 samt att biståndet ska fokusera på att ge kvinnor och flickor hjälp till självhjälp. I vårt
3603 jämställdhetspolitiska program återkommer vi på flera områden där vi ser att bistånd
3604 behövs, så som inom SRHR, utbildning och företagande.
3605

3606 **3.7.2 EU ska leda vägen fram till jämställdhet**

3607 Lika väl som Sverige inom FN-samarbetet ska verka för jämställdhet är det viktigt att vi inom
3608 det europeiska samarbetet driver på för en mer jämställd EU-politik. Centerkvinnorna vill att
3609 EU ska leda vägen till en mer jämställd värld. EU måste därför använda de verktyg som finns
3610 för att medlemsländer ska leva upp till Istanbulkonventionen och markera mot
3611 medlemsländer som bryter mot de mänskliga rättigheterna.
3612

3613 Jämställd representation är viktig såväl i Europeiska kommissionen som i
3614 Europaparlamentet. Centerkvinnorna vill att de svenska partierna gemensamt ska verka för
3615 att fler kvinnor ska ta plats. Europaparlamentariker har idag inte möjlighet till ersättare vid
3616 frånvaro oavsett om en föder barn eller blir sjuk. Vid barnafödande får en tre månaders
3617 ledighet, men partierna får ingen ersättare under den perioden. Regeln försvårar för kvinnor
3618 i barnafödande ålder att kandidera till Europaparlamentet och dessutom minskar möjlighet
3619 till jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Ett system för ersättare borde gälla för både
3620 parlamentariker och kommissionärer.
3621

3622 Att ha självbestämmande över sin reproduktiva hälsa är centralt för kvinnors sexuella frihet
3623 och hälsa. I en majoritet av EU:s medlemsländer får läkare vägra vård som strider mot det
3624 egna samvetet. Det försvårar kvinnors möjlighet till abort. Centerkvinnorna vill att EU ska
3625 markera mot de länder som inskränker kvinnors rättigheter, till exempel genom sanktioner.
3626 Vi vill även att biståndet till organisationer som arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa ska

3627 öka.

3628

3629 EU har genom sitt polisiära samarbete en enorm potential att bekämpa brottslighet. En
3630 sådan fråga är människohandel, där barn och kvinnor utnyttjas både på nationell och
3631 europeisk nivå. Det är hög tid att arbetet mot människohandel kommer högre upp på den
3632 politiska dagordningen.

3633 Centerkvinnorna vill att fler EU-länder ska anamma den svenska sexköpslagen.

3634

3635 **3.7.3 Skyddsgrund: Kvinna**

3636 Det finns flera länder i världen där individer inte får samma möjligheter och rättigheter, på
3637 grund av kön. I vissa länder inskränks kvinnors mänskliga rättigheter, utan att det på något
3638 vis är olagligt, utan tvärtom sanktionerat av styret. Möjligheten att utbilda sig, vistas fritt
3639 eller ha en självständig ekonomi, är kraftigt begränsad. Förutom rent legal diskriminering,
3640 förekommer samhällsstrukturer och normer som inskränker kvinnor och flickors rätt till
3641 självbestämmande och frihet, så som barnäktenskap, tvångsäktenskap och hedersvåld. I
3642 dag är kön grund för asyl, men i bedömningar verkar det skyddsskälet väga lätt.

3643 Kvinnor skickas till exempel tillbaka till Afghanistan, efter att talibanerna återtagit
3644 makten under hösten 2021. Att tvingas leva med grava begränsningar av ens frihet, så
3645 som det innebär att vara kvinna i Afghanistan och i andra länder, ska vara grund för asyl.

3646 Centerkvinnorna vill stärka kön som skyddsgrund för asyl i Sverige.

3647

3648 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

3649 - Att det inom ramen för Gröna Klimatfonden avsätts medel till klimatanpassning som
3650 gynnar kvinnor.

3651 - Att alla kommande handlingsplaner för Sveriges klimatpolitiska ramverk och framtida
3652 handlingsplaner för utrikespolitiken innehåller konkreta åtgärder för en jämställd
3653 klimatomställning.

3654 - Att EU verkar för en jämställd representation.

3655 - Att EU markerar mot länder som inskränker kvinnors rättigheter, till exempel genom
3656 sanktioner.

3657 - Att EU prioriterar arbetet mot människohandel.

3658 - Att Sverige driver på EU för att införa ett system med ersättare för ledamöterna i
3659 kommissionen och europaparlamentet.

3660 - Att kön som skyddsgrund stärks i asyldrätten.

3661